

ВІСНИК

ОРГАН
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ СВОБІД
УКРАЇНИ

СВОБОДА
НАРОДАМ

СВОБОДА
ЛЮДНІ

ВИДАЄ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

P.O. BOX 304 ST. D
NEW YORK 3, N.Y.

В І С Н И К

О Р Г А Н

ОРГАНІЗАЦІ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

КВАРТАЛЬНИК

З М І С Т :

	стор.		стор.
1. Діагноза і лікування	Е. Л... 1	7. Поразка комуністичної економічної си-	
2. Нові міхи на нове вино	Д. Д... 3	стеми	Н. О...21
3. Революція без потрясень	С. Г... 6	8. Конкуренційна система	Н. Ч...25
4. Супруга керенщини з троцькізмом М.Т...	9	9. Держава без нації	М. Б...27
5. Невідомий стрілець	Б. К...12	10. Another Face of Russian Communism D.D...	54
6. Провідні ідеї української державниць-		11. Збіркова кампанія на Пресовий Фонд..	
кої думки	О. С...13	"Вісника"	56

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

P. O. Box 304, Cooper Sta.
NEW YORK 3, N. Y.

РІК V. Ч. 3. (50)

ЛИПЕНЬ—ВЕРЕСЕНЬ, 1951

ЦІНА 50 Ц.

В І С Н И К

Діагноза і лікування

“Пізнайте істину, а вона визволить вас”. Першим кроком довилікування якоїсь недуги є — поставлення правильної діагнози. Коли є добра воля пізнати правду — можна її пізнати, вона не за горами. Але нерозуміння цієї доброї волі є брак. Нерозуміння цілі збірності, подібно як одинці, не хочуть піддатись докладним обсерваціям, бо бояться, що докладна діагноза може в них розкрити якусь фатальну недугу. І хоч бачать усі найвиразніші прояви недуги, бачать низький моральний рівень провладу і маси, бачать нарікання, осуди, закиди, обмови, лютість, злобу, інтриги, самолюбство, заздрість, гордовитість, снобізм, захланність, хапчивість — проте не хочуть сягнути до кореня лиха, не хочуть піддатись докладній психоаналізі, щоби не зжахнутись перед власним брудом. Коли ж хтось штовхає їх до цієї докладної аналізи, вони протестують і попадають в тон фальшивого оптимізму: “Та воно ще не так зле. Не треба добачувати лише чорні речі в нашій суспільності, бо викличемо несмак до себе самих. Зло діється і в інших народів. Чужі краще думають про нас, ніж ми самі про себе. Ми ж недержавний народ. Віками ворог деправував наші характери. Як матимемо свою державу, то перевиховаємося і наберемо кращих прикмет”.

Такий підхід стрічаємо в нашій суспільності. Він помилковий і дуже небезпечний. Ми не матимемо нагоди перевиховатись у власній державі, бо тверда дійсність така, що ніколи не матимемо

своєї держави, доки не перевиховаємося. Також неправдою є, що ми набули цих відемних прикмет, бо доля нас важко була і ворог деправував наші характери. Добрий матеріал — як це вказує історія інших народів — в боротьбі гартується, а лихий перепалюється на попіл.

Коли хочемовилікуватись з наших недомогань — а вони в ніякому разі не є симптомами якоїсь невилічимої недуги — мусимо мати відвагу дивитись правді в вічі. Пізнаймо істину, а вона визволить нас. Гірка правда така, що коли б наш нинішній провідний актив, точніше ці, що нині на еміграції взялись говорити в імені українського народу, дістались якимсь чудом до Києва, до столиці суверенної української держави, вони повторили б, тільки на ширшу скалю, те, що творять тепер на еміграції і зробили б знов із святої ідеї карикатуру. Партиїницькі інтриги за міністеріяльні посади, заздрість, копання один під другим ями, повторилися б в адміністрації, збройних силах, на кожному відтинку суспільного життя й у висліді усе доведено б до руїни.

Не обманюймо себе, що штучними зліпками ми досягнули на еміграції бодай дрібку об'єднання. Під напором широкої опінії, яка прагне справжнього об'єднання, ми досягнули це, що наші провідники створили певні штучні політичні новотвори і накрили їх тонким плащиком лицемірного об'єднання. Але під тим плащиком криється далі давній моральний упадок, давня за-

висть і ненависть, давня жадоба влади, давні партійницькі інтриги, в яких не “салюс реї публице”, тільки “салюс” партійної кліки є найвищим законом. Ті, що опинились нині в сідлі прибирають позу батьків народу й апелюють до національної дисципліни, до пошанування свого проводу. Але що вони робили, як не були в сідлі? І що будуть робити, якби доля їх знову відсунула від сідла?

Не обманюймо себе, що з порохна можна збудувати хмародер. Не дурімо себе, бо знову заплатимо тяжко. Пізнаймо істину, хоч якою прикрою вона не була б. У цій істині є наше спасіння. Причиною депривації українського суспільства є зник віри в Бога. В кого придушений голос власної душі, хай дивиться на релігійне відродження в інших культурних народів. Вони відчували небезпеку й інстинктивно віддаються під опіку Праведної Сили. Українці повинні це були зробити тридцять літ скоріше, бо тридцять літ скоріше вони впали жертвою сатанічних сил.

Та чи лиш 30 літ скоріше? Кілька-вікова боротьба українського народу з Москвою, це боротьба проти сатанізму. Московський сатанізм роздавлює індивідуальність людини, індивідуальність її душі і її духових аспірацій; він не признає й не признавав в минулому, права окремій людині бути безпосередньо льюальною не лиш світським, але й вищим Божим властям, які були підчинені світським, навіть коли формально визнавано Бога. Нині Його брутально негують. Росія — це в них небо на землі. Дійсними богами—це сатрапи в Кремлі. Звідтіля виходить поняття “краси”, “моралі”, “правди”. Уся льюальність належить їм. Людина своїми думками і почуваннями не сміє відбігати від безобразної маси. Вона є жива тілом, але мертва душею, зеренцем, яке збите в масу має служити замірам богів з Кремля. Це є основа сили сатанічної системи, яка одному подобається, бо він теж хотів би засісти божком в якійсь столиці, а другому, бо в його серці існує сатанічна лють до всього шляхотного, цебто до того, з чого вивітріла його власна душа.

Антитезою, противенством і запереченням сатанічної системи є ідеалістична, Божа система, яка свою силу творить на таких засадах: Людина крім тіла має ще невмірущу душу, крім льюальности супроти світських властей, має ще безпосередню льюальність супроти живучого Бога. Льюальність супроти Бога зобов'язує її

кристалізувати себе духово. Кожна людина управнена до певного кола власної індивідуальної свободи, в якій вона могла б плекати ці індивідуальні цінности, її життя не є власністю іншої людини, навіть не її самої, а власністю Бога.

Ця ідеалістична система, випливаюча з Божого авторитету, дає людині не лише привілеї, але й накладає великі обов'язки. Вона дає людині волю, але водночас зобов'язує її до внутрішнього стриму, до зласної самоконтролі, опертої на внутрішнім моральнім гарті. Ця самоконтроля заступає місце терору сатанічної системи. Хто не любить сатанічної системи, але водночас відкидає авторитет Найвищого Ідеалу й відкидає віру в безсмертність душі — той сам собі вибиває ґрунт з-під ніг для діяння його внутрішніх моральних сил, для діяння його сумління. Він тратить внутрішній добровільний стрим, тратить моральну самоконтролю. Побовтавшись в анархії й моральній отаманії він мусить врешті прийняти Божий авторитет і з ним усі шляхотні засади випливаючі з цього авторитету, або, шляхом матеріалістичної діалектики, докотиться до московсько-сатанічного кітла.

Українство, як політичний рух, це заперечення сатанізму. Українці, в основі, це західно-європейський народ. Кожний його, хочби найменший, член не хоче резигнувати з своєї індивідуальної душі, з своїх власних духових аспірацій і своєї безпосередньої льюальности супроти Найвищого Ідеалу. Українець бажає для себе волі, бажає певного кола свободи для своїх індивідуальних духових цінностей. Навіть пересічний член суспільности не хоче перетопити своєї душі в безобразній масі. Він хоче бути чимсь, коли не в обличчі світських суддів, то в обличчі Найвищого Судді. Ця основна риса врятувала українську національність. Вона кинула визов московському сатанізмові вже кілька віків тому взад. Вона є запереченням тих основ, на яких стоїть Москва. Сатанізм й українство не можуть існувати поруч в цім самім місці. Одне з них мусить загинути. Іншого виходу немає. Чи знають це ті, що беруться провадити український народ?

“Те, що ні зимне, ні гаряче, можна виплювати”. Такими духовими прикметами відзначаються ті наші провідники, які беруться вести український народ до боротьби з московським сатанізмом, відкидаючи найголовнішу зброю — віру в живучого Бога. А ті, що викинули з сво-

го серця Бога, автоматично приймають на це місце сили сатани. Відкинувши внутрішній моральний стрим, Боже сумління — вони автоматично мусять прийняти засади жаху і терору. Не нарікаймо тому на нікого, тільки проаналізуймо себе. Чужі знають наші слабості і ніякі хитрощі їх не піддурять. Ми мусимо змінити себе, мусимо прийняти Бога в наші серця і Він дасть нам зброю, перед якою затруситься сатана.

Воля України мусить бути звязана не з поняттям особистої вигоди, безпеки, спокою, чудової природи, вишневого садка, посад, міністеріяльних тек, становищ, — тільки з поняттям перемоги правди над брехнею. Там, на Україні, є мільйони чоловіків і жінок, які бажають чесно жити, себе взаємно шанувати, плекати усі ці шляхотні прикмети, за які вмер на хресті Спа-

ситель, а які сатана роздавлює й цинічно регочеться: “Не буде тобі іншого Бога, крім мене, сатани”.

Нашим обов'язком з-за кордону допомогти їм. Коли кожний з нас за кордоном наповнить своє серце Божим змістом, коли кожний з нас скаже: — “Не для себе я бажаю вільної України, не для власних почестей і вигоди; мені байдуже на яке становище мене поставитиме доля в цій боротьбі; не для власних користей, а з усією силою виконуватиму свої обов'язки, щоби Твоя Воля запанувала в цій трагедією прибитім краю” — ми будемо духово готові вступити в обіцяну землю. А до того часу не допусти Боже, щоби щераз була спотворена свята ідея.

Е. Ляхович

Д. Донцов

Нові міхи на нове вино

Одна з найбільших брехонь нашого забріханого світу є, що існують суверенні народи, які самі собою правлять. Є суверенні держави, але ніколи в них не править народ, маса. Так чи сяк, але завсіди в імені того народу править правляча верства, певна зорганізована меншість. Народ працює, бавиться і множитья, так як війсьсько маршує і бється. Але першу, важнішу, керівну роль грають: в армії МекАртура і Фоши, а в правлінні державою — Пітти, Лінкольни, Хмельницькі і Мазепи.

Десятки літ я старався звернути увагу земляків на першорядне значіння правлячої верстви для нації і в низці статей, брошур і книжок; і переконався, що для земляків ця проблема просто не існує. Я наводив приклади давніх і нових провідних кляс, які, розкладаючись морально, кидали свою націю в хаос руїни, — це їх також мало цікавило. Покликався я на великих мислителів, які розглядали цю проблему: на Платона, британця Едмунда Борка, Тена, еспанця Ортегу-і-Гассе, нарешті на староукраїнських авторів, також на Шевченка і Котляревського, на Лесю Українку, — але все це було метанням гороху об стіну. Котляревський був для них віршун—смішак і автор “Наталки Полтавки”,

Шевченко — тим, який проливав сльози над “недолею кріпаків”, а Леся Українка — такою ж далекою й незрозумілою землякам, як її Касандра Троянцям.

З цілої проблематики провідної верстви, моїх земляків цікавили лиш такі речі як обіднання, бльоки, способи партійного представництва, ради, наради, зїзди і конференції та “займання становища”... В голову їм не приходило, що пусті всі ці речі там, де не поставлено рубом питання: з кого має складатися провідна верства, з кого будь, чи з людей характеру, засад, чести, ідеї? З політиканів, чи з політиків? З людей—героїв, чи зі спеців від політичних крутійств? З дипломатів, чи з дипло-ігнорантів? З державних мужів, чи з гангстерів? З людей совісних, чи безсовісних? Чесних, чи підкупних? Відважних, чи трусів; мудрих, чи претенсійних дурнів? З людей, для яких Бог, їх особиста честь і їх нація — є речі святі, — чи з людей, для яких Бог і честь не існують, а нація — дійна корова?

Відповідь на ці питання є першорядної ваги. Від того як це питання, в практиці життя, відповідається, залежить доля народів.

В якійсь статті на цю тему, прочитав я про два випадки з життя Абрагама Лінкольна. Буду-

чи хлопцем, служкою, в одній крамниці, він спостеріг, що помилково **не додав** одній старій бабусі 6 центів. Кілька кварталів біг він за нею, щоб направити “невольний гріх”, за який його мучила совість. Чи подібний випадок можливий в наші безсовісні часи? Якщоб тепер хтось біг за клієнткою, то хіба лиш у випадку, колиб **передав** їй кілька центів.

Другий випадок: Під час громадянської війни, деякі приятелі Лінкольна предложили йому проєкт миру, який Лінкольтн уважав за шкідливий. Йому казали, що коли він того проєкту не прийме то зрадить собі багато приятелів. Лінкольтн відповів: “Хоч би й всіх, аби не зрадив собі найбільшого приятеля — в моїх грудях — моєї совісті”. Тільки люди подібного формату здібні будувати нові, а не розвалювати існуючі держави. Якби в наші часи знайшовся такий державний муж, його напевно окричали б. вархолом, руйніником і ворогом демократії. В наш вік такого політика не зрозуміли б. Скорше зрозуміли б такого, який — в своїх вчинках — слухає не голосу совісті, не голосу Бога в своїм серці, а приказу якоїсь тайної мафії.

Погляньте на портрет Лінкольна; суворо-поважний ввесь — велика внутрішня моральна й духова напруга, — почуття великої відповідальності перед своєю совістю і своєю батьківщиною. Подібне ж напружено — психічне „Я“ глядить на вас з портретів Пітта, Джозефа Чемберлена, Клемансо, Вашингтона.

Коли ж глянете на фотографії многих, політиків сучасности, розрадованих і усміхнених, — маєте враження, що перед вами циркові “артисти”, кінові “зірки” або балерини.

Коли в політиці на перше місце вибиваються інтереси тої чи іншої кліки або мафії, чи бажання — підлещуванням — придбати собі більшість виборчих голосів, — тоді на другий план сходять якості моральні, як поняття чести, совісті, пресіжу, твердості характеру, відповідальности перед батьківщиною, і тп.

Коли ці моральні прикмети — перестають бути **першою вимогою** для політика, — тоді наступають ті **тривожні симптоми**, про які недавно говорив колишній президент **Герберт Гувер** в Де Мойні. Він говорив про небезпечне поширення пістряка інтелектуальної нечесности в прилюдному житті; він ствердив, що “наша найбільша небезпека — це небезпека самогубства, яке можемо доконати, відкрито потураючи

злу, цинічно відносячись до безчесности”. **Оці лиха нераз в історії спричинювали воєнні поразки**. Стурбований виявами нечесности “на високих місцях”, Гувер закликає націю вернути до стародавніх чеснот, не допустити до зникну поняття чести і патріотизму. Треба вернути до віри, до релігії, до безкорисности і правди в громадському житті, до чесної поведінки на високих постах, до патріотизму.

Не є завданням цієї статті займатися критикою американської політики, чи європейських держав. У всіх перед очима приклади, які уявляють твердження Гувера. Такий пройди-світ Розе (з афери Гузенка), якого вибирали до парламенту і якого “за добре поведіння” хочуть дочасно випустити з в’язниці, куди його післали (замість на шибеницю) . . . Такий зрадник і московський наймит як Фукс, — який знаходить своїх оборонців навіть в некомуністичній пресі і за призначення його на високий пост — волос з голови не спадає тим, які його призначали. . . Низка статей в некомуністичній (демократичній) пресі, які нахабно й цинічно нападають на рішення американського ген-штабу, договоритися з Іспанією для спільної оборони проти Москви. Ревеляції Буденца про китайську політику Волеса (проти Чан-Кай-Шека) . . . Сама можливість видвигнення кандидатури Волеса на президента. . . Заяви Бевана (бритійського Торреса), що зброєння Злучених Держав далеко небезпечніше для Англії ніж зброєння Росії. . . Ревеляції комісії для справ проти-американських акцій . . . Відкриття в льокалю “Об’єднаних Націй” бару для делегатів і — небажання відкрити кімнату для молитви (Прейр Рум), про що повідомив світ симпатик СССР — Тригви Лі. . . Припадання до ніг перед комуністичним диктатором і гонителем церкви Тітом. . . Захоплення товариства “Френдс-ів” СССР-ом і “Свободою релігії” в царстві Сатани. . . Афери Гаррі Гросса і ті, що відкрила Комісія Кифавера. . . І маса подібних фактів, все це свідчить, що симптоми, на які вказував Герберт Гувер — справді грізні. Всі ці факти видвигають в цілому світі пекучу проблему — **проблему оздоровлення еліти сучасної суспільности, оздоровлення морального**, без чого сама суспільність засуджена на загибель.

Не думаю займатися тут моралізаторством чеснотливого міщуха: — “Не пий, не танцюй, не гуляй!” Мені йде про характерність, чесність,

безкорисність, ідейність — людей провідної верстви, втім сенсі, в якому говорив про це Г. Гувер. А в цій статті мені йде про подібні ж ознаки в українській політичній житті. Не важні особи й імена. Важні симптоми. Коли перечислю деякі з них — за час від 1917 р. — не тяжко буде відповісти на питання, чи не позначались ці самі тривожні симптоми, про які згадує Гувер, — і у “верхівці” нашої нації?

Ось один з тих, що в імені України підписав Берестейський мир демаскуючи в промові імперіалістичну політику Леніна й Троцького. А кілька літ потім стає він московсько-більшевицьким агентом — спершу в Італії, потім у Франції, нарешті на Закарпатті й у Берліні, під час другої світової війни, де був рівночасно агентом Ост-Міністеріуму і Гестапо, яке — остаточно його й “зліквідувало”. І мимо того — був до самого кінця — “персона грата” серед многих українських соціалістів і „демократів”... Чи з людьми такого „стажу” будується держава?

Прем'єр (соціаліст) УНар. Республіки, який 1918 р. перед німецьким судом — плаче як дитина.. Другий Берестейський делегат радник одного з українських посольств в 1919-20 рр. — теж хутко повертає, щоб служити Москві..

Посол Укр. Республіки (не-українець родом) — який по урядах Зах. Європи в 1919-21 рр. агітує проти незалежності України і за відновлення “єдиної і невідомої” тюрми народів.

Чи здорова, чи зігнила та “провідна верства”, серед якої такі речі діються?

Два брати, один — видатна постать в стрілецьстві, другий — секретар Директорії. В 1922 р. — вже на службі большевиків.. Передвоєнні часи в Галичині: Михайло Рудницький — редактор “Діла” — і водночас співробітник большевицьких “Нових Шляхів”. Так само Ф. Федорців.

Інші, що торували стежку большевикам в Галичину: Петро Франко, Кирило Студинський — голова Наук. Т-ва ім. Шевченка.

Знаний редактор у Львові, який удавав з себе католика, а рівночасно виступав проти Митрополита А. Шептицького, нападав на Шевченка як на “безбожника”, ганьбив “степову голоту” — січовиків і захвалював в своїм органі, московських катів — Петра і Катерину. Вже по його смерті, його співредактор (який все був в опозиції до нього — П. Мох) в однім католицьким журналі демаскував його, що нічого він не по-

зволяв писати проти масонерії і що його сталим дорадником був український жид, знаний большевик — Розенберг... Але тоді той редактор був особою поважною і міродатною. Чи з такими характерами відроджуються нації.

Демократичні і радикал-соціалістичні партії, які по відданню Гітлером Галичини москалям, заявляють їм готовість “льояльної співпраці”... Чим вони ріжнилися від Дудикевичів і прочих москвофілів часів першої війни? І чи з такою “елітою” — відроджуються нації?

Пригадую головного ідеолога галицько-української соціал-демократії. В одній американській газеті писав, що коли для тріумфу соціалізму треба українцям відректися своєї мови, — він готов це зробити... Тичина і Рильський відреклися своєї душі. Поминемо вже лідерів двох головних соціалістичних партій (1917-19), один — голова першого парламенту України, другий — кількакратний прем'єр, — обидва непримушено, покаялися перед большевицьким займанцем, відреклися тризуба і блакитно-жовтого прапору... За це стали тепер нетикальними взірцями патріотизму для всіх звеличників “сучасної України”.

Чи з тими звеличниками і тими поклонниками чужих ідолів будуються свої храми і свої вівтарі?

В той час, як цілий світ думає про “щастя і добробут” тупого матеріалізму; коли цілий світ тремтить перед новим Джінгіз-Ханом — Україна кидає йому виклик. Нарешті відроджується на ній дух предків, які ні перед ким, як лиш перед Богом, не ставали на коліна. І в цей час цілі партії, групи, — не большевицькі, а українські — всіми силами і всею жовчю вічного раба — намагаються той дух знеславити, замовчати; понизити тих, які пішли за наказом Шевченка — “рвати кайдани” і “скроплювати землю вражою, злою кровю”. А серед тих “дядьків отечества чужого” — знаходимо й знаного, нарешті здемаскованого, “репрезентанта” однієї великої української організації — який “представляв” Україну в ліберально-масонським Інтернаціоналі, а перед тим робив доноси на часописі, які в його “парохії” в Європі пропагували ідеї і чин УПА.

І з такими “репрезентантами” роблять “обеднання”, роками толерують їх на чолі поважних установ! Підтюпцем за цими політичними “репрезентантами” машерують літературні швейки,

які пропагують заповіді Винничелківщини, заповіді розгнузданого сексуалізму і комунізму, висміюючи все сильне, характерне, героїчне — в нашій минулім і в сучаснім, — зиркаючи запобіжливо на всі боки, щоб як пес бігти на оклик пана: “Яремо, герш ту, хамів сину!” Гр. Олексій Толстой (не сучасний підбрехач большевизму) — написав був жорстоку сатиру на Московщину; як то суздальсько-московські князі, “наглотавшись татарщини всласть”, назвали себе Русю, вибравши собі хана, якого прозвали царем. А з його підданих глузує:

“І будет он спіни вам біть батогом,

А ви ему — стукать об землю чолом”.

От цим стуканням займаються многі представники західного світу, і — наші, чи то просто йдучи з поклоном в квартиру червоної орди — до Кремля, чи під маскою “сучасної України” вливаючи непомітно в душу читачів кроплю за кроплю, — отрую безбожництва й московської отарности (колхозства-общини), чи опльовуючи єдине світле, яскраве і героїчне на Україні — боротьбу Української Повстанчої Армії.

Українська емігрантська інтелігентська верхівка заражена гнилизною. Ніякими об'єднаннями з гниллю України не створити. Так не твориться й провідна верства нації. До неї можуть належати тільки люди віри, характеру й волі, — не замасковані перевертні і не хитрі паньки.

Провідна верства вимагає від своїх великої сили духа, сили моральної, сили тих, що борються за правду Христа. Не місце в проводі нації крут'ям, Юдам, і фарисеям. Як за Хмельниччини — мусить повстати така нова сила й вона лиш дасть раду і з зовнішнім напасником і залізною мітлою вимете з України Киселів, Барабашів та Вишневецьких.

Проблема моральної сили і суворого добору членів провідної верстви — це та, яку товчу — без жадного висліду — “любезним землякам” десятки літ. Може тепер, коли про цю саму проблему нарешті почали говорити й на Заході (Г. Гувер) — ці “любезні земляки” звернуть на неї увагу. Бо звикли прислухатися до голосу чужого пана.

С. Галамай

Революція без потрясень

Твердять обсерватори й діячі політичного життя, що коли б нпр. президент Труман сказав одне речення про війну в 1945 р., то не довго міг би був сидіти в Білому Домі. Перед шістьма роками, населення ЗДА було абсолютно проти війни, сьогодні той самий народ працює, вправді для оборонних цілей, але на війну. Що сталось? Колосальна, глибока переміна наставлення демократії. Як це сталось? Гляньмо під поверхню суспільного життя, подивімся глибше до нутра суспільності, з якого впливає постава до зовнішнього світу й сконстатуємо, що за війною слів й зброї невпинно й невідхильно ведеться війна ідей. Маючи перед собою такого грізного противника, яким є російсько-большевицька імперія, Америка цілком й повністю усвідомлює собі те, про що ми говоримо від 1945 р. безпосередньо до західного світу, а про що ми (українці) твердили від останніх наших визвольних змагань починаючи, а саме: Комуно-

большевицизм зможе побороти тільки велика й могутня ідея. На нашу думку, такою ідеєю є ідея, не тільки індивідуальної свободи, але й національної суверенності окремих націй та їх гармонійного співжиття. Захід, що в своїй основі є ідеалістичний має дані на те, щоби таку могутнішу від комунізму ідею оформити. Та тут мусить довершитись цілком те, що вже почалося й здійснюється на наших очах, а що ми умовно називаємо революцією, а саме: Треба відвернути горі корінем ситуацію, що є найбільшою дивовижною й містерією останнього віку в історії Заходу, тобто факт до якої міри марксизм стався атакуючим, а західня думка тільки обложеною (оточеною) оборонцем в боротьбі ідей.

Як це пояснити? Частинна відповідь може бути в цій обставині, що комуністи, не так, як нацисти, говорять мовою заходу — пише “Атлантийський місячник”. Вони говорять про бра-

терство, а не про "провідницький принцип". "Вони пропонують (правда, облудно — С.Г.) мир, а не війну". Та інше й можна думати, основне пояснення слабості Заходу в боротьбі проти комуністичних ідей лежить у факті, що на протязі довшого часу від Марксового маніфесту з 1848 р. Захід мислив і діяв так, неначе б деякі підставові Марксові ідеї були правдиві. Є то найбільший парадокс з усіх парадоксів. Діялося так, що впродовж десятиків літ західні народи, ці потенційні апостоли ідеалізму і свободи, діяли й думали в такий спосіб, наче б вони сталися економічними детерміністами. Раз на все прийнято аргументацію в контексті, створенім не Заходом, але Марксом.

Теоретично беручи справу, це не повинно було ніколи притрапитись. Вихідною точкою більшої філософічних та політичних систем є їхній погляд на природу людини. Саме в поглядах Заходу й марксистів на істоту людини існує таке велике провалля, що більшого не можна собі уявити. З марксівського підставового погляду на людину, як на центр тільки фізичної енергії, що реагує на фізичні побудинки мусить впливати доктрина про цілковитий історичний та економічний детермінізм (обмеженість, приреченість). З марксівського визначення, що тільки нерівний розподіл фізичних (матеріальних) дібр — приватна власність створює всякий динамізм, суперечності або проблеми в суспільстві — мусить слідувати (впливати) надзвичайна байдужість (індиферентність) марксистів до проблем політичної і моральної природи. Постава очевидно є така, що коли усунеться приватну власність в наслідок неунікнених економічних законів й сил, то політична свобода й моральний лад подбають самі за себе, "приложаться самі".

Але для Заходу людина має подвійну природу; з одної сторони розум й дух, а з другої тіло й інстинкт. Перша частина, тобто душа та розум обдаровують її свободою вибору й моральною відповідальністю. Тому у висліді не може її обмежувати ні економічний ні історичний фаталізм. Людина може піднятися вище понад свої матеріальні інтереси й понад свої інстинкти. Хоч з другої сторони вона, коли ослабить свою волю й духа, може стати невідповідником своїх пристрастей й жадоби заспокоєння матеріальних інтересів.

Та все це залежить від її духових вартостей.

Тому то в західній думці так великий натиск покладено на політичний лад і моральну дисципліну, щоби держати під контролею ту буйну й непокірну частину людської істоти (інстинкти). Зокрема західній світ ніколи не був так хворобливо наївний, як є марксиста в питанні сили й влади. Змістом політичного життя Заходу було намагання не допустити до скупчення влади в одному людському випадковому інструменті. Вже для Маркса та його учеників конституційні зусилля Заходу, боротьба за володіння права й правопорядку, вчення про моральну відповідальність були нічим іншим, як "буржуазними предрасудками", що мали служити за параван, чи пак прикриття, для експлуатації і приватної концентрації добробуту, на яких побудовано цілу систему.

І тут таки з перших днів від проголошення марксівського "євангелія" стали накопичуватись докази, що руйнували тези Маркса, а підтверджували поправність поглядів Заходу. Історичний фаталізм, що мусів за вченням Маркса невідклично диктувати порядок речей був пом'якшуваний знову й знову через політичні й моральні акції та децизії Заходу.

Маркс передбачував виключно господарське погіршення, зростання нужди робітників, колоніальну і імперіальну експлуатацію, далі концентрацію приватних дібр і всі другі відкриття діалектики історії. Та західний світ негайно таки доводив на практиці про те, що свобода вибору й політики та успішність політичних й моральних дій в протиставленні до господарських тенденцій цілком не поменшує своєї питомої ваги. Робітничі юнії почали зростати на значінню та відповідальності й забезпечувати більше, не меше добробуту для робітництва, законодавство стало охороняти робітничі умовини (праці); система оподаткування створила нові форми розподілу, реформаторські уми докопувались до нетрів фабричної праці — все це й система народньої освіти започаткували повільну революцією з низу. Так то західна суспільність відмовилась підтвердити хочби одно із пророцтв марксистів. Замість передбачуваних нещасть й нужди прийшли правдива воля, свобода вибору та моральна й політична відповідальність.

Та в цьому місці приходить парадокс. А саме: Коли марксиста атакували Захід і його соціальний устрій на основі його приватно-власниць-

ких відносин, з яких, мовляв, пливе нерівність та експлуатація, то мужі Заходу почали відбивати ці обвинувачення не з цілком протилежних позицій, не з допомогою політичних й моральних висновків, але з допомогою економічних аргументів, на яких тяжіло п'ятно згаданого господарського детермінізму.

Мовляв, базою суспільного укладу Заходу є приватна ініціатива й приватна власність і коли знищити приватництво, то тим самим можна знищити всі права й свободи Заходу й цілий устрій. Вже коротка й побіжна застанова показує, що така лінія аргументації дуже близька, небезпечно близька до марксівського типу аналізу. Марксисты проголосили догму, що підставним фактором в суспільстві є економічна структура. Тут оборонці Заходу дались "взяти на гачок", бо вони приймають той самий погляд, ту саму віру. Звідти тяжко виборені права західної людини зменшуються до ролі побічного продукту приватної поведінки господарських сил. Очевидно оборонці західного стилю життя не роздумали над тим, що вони перевернули історичну дійсність — що відповідальне приватне підприємство виросло в Британії, а згодом в США якраз завдяки індивідуальній свободі, завдяки моральній відповідальності й тому, що велась боротьба за вільне правління і ця боротьба увінчалася успіхом. "Їх не вдарило це, як пише "Атлантік" — що то якраз в суспільностях, де немає традицій горожанських свобод й відповідальності, як нпр. в Східній Європі або в Азії — система, що її називаємо приватним підприємством прагне стати інкубатором для спекулянтів й визискувачів".

* * *

На протязі сльве цілого століття західний світ поводився так, якби на долю людини припало бути жертвою цілих серій економічних фатальностей. Треба признати й ніхто здорово думаючий не буде заперечувати, що на господарський поступ впливають обмежуючо деякі господарські фактори. Ніхто не стане сумніватися, що закон продажу й попиту (на ринку) дається відчувати й кожний розумний державний муж чи господарник мусить цей закон брати до уваги. Але ж не можна робити із цих господарських законів, чи вірніше сказати, тенденцій, якихось святих ідолів, як робили це марк-

систі-комуністи; не слід далі переочувати всіх соціальних поліпшень, що приносили з покоління в покоління покращання, а не погіршення соціальних стосунків і то саме, дякуючи політичним і моральним заходам і зусиллям.

Коли підійти до питання із психологічного боку, то треба згодитися, що широкий розвиток господарського життя в цілому світі особливо після першої світової війни довів уми мислителів, політиків та організаторів торгівлі до небезпечного й неперевіреного висновку про супрематію економіки, а з черги господарські комплікації й не цілком вияснені повязання внесли елементи фаталізму — а відомо (власне з психології), що люди схлонні уважати фатальністю речі, яких вони не годні собі вияснити.

Не слід забувати теж, що саме почалося в тому часі збирання статистичних даних про господарське життя. Тільки після першої світової війни стало можливим мати деталізовані відомості про світові господарські напрямки й взаїмноповязаність та залежність економічних процесів. Урядові ж (офіційні) річні дані про господарські факти почалося систематизувати властиво щойно від другої світової війни і то тільки в високорозвинених індустріальних країнах.

І ось коли завдяки новим додатковим досліддам економіки поодиноких країн, коли дякуючи буйному розцвітові статистики та завдяки великій й сміливій науковій праці, базованій на наукових й методичних студіях господарської політики Британії й США таких умів як Keynes, автор "General Theory of Employment, Interest and Money" — коли дякуючи тому всему проломано фаталізм й господарський детермінізм, що його окреслювано словами, мовляв, "нічого не дасться штучними заходами зробити", бо, начебто діють залізні невмолімі господарські закони — почалася тиха, без потрясень революція на Заході. Зокрема рекомендації Кінса-його теоретичне обгрунтування антидефляційної політики, що її повинна була застосувати В. Британія, що в 1931 і наступних роках, підлягаючи фаталізму господарських законів, вважала, що нічого, мовляв, не дасться зробити" — видвинула на перший плян моменти політичної й моральної натури й вони перемогли. Засуджена на загибель господарка зацвіла буйним цвітом. Проти всіх фаталістичних й детерміністичних "законів", якими вбивали волю до

змагу й зусиль вороги людства, “наукові” й не-наукові марксистки.

Виявилося, що рiшальним чинником є моральні сили, що їх джерелом людський винахідливий дух, а не “залізні” й “наукові” закони матерії й господарського детермінізму.

Ще спеціально згадати б, що економічна політика Німеччини (Шахт) показала, чого може доказати така, здавалося, засуджена на господарське банкрутство нація, коли вона опреться на політичні, а не господарські децизії й фактори.

Так поволі крушилася й розсувалася під ударами моральних, політичних сил думки заходу вся велична камінна будівля пишної матеріалістичної теорії про господарський детермінізм й фаталізм. Поруч з тим практика Советів виявила всю велику марксісько-комуно-большевицьку неправду. Навіть ті, хто на Заході, здавалося, здалека, не дуже спішився познайомитися з соціяльним устроєм і економічною політикою марксіського СССР — в другій світовій війні й після неї побачили як “на долоні” той страшний експеримент марксіської псевдонауки. У війні ідей, хоч майбутні історики та економісти викриють без сумніву ще багато більше фактів

й нових інтерпретацій, ніж це видно вже тепер, то напевно можна ствердити: Захід визбувається свого наставлення, що його ціхує господарський детермінізм і далі, що він повертає нове освітлення політичного й морального аспектів ладу людства. До такої зміни, як згадано, не мало причинилися самі комуїсти.

Ціле століття вони гіпнотизували світ візією суспільства, в якому повне zatrudження, соціяльна справедливість, права і гідність робітників, усунення колоніяльного стану й досягнення братерства між націями станеться через усунення противоріч, терть і нерівностей, зароджених приватною власністю. Через сто років не було можливо (бо українських голосів перестороги гордий Захід не приймав до уваги—С.Г.) перевірити цих утопійних вимог і плянів, бо перед сто роками не було комуїстич. держави, бо советський кривавий експеримент був за новий і свіжий, а їхні тайни занадто добре хоронені, щоби Захід виробив собі правдивий осуд. Щойно від 1945 р. для Заходу (для України вже раніше, тобто від 1920 рр.) советська система була виставлена під клінічні досліди Заходу. Висліди цих дослідів є катастрофальні для советських прагнень й обцянок. Їх ідейної програної нішо вже не врятує.

М. Трихрест

Супряга керенщини з троцькізмом

І. КЕРЕНЩИНА Й КОМУНОБОЛЬШЕВИЗМ — “ОДНОГО ПОЛЯ ЯГОДИ”

Керенський, колишній голова тимчасового уряду московської імперії після лютневої революції 1917 р., вславився не лише тим, що спав у світлиці поваленого царя Миколи II-го. — Велику чуйність виявив Керенський як сторож московської вязниці народів. Він зробив усе, щоб яко мога дужче загальмувати розвиток національних революцій поневоленних народів і тим урятувати цю вязницю від остаточного розвалу. Ніде правди діти, соціяліст Керенський знайшов на національних “околицях” в особі місцевих соціялістів неабияку допомогу. Це він вигрів большевизм без того, щоб ужити будьяких заходів проти нього для захисту скликаних тоді

установчих зборів. Керенський знав, що близько 60% усіх послів до цих зборів складають відпочивачки поневоленних народів. Він знав, що допровадити ці збори до кінця, це — значить дочекатися ухвали про розподіл московської імперії на національні держави. Тому Керенський волів краще дати дорогу большевизмові, як найбезогляднішій формі московського імперіялізму. “Демократичний” чин большевиків — “разгон учреділки” в жовтні 1917 р. — знайшов проречисте виправдання з уст Керенського, як “настоящего демократа”, без огляду на нібито його незгоду з большевицькою “найдемократичнішою” владою. — “Я волю бачити Росію нехай

і большевицьку та за те цілу, не поділену". В цих словах Керенського його весь "демократизм".

Керенський — соціаліст-демократ і комуно-большевики є також соціалісти-демократи. Тільки й того, що він, на відміну від них, є "меншевіком". Проте, остаточні цілі їх ті самі. Треба собі усвідомити, що марксизм-соціалізм-комунізм не має змислу існування як самотяжюча суспільно-устроєва доктрина. Марксизм-соціалізм-комунізм не може жити поза єдиною поживним для нього імперіялістичним середовищем і, як такий, може мати свій, глибоко-відемний, змисл існування лише як знаряддя імперіялізму. Керенщина, як імперіялістично-соціалістичне явище, і большевизм, як дальший ступінь цього явища, є овочами з того самого дерева.

Керенський справді вельми чуйний. "Ліга боротьби за народную свободу", що повстала з його руки в ЗДА, є тільки знаряддям боротьби за цілість ССРСР. Керенський відчуває дух часу й отже — небезпеку для московської вязниці народів з боку дальших визвольних зривів цих народів. "Ліга" розрахована також на підтримку для цілості ССРСР з боку Західних Держав, передусім ЗДА. Керенський хоче й їх запрягти до свого імперіялістичного воза.

Про справжні наміри й цілі цієї, мовляв, демократичної "Ліги" може свідчити таке її твердження: "Державним устроєм найбільш відповідним у сучасних обставинах може бути тільки

демократична республіканська федерація народів". А „визначний" однодумець Керенського — Д. Далін, дає ближче визначення цієї "федерації", а саме: "Треба ясно, твердо й неухильно встановити, що боротьба проти большевизму повинна бути водночас і безпощадною боротьбою проти всяких ухилів від генеральної лінії побудови загально-російської держави". Зрозуміло, що "ухили" за Даліном це — змагання уярмлених народів за свою волю. Ці настанови цілком співзвучні з міркуваннями другого однопумця Керенського. М. Боброва, а саме: „Область соціальних і економічних відносин збереже багато з того, що тепер існує в Росії . . . може виявитися, ще державний капіталізм (цебто соціалізм—М. Т.) сучасної Росії буде цілком прийнятний і повинен бути збережений. Росія буде в сприятливому стані, маючи в руках такий рушій, як державна промисловість . . . в сільському господарстві будуть і артілі (цебто колхози—М. Т.)".

Отже, Керенський зі своїми "теоретиками" політично, так на зовнішньому, як і на внутрішньому відтинках, відверто стоять на становищі збереження "достіжених Октября". — Імперіялісти знають, що марксизм-соціалізм-комунізм є найдійовішим їх знаряддям. Імперіялізм — грабунок на зовні; соціалізм — грабунок внутрі, але передусім супроти поневолених народів. — "Ліга" є в дійсності змовою для дальшого закріплення цих народів під чоботом Москви.

2. СУПРЯГА СОЦІАЛІСТИЧНОЇ КЕРЕНЩИНИ З КОМУНО-ТРОЦЬКІЗМОМ

Керенському мало підтримки різних "інородчеських" соціалістів на зразок Миколайчика (Польща), Дімітрова (Болгарія) та інших, що мріють про владу над своїми народами, як відпоручники "старшого брата" в передбачуваній ним "демократичній федерації народів". Щоб надати своїй "Лізі" ще більшої "демократичности", а відтак поширити її впливи, Керенський спрягся вже й з троцькізмом, цебто з таким самим комунізмом, як і ленінізм-сталінізм.

Як відомо, Троцький (Л. Бронштайн) зі своєю теорією "перманентної" революції висунув тезу про "неможливість побудови соціалізму в одній країні". Як свідомий марксист, Троцький здавав собі справу, що дальше поширення "пролетарської революції" на решту світу є

невідкличним для збереження "завоювань Жовтня". Тому Троцький відверто наполягав на переведенні якомога скорішої "індустріалізації" ССРСР для виробництва новітнього озброєння, щоб накинути "пролетарську революцію" решті світу вже силою. Але "індустріалізація" вимагала величезних коштів, які треба було здерти з населення навіть за рахунок самого його існування. Саме для здійснення цього грабунку й наступного нещадного вициску потрібно було загнати селянство до кошари—колхозу, а робітництво до стахановсько-кріпацьких виробень. Зрозуміло, що в своїх політично-економічних розрахунках, а саме в питанні побудови "державного" монополістичного капіталізму, як підвалини соціалізму, комуно-большевики не мог-

ли відокремити плянів здійснення "індустріалізації" від "судільної колективізації села", а надто, коли треба було за всяку ціну дістати кошти і рабів для цієї "індустріалізації".

Змисл троцькізму полягав у тому, що в питанні "індустріалізації-колективізації", які цілковито випливали з марксової облудної науки, Троцький забіг дещо наперед і тим передчасно виявив давно вимріяні пляни "ортодоксальних комуно-большевиків, — інших бо в них взагалі не могло бути. Іншими словами, і марксо-ленінсько-сталінський комунобольшевизм і троцькізм, це — речі тієї самої природи. — лише з різницею в тактиці переведення. Адже Сталін, після усунення Троцького, здійснив теорію "перманентної" революції на практиці.

Демонстрація супряги керенщини з троцькізмом мала місце 8 лютого, 1951 р., коли то Керенський виступав у шикаговському університеті в парі з найближчим "соратником" Троцького Максом Шахтманом, як про це подав часопис "Шикаго Дейлі Нюс" під промовисто-іронічним наголовком — **"Два москалі тасують старі історичні карти"**.

Ціла тисячка слухачів обдарувала своєю увагою цих "товаришів". Проте, як відливо-іронічно, зазначає часопис, **"не гра, а самі грачі з'явилися головною принадою"** для цих слухачів.

Соціаліст Керенський і комуно-троцькіст Шахтман доповідали на тему: **"Чи большевицька (жовтнева) революція була демократичною?"**

Шахтман, який є тепер провідником "троцькістського руху в ЗДА" і ніби є "запеклим ворогом Сталіна" визнав **"саму большевицьку революцію за демократичну"**, бо, мовляв, **"боль-**

шевики були в спроможності захопити владу тому, що вони відбивали в собі волю російського народу", цебто москалів. — Свята правда. — "Большевизм є чисто московське явище", як сказав московський письменник М. Горький, або — "Большевизм є нова форма московського імперіялізму", як сказав московський філософ Бердяєв. Московський загарбницько-нігілістичний дух знайшов у большевизмі, свій найяскравіший вияв. Морські розбійники, що колись нападали на мирні кораблі, робили свої злочини одногосно. отже, за Шахтманом, "по демократичному". Наступний, після жовтневої революції, большевицький шал мордування поневолених народів очевидно був і є також "демократичний", бо здійснюється в висліді чисельної переваги москалів супроти кожного з поневолених народів. Така логіка цієї справи без того, щоб у передбачуваній Керенським "демократичній федерації народів" залишити щось іншого, поза саме таким московським "демократизмом".

Шахтман і Керенський у своїх виступах доповнювали один одого. — Керенський не заперечив устійнення Шахтмана про "демократичність большевицької революції". Вони лише, як підкреслює часопис, кидали оком один на одного, немов би питали себе взаємно, чи так кожний з них висвітлює справу?

Керенський, що виступав після Шахтмана, ламаною англійською мовою, попри заяву нібито його уряд "мав намір перевести багато реформ", устійнив, що "Сталін є одним із найздібніших учнів Леніна". Таке признання Керенського є ніщо інше як вияв респекту перед "собірателем землі русской".

3. ТАЄМНИЙ ЗАЛАШТУНОК СУПРЯГИ КЕРЕНЩИНИ З ТРОЦЬКІЗМОМ

Не надармо Керенський, соціаліст — демократ-меньшевик, вигинався на килимі в парі з комуно-троцькістом Шахтманом. Варто пригадати, що вчитель Шахтмана — Троцький, як "соратник" Леніна і Сталіна, був саме тим, що **валив Керенського. Та треба знати також, що "Історія Всесоюзної Комуністичної Партії Большевиків (ВКПБ)" згадує про Троцького як тако-го, що "був ворогом права націй на самовизначення". Відомо, що Ленін і Сталін лукаво-удавано були ніби то за "право" і в свій час, щоб замилити очі людям, виступали проти**

"шовіністів" Троцького, Пятакова і Бухаріна. Але це не перешкодило Леніну й Сталіну відрядити в січні 1918 р. саме Троцького і Пятакова на чолі московсько-большевицьких орд підбивати й плюндрувати молоду Українську Державу. Керенський відчуває наближення кінця московської вязниці народів саме від ударів по ній відродження уярмлених народів. Керенський заздалегідь вступає до спілки з комуно-троцькізмом, як запеклим ворогом національного відродження уярмлених народів. Керенський забув колишню кривду від Троцького і в імя

спільної ненависти єднається тепер з його "соратником" Шахтманом.

Другий корінь цієї спілки сягає глибин сучасного морального розкладу, коли то неістотні відміни марксизму-соціалізму-комунізму, в вигляді того ж самого комунізму-троцькізму й тітоїзму, знаходять підтримку в "сильних світу цього", мовляв, вони, ці відміни, є протиставленням до сталінізму. Про маршість будьяких надій на таке протиставлення, мовляв, як на чинник розкладу червоного світу з-середини, не варто було б і згадувати, якби ці надії-розрахунки не були заслоною для дій темних сил, так би мовити, інтернаціональних мафій в свою й того самого червоного світу користь. Згадаймо лише Версаль, коли то інтернаціональні мафії спромоглися обернути гасло тодішнього президента США В. Вільсона про право націй на самовизначення на кпини. Більш того, вони, по-через впливи урядових "дорадників" Вільсона, домоглися того, що це гасло не лише було зняте з порядку денного, але й були заборонені будьякі втручання в справи червоної Москви. В цей спосіб віддано їй на поталу всі поневолені народи й отже зумовлено було покищо 2-гу світову війну.

Варто згадати, що ще й тепер деякі американські політичні круги всіляко допомагають Тітові й зокрема, маючи вплив на передачі "Го-

лосу Америки". що його на відтинку принаймні українських, підпорядкованих москалям, радіопередач, не можна вважати інакше як мовницею московського імперіялізму, ведуть шкідливу зрадії інтересів Америки й поневолених Москові народів політику.

Політика збереження "єдиної неделимой" є в дійсності політикою розбитого Заходу, зокрема США. Ця політика є офіційною лінією уряду США так само, як і допомога Тітові, без огляду на те, що він є немов би яйцем московської зозулі в гнізді західньої синиці. Чому, справді, й керенщині з комунізму-троцькізмом не сподіватися чогось більшого ніж сама політично-моральна підтримка.

Супряга керенщини з комунізму-троцькізмом, це відклик Москви до інтернаціональних мафій. Керенський і Шахтман своїм спільним виступом дають знак усім лівим колам цілого світу по цей бік залізної заслони, що вони, як засновники "демократичної федерації народів", є з ними, цими колами.

Керенщина й троцькізм своєю супрягою запевнюють інтернаціональні мафії, що на випадок повалення більшевизму не станеться жадної зміни в загальному сприятливому для цих мафій укладі сил у світі, якщо на місце більшевизму прийдуть вони — керенщина з троцькізмом.

Б. Кравців

НЕВІДОМІЙ СТІЛЕЦЬ

Не витлакуй єдиного, мати,
не чекай свого сина -- .
Не знайшли в нього ймення,
тільки стяжку знайшли злотосиню.

Післювали тайком твого сина
друзі цюковані, мамі --
на високім хресті карбували
його ймення: П е з н а н и й .

І прийшли матері із батьками --
всі, хто втратив дитину,
і собі -- твого сина забрали
стосоттисячним: -- Сину!

І прийшла і -- проходять беззлицу
ті, що він їм прикликав:
Йдуть полки і бригади,
іде армія знову велика.

Іде військо, що з ним вярджала
ти колись свого сина,
і, щоб з ним повернувся у славі --
у Покрови просила.

Товариство стиги позиляє
і вітає ясою
твого сина -- вождя тих, що впади
невідомі у бою!

Провідні ідеї української державницької думки

Ор. Соколевич

Уваго станьмо й позорнім каптани
недавньої минувшини, вони писали
вістрям меча.

Завданням цієї статті є дослідження розвитку української державницької думки в період історії української бездержавності після трагічної Полтави 1709 р., коли перестав існувати самостійна Українська Гетьмансько-Козацька Держава.

України. Конституція передбачувала обмеження гетьманської влади в користь українського народу та гарантувала всі права вільська Запорізького. Вона має особливе значіння для дослідження розвитку української державницької думки в період української бездержавності. Орлякові дається довести протимосковську коаліцію до віини з Москвою та примусити переможенні москалів до підписання в дні 23-го липня 1711 р. Прутської угоди, якою Москва визнає частину України незалежною державою. На початку 1712 р. Туреччина вповідає знову війну Москві й перемігав її. Москва припинила частини черговий мирний договір 16-го квітня 1712 р., яким визнає Орлика гетьманом Лівобережної України й Запоріжжя, але під умовою протекторатом. Такий стан справи не задовольняв однак великого українського патріота — Орлика, що все стримав до визволення цілої України з-під Москви. 1712 р. він звертається до народів Західної Європи із відомим актом: "Виводом прав України", в яким передставлено українську проблему, як проблему великого політичного значіння, що без її розв'язки ніколи не буде спокою на сході Європи. "Вид прав України" є другим політичним актом великого українського політичного розуму того часу.

Литію за "Золотим Словом" Д. Кардана, Пара 1941 р. стр. 78-79: "Але які б великі не були московські насильства вони не дають ніякого законного права Москвам щодо України. Навпаки, козаки мають за собою право міжнародне й природне, один із головних принципів якого є: Народ завжди має право протестувати проти такого праву і привертати увагу інших стародавніх прав, коши матиме на це ступінний час". . . . "Отже з повною рацією можна вивести з усього цього, що Московський Двір налекжить уважати за узурпатора України і що є причина поклатися на зрозуміння права природного і людського — тим, що читатимуть це писання, що переконані в безпечності пра-ві Станів України обрати п. Лигина Орлика за свого гетьмана і що цей гетьман може доповинатися послідати ці країни від справедливо-

Український уряд Орлика робить для цієї цілі ряд мілітарно-дипломатичних заходів, завешуючи їх договорами з Туреччиною, татарами, башкірами й казанськими татарами. Це вказує, що маезинська емітрація мала свою політичну концепцію для продовження боротьби та здійснення відновлення України-самостійної Держави.

Велике значіння для української державницької думки має постать Орлика, який в квітні 1710 р. виготовив найбільш поступову, на той час, Конституцію України, що крім релігійних питань мала вже основні засади модерної демократії. До передбачуваних принципів виборності державних урядовців вільними голосами населення та підтвердження старі звичаєві засади в нормуванні суспільно-промислових відносин

сти європейських держав, які є в силі, щоб її йому звернено назад.

Кажу бо, що цей загальний мир не буде тривалим доти, поки не задовольниться справедливих жадань гетьмана Орлика щодо України".

У "Виводі" Орлик доказує ясно "історичне й природне право України на самостійне життя, нахабно і підступно порушене Москвою". Конечність привернення самостійності України, стверджує Орлик, полягає в тім, що в інтересі Європи є усунути в майбутньому небезпеку московської агресії, спрямованої на підбій вольнолюбних держав, що на все може бути спинена створенням Самостійної Соборної Української Держави на сході Європи.

Гетьман Пилип Орлик невпинно вів видатну дипломатичну працю на протязі около 20-ти років у користь української справи, відігравши першорядну роль в європейській політиці того часу, в наслідок чого здобув собі серед представників чужонаціональної європейської дипломатії велику пошану й признання.

Ще 1728 р. на Конгресі в Суасоні можна було бачити наслідки його праці. Тоді Москва протестувала проти спроб західних держав піддержувати Україну в її змагу за самостійне державне життя. В наслідок наполегливої праці П. Орлика Україна притягала увагу політичної думки Європи в той час та часто ставала предметом активної політики даної доби. Пилип Орлик до кінця свого життя високо держав прапор Української Самостійної Держави та став дороговказом для ідей українського націоналізму, що зроджувався й виростав на глибокій і стародавній традиції українського народу та його провідників.

Орлик помер 26-го травня 1742 у Яссах, закриваючи в історії бездержавности України певний незреалізований етап розвитку української державницько-політичної думки. Україна втратила в нім визначного репрезентанта української нації, виразника українського політичного розуму, великого й свідомого українського патріота. Його ідею боротьби за укр. державність перебирають й актуалізують козацькі громадсько-військові діячі та їх нащадки, які послідовно ставлять опір руйнівній політиці Москви на Україні.

Велика національна праця Орлика не залишилася без наслідків. Вона створила світлі тради-

ції мазепинської еміграції, що гордо, непохитно й високо держала в своїх руках прапор незалежности України майже до 60-тих рр. 18 ст. Ще 1723 р. гетьман України Павло Полуботок заявив московському цареві: "Заступаючись за Батьківщину, я не лякаюсь ні кайдан ні тюрми й краще мені найгіршою смертю вмерти, аніж дивитись на загибель моїх земляків". В цей період слід зазначити знаменну подію для української політичної науки. За гетьманування Данила Апостола скомпіювано все українське право Козаччини 1743 р. під назвою "Український Кодекс", що базований в основному на українським давнім звичаєвим праві, історично доказував окремішність української нації від Москви. Року 1728-го гетьман Данило Апостол в Петербурзі добився так званих "Рішительних Пунктів", що основані на переяславським договорі гетьмана Богдана Хмельницького нормували державно-правне становище України, закріплюючи за нею права автономії країни.

Змагання наших гетьманів в другій половині 18-го стол. до відновлення української державности та привернення гетьманства, частинно увінчуються успіхом, як нпр. за гетьманування Данила Апостола. Однак цариця Катерина, яка стояла твердо за самодержавя, централізм і кріпачтво, касує в 1764 р. гетьманський уряд, а українську державу розподілює на губернії та прилучує до московської імперії.

Всі надії козацької патріотичної старшини були звернені на Запоріжжя, останню вільну українську землю, де панував дух козацького лицарства й свято зберігались традиції української державности, яку 1775-го року в нелюдський спосіб руйнує Москва, запроторюючи всю майже козацьку старшину з її провідником кошовим Петром Кальнишевським в тюрми й на заслання.

Але скасування Гетьманщини і зруйнування Запоріжжя не було кінцем українських змагань до державної незалежности. Багато Запоріжців не скорились Москві та вийшли на еміграцію в Туреччину, де на островах гирла Дунаю заснували "Задунайську Січ" під турецьким протекторатом. Вона проіснувала до 1828 року, нагадуючи своїм існуванням усій поневоленій Москвою Україні, її давню волю й славу.

Свідомі українці Гетьманщини ніколи не погоджувалися з фактом упадку української державности. При кожній нагоді вони пригадували

царям про старі вольности України й твердо відстоювали відновлення її самостійности.

В 1767 р. цариця Катерина II скликує з усієї Московської імперії виборних людей-депутатів на нараду "Генеральної устроїтельної комісії" (форма державної думи), де делегація депутатів України під проводом Грицька Полетики, автора відомої "Історії Русів", стала сміливо домагатись повернення козацьких вольностей та давньої державної самоуправи Гетьманщини. За ці домагання довелось багатьом свідомим українським патріотам зазнати чимало неприємностей включно з тюрмою, засланням а навіть смертю. Як видно з цього, дух самостійної України все жив в серцях української патріотичної старшини, переміненої в "малоросійське дворянство". На доказ цього твердження можна навести історичний факт, що в 1791 р. тайний посол українських дворян граф Василь Капніста відбув подорож до пруського короля, щоб приєднати його до справи визволення України з-під московського ярма. Це свідчить про те, що не зважаючи на втрату політичної незалежності України та вслід за цим культурний і економічний занепад, інтереси українського дворянства покривались з політичними інтересами України — її самостійности й свободи. Велика заслуга Полетики в тім, що він зумів ідею боротьби за відновлення української державности зробити важною життєвою справою українського дворянства, яке готове було навіть підняти повстання на Україні. Видно з цього, що серед патріотичного українського дворянства, нащадків козацької старшини, досить сильні були в той час самостійницькі змагання відновити українську державність.

При кінці 18-го ст. та з початком 19-го ст. замітні були на Україні нові політичні ідеї, принесені із західної Європи, як культ свободи, братерства й рівности, які дворянство використовувало в політичній боротьбі з Московією. Відомо, що тоді на Україні існувало тайне "**Товариство Визволення**", до якого належав провідник українських дворян Лівобережжя-Лукашевич, заарештований Московією за приналежність до нього. Під час наступу Наполеона на Москву 1812-го р. українське дворянство саботувало московські накази зголошуватися до козацьких полків, творених на Україні для боротьби з Наполеоном. Полтавський магнат українець Лукашевич, член "Товариства Визволення" виголо-

шував серед українців палкі промови за піддержкою для Наполеона, від якого українці надіялися піддержки їх державницьких змагань.

Волинський дідич Чайковський навіть творить для допомоги Наполеонові козацьку міліцію. В той період, український патріот константиноградський дідич Мочуговський прилюдно пропагує розподіл Росії, ідею ширену нині всіми націями поневоленими червоною большевицькою Московією.

В 1821 р. Москва викриває тайне "Товариство злучених Словян", в якого програмі була передбачена автономія для України. За словами М. Маркевича серед тодішнього українського патріотичного дворянства жив **Дух Полуботка**, тобто дух самостійности. Ціла Україна була покрита сіткою таких тайних самостійницьких товариств під різними формами, назвами й програмами, що були насичені революційними ідеями західної Європи і дали тверді державницькі підвалини під збудження національного відродження України тих часів. Українофільство, як певний культурно-політичний рух, мало свої позитивні риси в обороні самостійности української мови від московської та змагань за самостійницький розвиток української культури, в тім й літератури. Цей культурно-політичний сепаратизм на Україні ствердив німецький подорожник Коль 1836 р. признаючи, що в той час на Україні панував великий український патріотизм серед дворянства й населення України. Коль далі твердить, що "Історія Малої Росії" Бантиш-Каменського, видана в звязку із заговором декабристів у Росії, за своє основне завдання мала підняти Україну проти Москви.

Культурне відродження України спричинило створення певної програми політичного визволення й незалежності України, поширюваної **1846 р. Кирило-Методіївським Братством**, інспіратором якого був професор харківського університету Микола Костомарів. Братство в короткому часі начислювало около 100 членів, між якими був і Микола Гулак і Опанас Маркович і Василь Білозерський і Пантелеймон Куліш і Тарас Шевченко та інші. Члени Братства бажали бачити Україну вільною й щасливою. Вони не числили лиш на власні сили, але й на підтримку всіх словянських народів з яких кожний мав мати свою державу, сам нею правити, вільно розвивати свою культуру та мати свій громадсько-політичний лад.

Національно-політичні змагання кирило-методіївців зясував Костомарів у "Книзі биття українського народу", він бачить в українському народі певні позитивні риси, далекі від польського-шляхетського аристократизму та московського-рабського деспотизму. Україна, на його думку, повинна відіграти певну місію ролі серед слов'янського світу, для виборення державної незалежності для всіх слов'ян, а в першу чергу для себе.

Братство скупило в Києві цвіт української політичної думки та виробило певну політичну програму рівності й вільності в державницько-самостійницьким розумінню всіх слов'янських народів. Та воно не існувало довго, бо на донос студента Петрова 1847 р. Москва закрила його і арештувала майже всіх учасників. Окресом Братства був Тарас Шевченко, який із своїм природним націоналізмом, не брався реформувати Москву, а навпаки, збройно бажав визволити Україну. Шевченко вивів українську політичну думку 19-го ст. із туманних маївців федералізму на ясний шлях українського самостійництва. Його творчість, це могутий протест проти анексії України Московою, це зазив відбудувати державну самостійність України, це скристалізований ідеал української державности. Таким чином Шевченко став пророком самостійної соборної України.

Який вплив мало Братство на Україні, свідчить плян поліпшення економічного стану закріпощеного селянства, предложений Москві генеральним-губернатором Лівобережної України, князем Репніном, що хотів таким чином приєднати собі симпатії непримиренних козаків і селян України, які часто піднімали збройні повстання проти Москви. Москва посуджує його за український сепаратизм й усуває із того становища.

На переломі 18-19 ст. по цілій Україні проходить процес, відомий під назвою Українське Національне Відродження. На Правобережжі дух козацьких вольностей жив у піснях та легендах, що нарід при різних нагодах його виявляв. На Лівобережжі було українське патріотичне дворянство, нащадки козацької старшини та чисельна козацька верства вільного селянства, що зберігали козацькі традиції в судівництві й побуті. З тих залишків старої вільної України з світлим державницькими традиціями постає ідея нової вільної України. Почалось

це з того, що Москва не визнавала права належати до дворянства всій українській козацькій аристократії, між якими була значна кількість українського міщанства й духовенства. Вони почали цікавитися своїми родоводами, від історії родів дійшли до зацікавлення історією краю й нації взагалі. Вони збирають літописи й історичні документи України, не даючи приспати ворогам світлим українським державницьким традиціям. В той час під впливом французької Революції, яка кинула відомі кличі широкого демократизму, великі ідеї нації й глибоку пошану до індивідуальності одиниці, на Україні свідомі українські патріоти починають досліджувати українську етнографію, духову й матеріальну культуру українського народу. Ці дві течії приводять до виникнення ідеї самостійності українського народу й відокремлення від Москви, яка поборювала, переслідувала й гостро забороняла їх ширення серед широких українських мас. Цей період нашої історії прикметний тим, що від 1826 до 1861 року на Україні вибухає ряд козацьких повстань проти національного, культурного, релігійного та економічного пригнічення України. На них Москва відповідає ще гіршим утиском, відомим жорстоким указом з 1863 р. міністра Валуєва, який твердив, що української мови не було, немає й бути не може. Ця подія мала колосальне політичне значіння для України, бо центр українського національного життя переноситься з окупованої Московою України до Галичини, яка після відомої в Австрії весни народів в 1848 р. одержала деякі політичні й культурні полекші, бо мала гарантії своїх політичних прав австрійською конституцією. У Львові 1873 постало Українське Наукове Товариство ім. Т. Шевченка, яке скоро стало загальною Українською Академією Наук, коли очолював її проф. М. Грушевський. В той період Галичина відіграла значну ролі в формуванні ідеї державницької думки, стаючи українським Піємонт. Львів гуртував тоді найкращі українські наукові, літературні й мистецькі сили, які маючи тверді національні характери, не бажали коритися Москві та жили бажанням творити українську культуру незалежно від неї. Вони продовжували свою творчу культурну працю згідно з вимогами української нації й тільки для України, без жодних чужинських впливів окупантів, які часто представляли українські культурні надбання у ви-

кривленому світлі, на шкоду української нації, що прагнула розвивати всі свої надбання самостійно. На загал на Україні тоді витворюється новий тип українського патріота, що крім культурницької праці щиро бажав вибороти для України повноту національних й політичних прав. Щоправда ці українські патріоти йшли поруч із всеросійським визвольним рухом, однак мали свій окремий національний шлях у рамках своїх українських організацій.

Окремим шляхом йшов з малою горсткою прихильників Драгоманов, який в наслідок переслідувань царатом, 1876 р. покинув Київ і емігрував до Швейцарії. Слід зазначити, що коли Орлик трактував українську справу, як міжнародню проблему шукаючи визволення України шляхом міжнародних коаліцій та шляхом послаблення Москви, то Драгоманов розглядав українську проблему як справу внутрішньо-російську та був великим ворогом відокремлення України від Росії. У своїх політичних виступах й писаннях Драгоманов успішно ширив під впливом модного тоді соціалізму, всесвітнього космополітичного братерства й інтернаціоналізму, неправду про Україну, про її стан та прагнення до самостійності. Він ширив московфільські ідеї, закриваючи ними правдивий характер національно-політичної боротьби на Україні в той час. Він критикував навіть Шевченка за його революційні ідеї скеровані проти Москви. Його учень Іван Франко так зхарактеризував свого учителя, коли визбувся тих ворожих українській справі ідей: Це був Українець родом, національності російської.

Процес національної свідомості на Україні доводить до заложення в 1891 р. на могилі Т. Шевченка таємної націоналістичної політичної організації "Братства Тарасівців" в склад якого входило ряд визначних українських патріотів, як Микола Міхновський, Іван Липа, Микола Байздренко, Вол. Шемет, Борис Грінченко, В. Самійленко, Віталій Боровик, Мих. Коцюбинський і інші. Ця організація мала свою політичну програму, яка вимагала безкомпромісного виконання Шевченкового заповіту, на що члени присягали. В точці 5-ій вона передбачала: "Віддання всіх своїх сил на визволення української нації". Її опубліковано у Львівській Правді 1893 р., а голова Братства Іван Липа писав таке: "Сепаратизм від Москви, та Самостійна Україна були наші цілі, інакше як самостійну Україну

не могло бачити Братство Тарасівців". Завданням Братства було поширювати самостійницькі ідеї серед тодішніх Громад, які покривали широкою сіткою всю Україну, та займалися культурницькою роботою, а в тому ширенням української книжки, друкованої в Галичині й Буковині. До Братства включилася стара інтелігенція, студентство і вперше в новітній історії України свідоме патріотичне селянство. Характер Братства був соборницький, бо гуртував українську інтелігенцію із різних українських земель. Щодо російського конгломерату народів, то Братство вело певну пропагандивну діяльність, представляючи Росію як повязану тільки царською абсолютистичною насильною владою багатонаціональну державу, в якій різні народи зовсім не були повязані з собою якимись традиціями й політичними інтересами. Ідея Націй це щось живе та динамічне, що пориває за собою маси, а що українська нація була самостійною, тому всі народи повинні причинитися до її визволення.

Тарасівці піднесли й розвинули ідею української державности серед української інтелігенції й широких селянських мас натрапляючи часто збоку збаламучених соціалістів на значні перепони. За ширення нелегальної української літератури викрито Братство й 1893 р. виточено проти нього перший процес самостійницького руху. Ця подія не послаблює діяльності Братства, навпаки вона приєднує йому ще більше учасників та дає почин до заснування на Україні першої політичної партії РУП, що далі продовжувала державницькі ідеї Братства. Братство Тарасівців стало в той час масовою політичною організацією, але в наслідок деконспірації, було зліквідоване царатом.

Проф. Д. Дорошенко: "Нарис Історії України", том II, стр. 332, окреслює цей період розвитку української історії від свідомого українства до самостійництва такими словами: "Наприкінці XIX ст. виступає на громадську арену нове покоління українців, вихованих у поняттях і поглядах безкомпромісного українського націоналізму на широкій європейській основі, людей, що вже не задовільнялись самою — но культурницькою діяльністю, а хотіли добути для українського народу всю повноту національних і політичних прав"... Так року 1897-го в Києві на всеукраїнським зїзді Громад, постає загально-українська демократична організація,

яка навіязує контакт з усіма українськими Громадами міст України, з університетськими центрами, як також з громадами поза Україною, в Петербурзі й закордоном.

В Галичині в той час вже давно існували політичні українські партії, як нпр. Націонал-Демократична Партія, що від 1880 р. мала свій орган "Діло", на сторінках якого насвітлювано переважно австро-угорський патріотизм, а опісля українські політичні справи, як боротьба українців з поляками. Частина української радикальної інтелігенції, що все стояла під впливом соціалізму, засновує 1890 р. в Галичині другу українську політичну партію, а саме Радикальну Партію, яка в своїй основі була антиклерикальна, тимто й мала слабу піддержку широких українських мас. Обидві партії вели політичну боротьбу за здобуття більше прав для українського народу під Австро-Угорською займанщиною.

1895 р. у Галичині український соціаліст Юліян Бачинський видає твір "Україна Іридента", в яким відчувається значний вплив Драгоманова й його ідей. Бачинський в засаді відкидав українські національні почування та проповідував, що адміністративне домагання Москви та економічні інтереси України під Москвою самі поставлять українські національно-державницькі проблеми на порядку дня. На його думку національні почуття мають другорядне значіння. Вправді Бачинський домагався вільної й незалежної України від Карпат по Кавказ, однак його праця тратить на вартості через марксистівсько-соціалістичне насвітлення фактів політичного змагу.

На центральних українських землях засновується 1899 р. серед української студентської молоді в Харкові, **"Революційна Українська Партія"**, яка, обєднавши найсвідоміші українські елементи, кидає гасло самостійности України та проповідує його в своїй підпільній літературі, що друкувалася в той час на Західній Україні та конспіративним способом кольпортувалася по всій Україні. Накладом РУП появилася в Чернівцях 1900 р. брошура М. Міхновського, яка подавала програму цієї партії. Хотяй РУП заснувала ідейна українська студентська молодь, душею її був однак М. Міхновський, що 1900 р. на Шевченківській Академії у Полтаві, заявляється за конечність революційної акції та збройної боротьби проти Москви, за

право української нації жити своїм самостійним життям. Тогож року на подібній Академії в Харкові Міхновський дає засади політичної акції РУП та виголошує її політичну програму, яка була поміщена в його праці "Самостійна Україна".

Того ж 1900 р. на двох протилежних кінцях української території українська патріотична молодь маніфестує свої державницькі ідеї, як все національний ідеал всего українства. В Харкові й Полтаві Микола Міхновський кидає гасло самостійности України, яке прийнято з ентузіазмом. А в той же час у Львові д-р Лонгин Цегельський виголошує на студентському публічному вічу доповідь, закінчену важними резолюціями про створення Української Самостійної Держави.

На ювілейному бенкеті 15-го жовтня, 1950 р. Ювілят сказав: "На кінець я хочу до всіх українців, на рідній і нерідній землі сущих, сказати: Я вірю в будуче України, бо мене життя навчило вірити... Слава всім, що розсіяли зерно крові від Уралу аж по Соловецькі острови й Колиму! Їх зерно крові—це життя"! ("Америка" ч. 77 з 19 жовтня 1950). Однак слід звернути увагу на Центральні Українські Землі, де гасло Самостійности України кинув Микола Міхновський. (Дивись: **Національна Трибуна ч. 10.**: "Пятдесятиліття Самостійної України Міхновського").

Віктор Андрієвський в своїй праці: Микола Міхновський, нарис суспільно-політичної біографії, Мюнхен, 1950 р. подає такий нарис про цього діяча: Народився він 1873 р. у селі Туровці прилуцького повіту на Полтавщині. Його батько був нащадок старого козацько-попівського роду, що свято зберігав українські національні традиції і не боявся виголошувати проповіді українською мовою помимо царської заборони. Микола вже в прилуцькій гімназії гуртує українську молодь в громаду. Потім Міхновський студіює право на Київському Університеті Св. Володимира, де серед Київської Студентської громади займає чільне місце, стоячи твердо на національному ґрунті та не йдучи на компроміс з модним тоді соціалізмом. По закінченні студій 1899 р. він відкриває адвокатську канцелярію в Харкові, де як людина безкомпромісова в українському національному питанню, революційних поглядів, здобув великий вплив на харківську Українську Громаду, як

ідеї класової боротьби. В 1917 р. він стає в Києві організатором українського війська. Перебуваючи під советською окупацією він ніколи не кривив душою і не казав своїх поглядів. 1924 р. кінчить життя самогубством.

Слід зазначити, що УНП проіснувала до 1917 р., та потім перетворилася на Партію Соціалістичної Самостійності. Однак Міхновський будучи зайнятий військовими справами, учасник в ній не брав.

На прикінці осені 1905 р. відбулася революційна боротьба українських патріотів-націоналістів, які ідеї державності України почали ширити на території України. Це значно вгледшило політичну діяльність українських патріотів-націоналістів, які ідеї державності України почали ширити на території українських партій, як: Радикально-Демократична, Соціал-Демократична, Народна і інші, які отверто виступали і домагалися самостійності, а не лише національної автономії. Коли 1906 р. скликано перший російський парламент — Державну Думу — в Петербурзі, українські посланці, як Шрат, Бог. Шемет, Павло Чижевський і інші, заснують Українську Парламентську Групу в Україні. Група, яка крім інтелігенції об'єднувала значну кількість селянського елементу, випрацювала декларацию про автономію України, яку мали урочисто проголосити в Думі, що напередодні цього акту була розпущена. Члени Групи беруть також участь в політичній маніфестації в Фінляндії, де підписують з російськими революціонерами відозву проти царського уряду, за що майже всіх арештовано. Під час Другої Думи засновано нову Українську Групу з 47-ми членів, яка видавала свій орган "Рідна Справа", що мав за ціль популяризувати українську справу серед широких кіл українського громадства. Вони виступали з законопроект про українську автономію. Хоч до 3-ої і 4-ої Думи належало теж досить українських послів, внаслідок одначе реакції Москви на українство, нові Групи не організувалися, а російські політичні партії почали налегко розцінювати українство, як велику політичну потугу та громадську силу.

В 1908 р. заснувалося всеукраїнське політичне об'єднання — Товариство Українських Поступовців, яке в своїй політичній програмі того-ж року конституює парліментаризм в Росії та

також на Студентську Групу. Під його впливом харківська студентська молодь приходить до переконання про потребу заснування української революційної партії, внаслідок чого під його впливом засновано Революційну Українську Партію (РУП) 1900 року, на запрошення якої написав працю "Самостійна Україна".

В ній він достійно писав: "Коли справедливо, що кожна нація з огляду на міжнародні відносини хоче вигинатись у формі незалежної самостійної держави, коли справедливо, що тільки держава однолітнього національного змісту може дати своїм членам необхідну змогу всестороннього духового розвитку й освітлення найвищого матеріального паразиту, коли справа величаво, що ніякі розквіт і розвиток держави, а також можливість її існування і для якої неможливо існування вільної держави, тоді стане зовсім зрозуміло, що державна самостійність є головна умова існування нації, а державна незалежність ідеологією сфери діяльності національних відносин..." В.А.: М.М. стр. 7. Міхновський завжди наталкувався українцями їх історичне право на свою державу "Одна, єдина, незалежна Самостійна Україна від тієї Карпатської аж по Кавказькі".

Коли РУП почала виступати від своєї програми, Міхновський перестав бути її членом та 1903 р. засновує нову Українську Політичну партію: Українську Народну Партію (УНП), яка дала напередодні змагала до створення Самостійної Української Республіки. Політична програма партії була висловлена в 10-ти заповідях для українців, де в точці 3-тій проголошено гасло: "Україна для українців", а в 6-ій "Не вбивай Україну своєю байдужістю до всенародних інтересів". Цей декрет мав величезний вплив на формування політичної думки серед українців у той час, навіть ще в 1936-37 рр. на підсоветській Україні його розповсюджувало серед української шкільної молоді.

1905 р. УНП почала видавати у Львові часопис "Самостійна Україна", де Міхновський написав свій проект Української Конституції, названий проф. С. Дністрянським основним законом Самостійної України.

Міхновський пропонує ідеї самостійності в часописах редактованих ним в Лубнях "Хлібороб" 1905 р., в Полтаві "Соборжанина" 1906 р., в Катеринославі "Запорожець" і тижневик "Сніп" у Харкові 1912 р. Міхновський під свої

автономію для України. Хоч в програмі були скромні домагання автономії для України, то за споминами О. Русова, Москва була переконана, що українці "хочуть відділення України від російської держави в окрему самостійну державу з своїм гетьманом, своїми послами й консулярами в чужих державах, своєю окремою монетною системою й своїм власним військом".

На загал політичний стан української інтелігенції мав такий образ в той час на Україні. Значна кількість української інтелігенції царського виховання була під впливом чужих українству ідеологій. Шкільництво мало за ціль русифікувати українську молодь та вщипити їй російський державний патріотизм. Не малий вплив мали на українську молодь модні ідеї соціалізму, ширені переважно російськими тайними організаціями та партіями. З-під цих впливів виломлюється українська свідомо інтелігенція та створює власні політичні партії й організації націоналістичного напрямку, як "Братство Тарасівців", початкова РУП, УНП, Гуртки й Громади. Однак вони прагнули бути масовими організаціями в наслідок чого царат їх ліквідував.

В кінці 1912 р. українське студентство Києва, ідейні одиниці застосовують іншу тактику, більш конспіративну, закладаючи таємне "Братство Самостійників", під безпосереднім впливом праці Д. Донцова — "Модерне москвофільство", що появилася перед тою датою. Москалі твердили в той час, що народжується на Україні течія сильного сепаратизму, взірцем якої є брошура Д. Донцова. За певними інструкціями Ради "Братства Самостійників", члени його діяли по інших організаціях й товариствах України в той час.

Душею і головою Братства був завзятий самостійник-націоналіст, ворог всього московського, прогагатор українського націоналізму й державництва — бл. п. Валентин Отамановський який бився в лавах української армії та як учасник СВУ був засуджений на 10 років разом з Єфремовом. Майже по цілій Україні Братство засновувало "Юнацькі Спілки" та законспіровані гурти старшої молоді, яких навчали Братчики самостійницького думання. В цілі видавання націоналістичної літератури, Братство заснувало видавництво "Вернигора", яке навіть видало працю Д. Донцова — "Історія розвитку української державної ідеї". Братчики теж дали почин

до організації "Союзу Українців-Державників" та до легальної політичної партії "Соціалістів-Самостійників".

На передодні вибуху Першої Світової Війни відомий публіцист і теоретик, ідеолог українського націоналізму Дмитро Донцов виголошує 1913 р. на загально-українському студентському конгресі у Львові, палкий патріотичний реферат на тему: "Сучасне положення нації і наші завдання", в якому станув на становищі активної боротьби проти Москви та виявив потребу мілітарного виховання української молоді. За його словами рятунок українства лежить в відокремленні від Москви; політичний самостійницький сепаратизм мусів заступити автономістичні домагання українських політиків. Донцов передбачав, що збройний удар між німецьким і російським імперіялізмом є неминучий та пропонував Україні стати по стороні центральних потуг в тім конфлікті, який повинен би прискорити процес повстання української держави. Ідейні заложення Донцова приймає на початку вибуху першої світової війни, серпень 1914 р., новозаснована українська понадпартійна організація **Союз Визволення України**, якого першим президентом був Д. Донцов та який гуртував переважно українських емігрантів східної України.

Платформа Союзу Визволення України, гляди: **др. Лонгин Цегельський: "Самостійна Україна"**, Відень 1915 р. стр. 35, 36 і 37. В цій платформі були стверджені неспірні права України на свою національну Самостійність. Україна є потрібна для досягнення рівноваги на сході Європи. Національно-політична платформа була державна Самостійність України. Союз розгорнув у той час широку пропагандивну діяльність, у чужих мовах видав ряд праць про українське питання, що спопуляризувало українську проблему в світі. Союз змагався за Вільну Самостійну Українську Державу.

Ідея Самостійности України, яка була основою Союзу Визволення України, була теж й для західних українців згуртованих в Українській Національній Раді ідеалом, виписаним на їхніх прапорах.

Ідея Самостійної Української Держави мала теж й реальне підложжя. При кінці XIX-го та на початку XX-го ст. в Галичині постає низка масових організацій, руханково-пожарничі фор-

мою а мілітарні суттю формації Соколи й Січі, які виписали гасло Самостійности України на своїх блакитних та малинових прапорах. Справжні військові українські організації постають в Галичині аж 1911 р. коли учні львівських середніх шкіл засновують тайний військовий гурток ПЛАСТ, що мав за завдання теоретичну і практичну військову підготовку своїх членів. Дня

18-го березня 1913 р. засновано у Львові "Товариство Українських Стрільців", яке до вибуху першої світової війни нараховувало 96 своїх клітин в Галичині. Це дало почин до організації боєвих одиниць, що брали активну участь в першій світовій війні та в Українських Визвольних Змаганнях, однак ці справи виходять поза рамки цієї статті.

Н. Олєжко

Поразка комуністичної економічної системи

Найсуттєвішою ознакою економічного поступу людства є зростання продуктивності праці.

В наслідок нових досягнень науки зміни виробничих умовин, зростання культурного рівня людства і т.п., суспільство виробляє більше продуктів, як раніше, більша кількість їх припадає на кожну людину, зростають і урізноманітнюються потреби людини.

Цієї істини не сміють заперечити навіть більшовики. Навпаки, марксизм доводив неминучість перемоги соціалізму над капіталізмом, що той несе суспільству вищу продуктивність праці. Новий соціальний устрій лише тоді буде дальшим поступом, коли він забезпечить зростання суспільного продукту в більшій мірі, як попередній.

Ленін писав: "Продуктивність праці це в решті -- решті найважливіше й найголовніше для перемоги нового суспільного устрою".

Те ж саме казав колись і Сталін: "Чому капіталізм розгромив і переміг фєвдалізм?"

Тому, що він створив більш високі норми продуктивності праці, він забезпечив суспільству можливість одержувати непорівняно більше продуктів, як це було за часів фєвдалізму. Тому, що він зробив суспільство більш багатим".

(Промова на першому зїзді стахановців 17. II. 1935 р.).

Отже, зрозуміло як багато залежить більшовикам на тому, щоб довести, що їхня економічна система вища за капіталістичну, що вони в скорому часі "доженуть і переженуть Америку". Досить переглянути повоєнну економічну літе-

ратуру більшовиків, щоб на кожному кроці побачити оце намагання за всяку ціну довести вищість соціалістичної системи над капіталістичною під час великого іспиту.

Та і як більшовикам того не робити?

Якщо б стало ясно, що 35-ти річне існування більшовицького соціалізму не тільки не створило досі якоїсь вищої продуктивності праці, а навпаки темпи зростання її відстають від темпів капіталістичного світу, тоді заталоється сама основа приреченности капіталізму й неминучости перемоги комунізму у всьому світі.

Тоді видно, що комунізм не є поступ, а регрес. Тоді зникає сама суть більшовицької пропаганди.

Звідти стає зрозуміло, яке значіння має в боротьбі з комунізмом доведення факту занепаду темпів зростання продуктивності праці.

Це тим більш потрібно, що і серед українських політичних угруповань не бракує таких, які схильні розцінювати більшовицьку економічну систему, як прогресивну її робити фетиш з самого факту удержавлення засобів виробництва та творення "укрупнених" підприємств.

Ми навмисно беремо для тої цілі сільське господарство. Це тому, що в промисловости нижчі норми продуктивності праці більшовики мають можливість пояснювати нижчим рівнем машинізації виробництва в порівнянні з старими індустриальними країнами.

Натомість вони завжди похваляються тим, що сільське господарство в ССР вище механізоване, як будь де в світі й найбільш "укрупнене". "В галузі сільського господарства ми ма-

ємо тепер найкрупніше в світі машинізоване, озброєне новою технікою виробництво"... (Сталін. — Доповідь о проєкті конституції).

Система заходів большевиків в підвищенні продуктивності праці в основному базується на двох найголовніших засадах: на дисципліні праці й на машинізації виробничих процесів.

Під дисципліною треба розуміти примус праці, нормування її та повязану з тим систему оплати.

Не треба думати, що примус праці прийшов, як вислід прискорених темпів індустріалізації.

Він творить принципову засаду комунізму. Ще в 1920 році Троцький узасаднив цю програму тезу большевиків.

Сталін цим разом, як і в багатьох інших випадках, лише виконує те, що накреслював Троцький.

В книжці "Тероризм і комунізм" Троцький писав: "Принцип обов'язковості праці для комуніста цілковито безспірний. Переведення трудової повинності не до подумання без застосування методу мілітаризації праці в більшому або меншому ступені... Що вільний труд більш продукційний, як примусовий, це правильно для епохи переходу від феодалного суспільства до буржуазного. Але треба бути лібералом..., щоб зберегти цю істину на всі часи і поширити її на епоху переходу від буржуазного устрою до соціалістичного.

Якщо вірно, що примусова праця завжди і за всяких умов менш продукційна — то все наше будівництво приречено на загибель, бо для нас немає іншого шляху до соціалізму..., крім централізованого розподілу робочої сили відповідно державного пляну.

Робоча держава вважає своїм правом ставити кожного робітника на те місце, де його робота найбільше потрібна"...

Отже примусова праця розглядається, як органічна похідна соціалістичної перебудови суспільства.

Те ж саме ми зустрічаємо і в комуністичному Китаї.

Розділ III "Програми народньо-політичного Консультативного Совета" передбачає підготовку до переведення загальної військової повинності.

"Мається на увазі також притягнення збройних сил в мирні часи до робіт в сільському господарстві і промисловості".

Як бачимо, і тут передбачається творення мілітаризованих робочих батальйонів примусової праці.

Принцип примусовості праці повністю здійснений в сільському господарстві.

Ще від 1933 року діє законом встановлена норма трудоднів обов'язкової праці в колгоспі, яка з того часу весь час підвищується і зараз охоплює весь робочий час на протязі року. Колгоспник не має права ані обирати собі праці, ані вимагати бажаних умов її, ані права пересування.

Так само большевики виконали свої плани що до механізації сільського господарства.

Публікації 1949 року виказують, що 80% всіх польових робіт механізовано, 95% всього орання переводиться тракторами, 58% збирання врожаю — комбайнами і т.п.

Лише за останні два роки в сільське господарство відправили 330 тис. тракторів. Збільшена також і задача створення підприємств, особливо після нового закону про "укрупнення" колгоспів.

Здавалося б зроблене все, щоб за твердженням большевиків забезпечити максимальне зростання, продуктивності праці і досягнути показників, яких ще не знав світ. Як же стоїть справа в дійсності?

Щоб належно оцінити і абсолютні числа продуктивності праці й темпи її зростання треба розглянути цю справу в історичному аспекті.

До утворення земств (дореволюційні органи місцевого самоурядування неміського населення) фактично сільсько-господарська статистика не існувала.

Систематичного характеру вона набула лише наприкінці 19-го сторіччя.

Так само від 1930 року большевики не подають для загального користування майже ніяких абсолютних даних, лише відносні у відсотках.

При таких умовинах робити будь-які систематичні обчислення надзвичайно тяжко. Доводиться користатись нецілісними матеріялами та конфронтацією окремих матеріялів, що їх подають іноді большевики.

В журналі "Вопроси Економіки" за 1949 рік, органі Інституту Економіки Академії Наук, вміщена стаття С. Струмліна, одного з найвизначніших економістів ССРСР, — "До історії хліборобської праці в Росії".

Задача цієї статті довести, що в ССРСР, в на-

слідок большевицької перебудови сільського господарства, надзвичайно зросла продуктивність праці.

Користуючись даними з державних маєтків, Яблоново, Курської губернії, що межує з Україною (про Україну за той час таких відомостей немає) він подає такі осюві показники продуктивності праці:

1. Затрати праці в днях на 1 десятину (1 десят.—1,09 гект.) в 1642 р. — 25,4 дня.
2. Врожайність — озимих 51,2 пуда (8,53 цент.) ярових — 41,4 пуда (6,9 цент.).

Також норма витрат праці (25,6 людодня і 11,7 конедня) на десятину збережена в “Урочному Положенні” 1850 року по польських маєтках.

На Україні, починаючи від 1850 року, мають такі данні, що до витрати праці на десятину:

Рік	Людоднів	Конеднів
1850	35,6	13,5
1885-1889	32,7	10,7
1890-1917	23,6	10,3

Норма праці 23,6 дня майже на протязі останніх 30 років перед революцією залишилася незмінна, хоча якраз на ці роки припадає значне поширення машин в сільському господарстві України.

С. Струмилін робить з того такий висновок: “. . . всі збереження праці за рахунок часткової механізації, як бачимо, цілком з'їдаються збільшенням витрати у зв'язку з ускладненням агротехніки і не найшли ніякого відбитку в середніх нормах витрати праці на одиницю площі”.

Але, як знаємо, кількість праці на одиницю площі не є промовляючою, якщо не брати до уваги врожайності, бо дійсним показником продуктивності є кількість праці на одиницю продукції, а не площі.

Врожайність же за ці роки зростала так, якщо взяти 1850 рік за 100:

1800-1850	100
1851-1860	101,4
1861-1870	105,7
1871-1880	111,7
1881-1890	122,1
1891-1900	136,8
1901-1910	149,1
1911-1915	162,5

Отже, від 1860 року, від часу звільнення селянства від кріпацтва, врожайність зросла

більше, як 60%, в той час, як за 200 років кріпацтва, вона зросла ледве на 9-10%, що відмічає і сам Струмилін.

Якщо взяти це до уваги, то виходить, що за останні 55 років перед революцією, від часу звільнення від кріпацтва, продуктивність праці зросла майже в 2,5 раза, до 241%.

Як же стоїть справа продуктивності праці тепер, після “укрупнення” сільського господарства, його механізації і застосування невилітної праці колгоспників?

Большевики у всілякий спосіб намагаються заплутати данні того роду, але в той же час не можуть обійти цієї справи мовчанкою, бо в цьому, як ми зазначили, полягає доведення вищости їх економіки, цебто вищости соціальної системи комунізму.

Не наводячи ніяких розчислень, вони подають довільні числа, іноді просто виссані з пальця. Але при такій “системі” економічних досліджень неминуче стає так, що різні автори подають різні їм бажані числа, зіставлення яких дає можливість деякого уявлення про дійсний стан речей.

В 1939 р. був випущений статистичний збірник “Социалистическое сельское хозяйство”, де справі продуктивності праці присвячено багато місця.

Поскілки С. Струмилін в згаданій вище роботі, писаний в 1949 році користується цим самим збірником, треба думати, що за цей час нічого нового в тій справі немає і ми можемо звернутися безпосередньо до того джерела.

Там ми знайдемо такі показники: Збір зерна на один людодень в колгоспах за 1937 рік склав 98 кіл.

Це означає, що на продукцію 1 тони зерна треба витратити 10,2 дня. Отже, якщо взяти наведену Струмиліном вартість тони зерна в людоднях в різні історичні періоди, то будемо мати:

1850-60 рр.	— 117 днів
1885-89 рр.	— 87 днів
1905-13 рр.	— 71 днів
1937 р.	— 10,2 ”

Залишаючи на боці те, що данні за 1909-13 рр. перебільшені втричі від даних самого Струмиліна (23,6 дня на десятину), все ж маємо нібито величезне збільшення продуктивності праці.

Ще більш разюче зіставлення буде, якщо взяти подані радгоспами данні, що на 1 гект. зернових культур витрачено лише 1,7 людодня, або з того ж статистичного збірника — 1,2 дня.

Тоді б виходило, що в порівнянні з 1913 роком продуктивність праці зросла в 40-60 разів. А якщо взяти ще до уваги большевицькі данні, що робочий день колгоспника складає тепер, нібито, 9,6 годин проти 15-16 годин в колишньому сільському господарстві, то виходило б, що продуктивність праці зросла в 70-90 разів.

Такими і тим подібними показниками залюбки користуються большевицькі пропагандисти і економісти — урядовці. А між тим всі ці показники не мають нічого спільного з дійсністю і самі большевики в інших місцях мимоволі розкривають цей обман.

По-перше, ніякого обліку витрати людоднів немає і строго заборонено його провадити. Коли якийсь Сальников в своїй книжці "Планування в колгоспах" запропонував ввести в таблиці колонку людоднів, його скритиковано (зокрема в журналах з 1949 р.), мовляв, облік людоднів "шкідливо перекидає існуючий порядок".

Як відомо, вся праця планується в трудоднях, що не є категорією часу.

Це означення певного обсягу роботи незалежно від витраченого на неї часу. Крім того в ці обчислення большевики не включають того часу, який витрачається адміністративним контрольним і різного роду допоміжним персоналом і якого не мало колишнє селянське господарство.

Ці витрати складають колосальну кількість часу.

Досить навести, що в Україні кількість персоналу, який безпосередньо не був зайнятий виробництвом, дорівнювала в 1938 році майже 530 тисячам, на 7.498 тис. всього працездатного населення.

Ми вже не беремо до уваги тих десятків тисяч агітаторів, яких посилають на село під час сільсько-господарських кампаній і колосальної кількості співробітників с. г. відділів партійних комітетів.

Працю їх теж треба було відписати на одиницю продукції при обчисленні продуктивності праці.

Крім того самі наведені большевиками числа продуктивності праці не збігаються з їх власними матеріалами. Так, наприклад, в таблиці

ч. 40 згаданого статистичного збірника вони подають, що збір зернових на один людодень в радгоспах за 1937 рік складає 5,9 центнера, що і дає при врожаю в 9,8 цент. з гектара — 1,7 днів на гектар.

Але в попередній, 39-ій таблиці вони пишуть, що на одного середньорічного робітника (275 днів) в радгоспах в тому ж році, одержано 344,4 цент., отже, всього 1,25 цент. на один людодень, цебто 8 днів на гектар.

Або за таблицею ч. 54 витрата праці на 1 гект. польових робіт в колгоспах обчислюється в 1,19 людоднів, а за табл. 53 — 13,09.

Таких курйозів советської статистики можна б було навести багато. В усякому разі та сама кількість сільського населення в 1938 році, що і в 1913 році (за рахунок приросту збільшувалось міське) обробляла лише на 30% збільшену засівну площу, але коштом значно більшої, просто виснажуючої праці.

Крім того в 1913 році було значно більше худоби, що забирало у селян багато часу й широко були розвинені хатні промисли. Якщо взяти ще до уваги, що врожайність з того часу залишилася майже без зміни (за другу п'ятирічку — 9,1 цент. — 54,6 пуда проти 51,2 пуда), то доводиться прийти до висновку, що на одиницю продукції витрачається та сама кількість часу, отже, ніякого зросту продуктивності праці немає.

Надзвичайно характеристичні порівняння продуктивності праці в колгоспах і одноосібних господарствах можна зробити на підставі большевицьких данних: в 1937 році одноосібники володіли 0,3% всієї засівної площі, а питома вага вартості їх продукції дорівнювала за тим же статистичним збірником 1,5%.

Отже, продуктивність праці при кількості продукції з одиниці площі була в одноосібників в 5 разів вища, ніж в колгоспах, не дивлячись на примітивну, немеханізовану обробку ґрунту.

Цікаві також порівняння продуктивності праці в радгоспах і сільських господарствах ЗДА подає Кубанін у своїй праці — "Уровень производительности труда в сель. хозяйстве СССР и США". ("Проблеми Економіки" 1941).

В радгоспах СССР в 1937 році на виробництво одного центнера пшениці витрачалось 1,14 людодня, а в ЗДА в 1927—31 рр. лише 0,17 дня. Отже, не зважаючи на те, що він бере офіційні

дані відносно ССРСР, які, як ми вказували, майже вдвічі применшені, продуктивність праці в ЗДА в 6,7 раза вища.

Постає питання, чим пояснити такі явища?

Чей же не підлягає сумніву, що застосування таких машин, як комбайни, трактори і ін., безсумнівно зменшує кількість праці при окремих видах робіт.

Пояснення таких вислідів полягає в тому, що в сільському господарстві ССРСР маємо примусову, невідільничу працю, колосальний апарат доглядачів і поганячів і дуже низьку врожайність.

Не мале значіння має теж надзвичайно і безпотрібно ускладнена агротехніка.

Автору цих рядків на власному досвіді доводилось константувати, що яровизація насін-

ня і висів його забирають понад 4 дні додаткової праці на гектар без будь-яких відчутних наслідків.

Обіцянки большевиків дані при складанні першої п'ятирічки — подвоїти сільсько-господарську продукцію і втричі підвищити продуктивність праці — не були виконані і за три п'ятирічки.

Врожайність і продуктивність праці залишились ті самі мимом колосальних витрат на механізацію.

А це на мові економіки означає регрес.

Соціалізація привела не до поступу, а до загибелі сільського господарства.

Битву за більш високі норми суспільного продукту комунізм програв.

Н. Ч.

Конкуренційна система

Американська система є конкуренційною. Конкурує один працівник з другим. Конкурує одна фабрика з другою, одна галузь промислу з другою, одна політична партія з другою.

Доброю сторінкою конкуренції є те, що вона витискає з людини, підприємства, галузі промислу, інституції, політичної партії — максимум їхньої спроможності. Все нездійсненне, несправне, мусить лишатись позаду, або й зовсім вянучи. В конкуренційній системі всецільно домінує засада "пережиття найздібнішого" (survival of the fittest).

Але ця система, в своєму розвитку починає набирати відемних, а то й деструктивних прикмет. Перш за все вона збільшує конкуренційну гарячку серед людей до тої міри, що та гарячка стає неврозою. Вона теж деколи збільшує продукцію до тої міри, що та перевищує консумпцію і спричинює безробіття. Але найбільш відемною стороною цієї конкуренції, в її верхній границі, є те, що вона поволи штовхає людей на нечесні рейки й тоді переживає не найздібніший, тільки найхитріший, найбільш безоглядний. Мірилом тоді стає не продуктивність, тільки підступ, аморальність. Замість вдержувати свою позицію чесною, видайною працею, даний працівник пробує вдержати її наклепами на

іншого працівника, підплескуванням до зарядників і т.п. Знову ж одна компанія буде конкурувати з другою намістками, тандитою, тихими картелями, замаскованими монополями, чи просто хитрими фінансовими пастками, в які одна пробує загнати другу і в той спосіб, знищивши конкурента, сама пережити.

Тому кінцевим є постійно перевіряти і нагадувати, що треба розуміти під "найздібнішим"? Каналія, яка підступом, брехнею, чи просто окаліченням свого товариша-працівника вдержалась на позиції, може хвалитись: "Ось я найздібніший, бо вдержався на позиції"! Те саме може сказати одна фабрика, у відношенні до другої, одна політична партія у відношенні до другої. Так, вони пережили конкуренцію, проте — чи можна їх дійсно уважати найкращими і найздібнішими?

Подібне можна сказати на адресу одної конкуруючої суспільної верстви супроти другої. Капіталістична верства, на адресу працюючої, пролетарської, може сказати: "Здійсненість організувати, творити, продукувати, завідувати — вповні уповноважує нас до затримання власності натвореного майна". Але ж те майно творили теж люди з інших суспільних верств. Ці останні мають теж моральне право від перших очіку-

вати можливості праці, через яку вони могли б забезпечити собі постійний прожиток. Майно, як і кожна сила, накладає не лише привілеї, але й обов'язки. Коли посідаючі майно суспільні верстви підкреслятимуть на кожному кроці лише свої привілеї, покликуючись не раз і на Бога, мовляв сам Бог освятив приватну власність, а забуватимуть на свої обов'язки супроти тих, що помагали їм загальне добро творити — вони тим самим даватимуть доказ, що зіхали з чесних рейок класової конкуренції. Вслід за тим вони провокуватимуть до творення нових політично-робітничих сил, які будуть організовуватись не для продуктивної праці, а для політичної боротьби, щоби цією політичною силою побороти несправедливі претенсії вищих верств. Проти одного лиха вони висунуть друге. Продуктивність тим не піднесеться, тільки упаде.

Приватна власність, це добра річ і її треба захищати всюди, де тільки можна. Коли людині дозволено задержати те, що вона своєю працею витворила — вона дістає більшої охоти до дальшого творення цього майна. А це складається на добробут цілої нації.

Але у підході до капіталістичної системи таки часто треба себе запитати: Чи ті люди, які посідають нині дане майно, дійсно самі його витворювали, чи може одідичили його від предків? Якщо вони одідичили від предків, то чи із таким самим знанням і пильністю вони нині завідують ним, як це робили ті, що це майно творили? Чи може вони розбазарюють його по своїй вподобі, з цього лише титулу, що вони є правними власниками цього майна?

Ці питання, зокрема в нинішніх часах, коли диявольські сили хочуть змонополізувати собі право на всі соціальні реформи — мусимо ставити на цілий зріст. Також одверто і ясно на них відповідати, хоч відповідати на ці питання буде далеко важче, ніж їх ставити. Хто буде визначати критерії для поняття "найздібніший" в конкурентній системі? В чому ця "здібність" має заключатись?

Перед останньою світовою війною один грузин-утікач з Советів, колишній близький приятель Сталіна, писав про Сталіна таке: Одного разу, він, цей приятель, сказав Сталіну, що один з його підлизнів є брехун, злодій, каналія. Сталін на це злісно відповів: "Я знаю, що він остання свиня. Але саме свиней мені потрібно. А ти

чесний, то йди собі під чотири вітри". Такі критерії "найздібнішого" в Советах.

Які ж вони є, чи повинні бути, в нас? "Найздібнішим" в данім ділі повинен бути той, що в цім ділі є найбільш продуктивним. А сили, які висувають його на те місце, що він заслужив, повинні опиратись на нашім глибоко релігійнім сумлінні. Без цього Божого сумління ми залишимося без морального компаса й тоді силою факту рішальним чинником стане особиста воля гордовитої людини, яка поставить наше збірне життя на ті етичні основи, на які поставила в Советах.

Тут слід відмітити випадки, в яких людина, хоч розумово відкинула віру в Бога, проте заховала в своїм серці шляхотні почуття сумління. Ці випадки впроваджують в блуд інших і самі себе. Вони ніби слушно говорять: "Ось дивіть, ми не віримо в Бога, а проте ми не є лихі, може навіть людяніші, від декого, що ходить до церкви". Так, це винятки. Кожне правило має винятки. Але непорозуміння полягає в цьому, що як довго в них існує Боже сумління, як довго вони зазнають прикрого почуття коли роблять кривду іншим, або коли роблять щось таке, що зударяється з їхніми шляхотними ідеалами — вони ще не є повні атеїсти із холодно матеріалістичним світоглядом. Окрухи християнського виховання залишились іще в їх душі й коли б ці винятки опинились в руках холодно матеріалістичних атеїстів, останні безжалісно зліквідували б їх в одній хвилині.

Атеїзм свідомо, вираховано, раціонально відкидає відруки сумління. Мораль, етика — це тільки конечний хвилиний засіб,магаючий нормувати на їх лад збірне життя людей. Етику для атеїста можна довільно змінювати. А що кожний громадянин цієї зміни на свій лад переводити не сміє, то в атеїстичній системі існують на це деспоти, які роздавляють духову індивідуальність людини і в імені власнім кажуть, що добре, а що недобре, що справедливе, а що несправедливе. Відкинувши з серця Боже сумління, одиноким критерієм що їм залишився, це їх власна, людська, нічим не обмежена воля. І коли та воля одного дня скаже, що почесно дітям доносити на своїх батьків і цим запроторювати їх в тюрму — то це стає почесним. Коли те саме скаже жінці робити супроти чоловіка, а чоловікові супроти жінки — то це теж відразу стає почесним. Коли самовільному деспотові

схочеться сказати, що офіцерські відзнаки, за які колись катували царських старшин, мають бути знов окрасою старшин — то бідні духові раби відразу це потакують. Коли самовільний деспот скаже, що з робітника, шляхом стахановської системи, треба витиснути останню дрібку енергії, хоч передтим він говорив цілковито що інше — знову бідні поневолені раби мусять кричати: “Правда, священна правда!”

Таких прикладів можна наводити цілі томи. Та це не є ціллю цієї статті. Головне, що хочемо підкреслити, є те, що всюди, на кожному кроці, в кожній ділянці нашого суспільного життя, без віри в Бога, без віри в безсмертність душі і її вищі завдання, без признання Божого сумління в нашій серці й без бажання йти за цим сумлінням — не може встоятися ніяка суспільна справедлива система. А та система, яка зачинала як справедлива, відкинувши віру в Бога в бігу свого розвою — поступово скочується на bestialський шлях який доведе її до того, до чого вже більшовизм довів Росію і до чого хоче довести інші поневолені ним народи.

Наша західна цивілізація зросла на етичній

почві християнської науки. Нажаль західний світ нині теж вивітрює з цього душевного аромату, який творила наука Христа. І тут міститься смертельна небезпека для нашої християнської цивілізації. Тут теж треба шукати відповіді на одне з найбільш дивовижних явищ нашого віку: Чому збестіялізована Москва, по боці якої є нужда, визиск, голод, арешти, мільйонові морди, деспотизм над тілом і душею людей — має стільки фанатичних прихильників навіть по боці західно-європейських країв і робить часто кращі успіхи в світовій пропаганді, ніж американська пропаганда, по боці якої є свобода, добробут, пошана тіла і душі кожної, хочби найменшої суспільної одиниці?

І буде американська пропаганда далі робити такі малі осяги, доки своїм умом не сягне до тих духових скарбів, які створили й поклали в основи розвою перші основоположники американської нації. Тими духовими скарбами Америка заїмпонує світові більше, ніж своїми долларами. Але й пропаганда цих ідей в першу чергу мусить знайти в руках тих людей, що ще вірять в них і їх розуміють.

М. Брадович

Держава без нації

ЩО ТАКЕ “РОСІЯ”?

Чим є властиво “Союз Советських Соціалістичних Республік”? Передовсім він не є ніяким союзом, бо чужі народи царської держави, які, як відомо, після її розвалу заявили себе незалежними, тільки після кривавої боротьби, поступово були “обеднані” з Москвою підступом і насиллям. Він зовсім не є соціалістичний, бо ж соціалізму не можна відділити від волі. “Совети”, або по-нашому “Ради”, є вповні бюрократичні, вони грають тільки пасивну роль і не мають навіть дорадного голосу. Він не є також республікою, як республіка взагалі, бо деспотія ніколи не може бути республікою.

Отже не лишається нічого, як тільки назвати державу можновладців з Кремля офіційно Союзом Соціалістичних Советських Республік (СССР). Але ж не треба забувати, що також це означення належить до ділянки демагогії. Зовсім помилково називати цей край “Советською

Росією”, навіть як поминути той факт, що в рямцях ССРС існує “Російська Федеративна” Советська Республіка. Оскільки слово “Росія” має означати землю росіян, то слово “Советська Росія” містить у собі суперечність, бо московська влада завжди покликається на “советський народ”, що позірно вміщає в собі також “росіян”. Як це було можливе впродовж 30 років створити новий нарід з багатьох націй, з яких деякі щонайменше двічі старші від москалів, це залишається тайною московської демагогії.

З наказу Сталіна більшовицькі “історики” пересунули постановлення советського народу взад на 3000 літ, але ж “російський” нарід постав значно пізніше. Було б даремним трудом шукати Росії на картах 17. століття: її місце займало тоді велике князівство московське чи пак московський царат. Його ж мешканців у тоді-

шніх офіційних актах називали москалями (москвичами). Це означення лишилось до сьогодні в українській і польській мовах, але часом в європейській пресі і в політичних письмах вживається воно з повним правом.

Та нація, як побачимо нижче, грає в московській історії тільки підрядну, і зокрема, тільки пасивну роль. Відомий історик "Історії Росії", Н. Кармазін, твердив, що вона ніщо інше, тільки "Історія Російського Самодержавя". В суті він був правий. Ми будемо даліше покликуватись на "Велику Російську Енциклопедію" з 1896 р. Там читаємо м.і.: "Опозиція давніх міст, де право громади було ще живе, була зломана вже в 12 ст. Князь став виключною політичною силою. Поняття діничного особистого посідання князя було поширене на весь край за Дмитра Донського". Московські володарі писали до литовських князів: "Московський володар потребує тільки Божого благословення, але ж не потребує ніякого людського признання. Значить, його влада є абсолютна, і край належить йому як власність".

Основником московської держави вважають Івана Калиту (1328-1341). Своєрідне "заснування" держави відбулося за володіння татар, і при їхній діяльній допомозі. При колісці московської держави хресним батьком був хан Узбек. Коли мешканці міста Твер змасакрували татарську делегацію, хан Узбек велів Іванові Калиті покарати повстанців і післав йому в допомогу своїх 50,000 вояків. Калита знищив усе тверське князівство і також пізніше служив ханові, який доручив йому збирати податки в завойованих московських землях. При тій нагоді Калита збирав гроші і для себе та купував за них села й цілі міста.

"Збирання земель" продовжувалось також і в дальших століттях, особливо за Івана III (1440-1505), при чому занято Новгород, якого звязки з містами Ганзи з одного боку, а з Києвом з другого та народне віче, що вибирало князя і разом з ним рядило, завжди були в оці деспотичних московських князів. 15 дня січня 1478 р. віче було остаточно розв'язане, а 8000 громадян насильно переселено до Москви. Таке число москалів переселено до Новгороду. Отже переселення і насильної виміни населення не вдумали модерні большевики. В 1472 р. московський князь одружився з грецькою цесарівною, Софією Палеолог, після чого татарські впливи

в Московії були в дечому доповнені візантійськими.

Справжнім основником московської деспотії був Іван IV. Жорстокий (1533-84). Його "реформи" і всякі інші методи володіння нагадують дуже большевицькі, тому ж то так загарливо звеличує його і теперішня советська література і фільм, хоч в давнішій офіційній історії його називали "рознузданим і жорстоким". Його "великим" ділом, за яке величають його сьогоднішні большевики, було винищення нащадків старовинних княжих родів, бояр, з яких деякі стояли на високому рівні культури. Карати бояр горлом почали вже 1560 р. Щоб спинити їхню втечу за границю, особливо до Литви, зневолював їх Іван IV. присягати, що не будуть утікати. Він зневолював їх складати високі поруки, а їх кривних задержував як закладників. І тут большевики не винайшли нічого нового. Між тими, що змогли врятуватись утечею до Литви, був також князь Курбський, судячи з прізвиська, мабуть не москаль. Він написав звітти отвертого листа до Івана Жорстокого, в якому закинув йому весь жах його діл. Отже вже тоді були попередники Беседовського, Гусенка, Кравченка та інших, які тільки за границею могли писати правду про московську деспотію.

1566 р. опозиція бояр була зломана вже до тієї міри, що Іван IV. міг задати їй смертельного вдару. Він залишив Москву, удався з своїми прибічниками до поблизької місцевости, Александровская Слобода. оприлюднив лист, в якому закинув зраду й інтриги боярам, полководцям та урядовцям та загрозив, що зречеться престолу. Але дався інакше настроїти, переконати і відступив від свого наміру, під умовою, що зможе зорганізувати "опричнину", тобто рід особистої гвардії. Відомий історик М. Костомарів називає "опричників" напів розбишацькою дружиною царських слуг, яким Іван міг довіряти і за яких допомогою міг викоринити все те, що було йому неприємне або підозріле. Не менше відомий історик Ключевський називає цю організацію найвищою поліцією, яка мала займатися справами зради. Третій, Соловйов, твердить, що це був новий царський двір, який виродився в оруддя терору. Однак цей терористичний режим мав іншу ціль, яку й осягнув. В кількох роках була винищена давня московська "аристократія", яка під деяким оглядом могла обмежити самодержавя царя. Най-

більша частина потомків давніх родин колишніх князів була вичищена в цей або інший спосіб. Їхні посілости були пограбовані, поруйновані та розділені між нових "демократичних" царських прибічників. Боротьба між князями з одного боку, і ленними панами та вільними містами з другого боку, що в Європі тривала цілі століття та привела до різноманітних політичних, менше або більше демократичних форм правління, в Московщині була вирішена впродовж небагатьох десятиліть, на користь сценарізованої деспотії. Боярські сини зголошувались масово до "оприччини". одержували землю й селян, що її управляли, і створили нову соціальну верхівку. Тому що цар був оточений несумлінними, безоглядними прибічниками, в роді убивника Малюти-Скуратова, Басманова, Вяземського і т.д., царська деспотія вже тоді представляла рід олігархії, яка залишилась характерною для всякої московської деспотії.

Так виглядала "большевицька революція" 16 століття. Її подібність до "революції" після першої світової війни підкреслює пасивна ролія московської Церкви. Митрополита Филипа, що відважився зганити жорстокості царя і його прибічників, у його ж власній келії (1568 р.) власноручно задушив Малюта-Скуратов. Але Церква не мала ані відваги ані достаточного авторитету, щоб дати відповідь на цей злочин і на інші подібні. Архієпископа Пімена разом з багатьма іншими новгородськими громадянами фальшиво оскаржили, що вони робили приготування віддати город польському королеві Жигмонтові Августові. У грудні 1569 р. царські відділи напали на міста: Клін, Твер, Торжок, поруйнували їх та повбивали багатьох мешканців. 6 дня січня 1570 р. прийшла черга на Новгород. Архієпископа Пімена увязнили, багатьох монахів вигубили, церкви, монастирі пограбили. Потому почалося масове вбивство населення. Багатьох людей мучили, жінок і дітей у Волхові потопили. Число жертв було не менше як 15,000.

В часі одного вибуху шалу Іван IV. убив свого власного сина. Після масових убивств приходили у нього жаль і розкаяння, які спонукували його переодягати за монахів себе і своїх посліпак-катів, уряджувати святотатські "Богослуження", що звичайно кінчались оргіями.

Постійні війни проти Литви, Казані та мирних сибірських народів упали незвичайно важким тягарем на селян. Їхню втечу спинювали та побо-

рювали, загострюючи та поширюючи закріпощення. Селянських невільників, що не залишились прямою власністю держави, разом із землями розділювали поміж членів нової кляси землевласників, які за те мусіли передусім відбувати військову службу.

Легко зрозуміти, що большевики віддають пошану та ідеалізують Івана IV, як справжнього основника московської держави. Він бо справді поклав основи під державу, яка повністю розвинулась аж тепер, за теперішнього московського правління. Іван IV. Жорстокий створив соціальну піраміду з деспотичною олігархією у провіді і безчисленними невільниками як фундаментом. Вона перетривала кілька століть і сформувала остаточно також московського духа. В тому ж самому часі стала щораз виразніше кристалізуватись завойовницька жадова, яка рішуче не мала ніякого оправдання в розвою продуктивних сил країни і тому приводила завжди тільки до зубожіння людності.

Із смертю його неповнолітнього сина, Дмитрія, що згинув від скритовбивства, урвалась московська галузь династії Руриковичів. Боротьба за престіл і невдоволення, що правда пасивне, жорстоко визискуваного народу, дали початок новому розділові московської історії, який називають часом "смути". Вже тоді дуже виразно показалося, що московський нарід не мав ніяких соціальних здібностей та що без деспотичного володаря почував себе отарою розгублених овець.

Це не був ніякий випадок, що поляки хотіли використати переминаючу слабкість московської держави, щоб усунути небезпеку її завойовницької жадоби, яка постійно зростала. Для тієї цілі намітили польського королевича Володслава, як кандидата на московський престіл. Але ж його військові сили були замалі, щоб успішно закінчити облогу Москви. Вправді сильне українське військо під проводом славного гетьмана Конашевича-Сагайдачного освободило його з небезпечного положення, але сама Польща, без допомоги інших держав, була нездатна здушити в зародку московський імперіалізм. Польська держава ніколи не зуміла упорядкувати відносини до українців, хоч разом з ними мала боронити християнський Захід перед турками.

Зміна пануючих династій зовсім не змінила напряму розвою московської держави. Це ні-

який припадок, що більшовики ще більше глибоко рифікують Петра I, ніж Івана IV. Він був гідним, хоч не безпосереднім наступником московської деспотії. Незвичайно повчально ствердити, що Петро I. продовжував діло Івана IV. зовсім так само, як більшовики перейняли "завіщання" Петра I. навіть у таких подробицях, як у пляні здобути Дарданелі та дорогу до перського залу через Іран.

Вповні фальшива думка, що з Петром I. почалась нова доба московської історії. В його державній діяльності залишились в основному давні цілі й методи. Європейські "впливи", що приходили до "Росії" "крізь відчинене ним вікно в Європу", були часто поверховної натури. Він вправді не вбив свого сина залізним вістрям своєї палиці, як це зробив був Іван IV. *), тільки влаштував "показовий процес" перед 127 членами найвищого суду, а потім велів замучити його на смерть. Залишились давні основи московської держави: жорстока деспотія володарів, тупе, зрезигноване поневолення підвладних і сполука обидвох частин у безглуздій елементарній завойовницькій жадобі, що з певністю є татарським спадком і була причиною постійних воєн та дальшого зубожіння народних мас.

Коли ліквідація боярства за Івана IV. мала щось із соціальної боротьби, то "політичне життя" за Петра I. обмежилось тільки до типової палатної революції. Його старша сестра Софія, яка сама бажала володіти, зворохобила проти нього "стрільців", рід московських преторіанців. Та Петро вирятувався: Він утік до одного монастиря недалеко Москви, зібрав там воєнну дружину і здушив повстання. Судовий процес, що його вів Ромодановський, видавався Петрові залагідним. Він зажадав повторити процес і велів мучити та вбити 2000 стрільців. Деяких із них залишили на шибеницях монастирської келії, в якій Софія була ув'язнена. "Європеїзацію" московської держави переведено в суто московський спосіб. Петро I. власноручно обтинав довгі кафтани бояр, які вони носили ще з та-

*) Тією самою палицею Іван IV. пробив наскрізь стопу посла, що привіз був довгий, дуже гостро написаний лист князя Курбського до царя, прикувавши його тим способом до долівки. Цей жорстокий випадок садизму не має багато рівних собі прикладів в історії. Він ілюструє і вяснює інші садистичні жорстокості в історії Москви, даючи їм неначе апробату з найвищого місця, бо ж дозволив собі на таку страшну жорстокість цар-, християнин! "

тарської доби, також власноручно обтинав їм довгі бороди, при чому деякі бояри тратили при тім і голови разом з бородами. Звеличені численні "реформи" Петра "Великого" обмежились до перестрою війська й бюрократії на німецький і голяндський зразок. З Голяндії і з Англії спроваджено також корабельних будівничих. Скільки ці "реформи" коштували краєві, це можна бачити з тодішніх бюджетових цифер. Державний бюджет, що в 1680 р. виносив 1½ мільйона рублів, подвоївся з початком Північної Війни. В 1719 р. рахували 5.5 мільйонів усього чоловічого населення, а поголовний податок виносив 0.80 рубля. Всю готівку 4.6 мільйонів рублів зужили на удержання сухопутної армії. Доходи з мита і горілчаного податку дали 1.4 міль., що були видані на флоту. Решту бюджету, що відкості виносив 8.5 міль. рублів, отже приблизно 2.5 міль. руб. видано на дипломатію, двір, прилюдні будівлі та управління. Число регулярного війська досягнуло 210,000, нерегулярного 109,000.

Військова і державна служба стали обов'язкові також для членів вищої кляси (дворян), а за те поширено їх владу над кріпаками, селянськими невільникими, яких можна було продати окремо від родини. Реформи Петра I., що зв'язали життя і спосіб думання упривілейованої кляси московського народу з Заходом (зрештою тільки зовнішньо і поверховно), відділили остаточно й невідклично інтелектуальні його верстви від поневолених народних мас.

Особливо фатальні були його реформи в діяльності церковного життя. Московську Церкву зробили вони бюрократичним знаряддям уряду. Під організаційним оглядом Церкву підпорядковано урядові. Патріярх мав виконувати доручення світського урядовця, Оберпрокурора Святішого Синоду. Це призвело до завершення московської "реформації", до остаточного розриву між офіційною Церквою і мільйонами так званих старовірів, які не хотіли визнати нового поправленого перекладу Святих Книг і зміненого правопису. Вони відлучились від офіційної Церкви, що завела ці новості. Таким способом прийшло до розриву (раскол) московської Церкви. Це мало велике значення в дальшому розвитку "духового" життя московського народу та ще поглибило провалля між вищими верствами і поневоленими масами, про-

валля, яке до деякої міри можна було зарівняти.

Старовіри (раскольники) зазнавали переслідувань за свою віру і мусіли платити подвійні податки. Більшість із них і багато людей із нижчих клас, що були недобре настроєні до діла Петра I., вважали його антихристом (Вел. Рос. Енци.). Його "реформи" мали отже насильний характер, навіть у ділянці церковного життя, тому ще більше зрозумілий подив, який до його діла виявляють большевики.

Дальший розвиток "старої" віри" незвичайно повчальний. Він дає вияснення на багато проявів у ділянці соціального життя московського народу. Бездушність бюрократизованої московської Церкви пімстилася диким фанатизмом, що між ворогами офіційної Церкви довів до створення протиприродних сект. Найважливіші між ними, що пізніше зросли до мільйонів та поширились скрізь по всій московській території, були "скопци" та "хлисти". Перші з них бачили в самокастрації ("оскоплюванні") єдину дорогу до неба, а другі закінчували свої "Богослужби" масовими дикими танками і сексуальними оргіями. Шаленість сектантів у багатьох випадках приводила до самоспалення цілих громад. Катерина II. переслідувала сектантів і масово вивозила їх на примусові роботи в копальнях золота в Нерчинську, але тим не змінила нічого: секти поширювались далше. За Олександра I. їхні "науки" проникли аж до найвищої петербурзької "аристократії". Багато солдатів петербурзького гарнізону зробили себе "скопцями". Навіть цар заходив у розмови з "пророками" сектантів... (Вел. Рос. Енци.). Такі "пророки", як Іван з Кронштату та Распутін, були зрештою завжди на царському дворі, раз більше, раз менше. Розуміється, важко сказати, до якої міри большевизм терпів шаленість сектантів. В кожному випадку вони докраю знищили авторитет Церкви.

Немає ніякого сумніву, що перенесення столиці з Петербурга (Петрограду, Ленінграду) знову до Москви, зовсім не привернуло органічного звязку між найвищим вершком московської піраміди і широкими нижчими народними верствами, звязку, що його зруйнував Петро I. Тоді ще була можливість дати національну основу московській державі, але Петро I. занедбав її безповоротно, бо він основно побільшив поневолення селян. А що невільника не можна

було вважати членом нації, то він виключив від національного життя дев'ять десятих московського населення. Усунення невільництва, що прийшло аж 1861 р., не могло вирівняти провалля, що в трьох попередніх століттях було створене між невільниками і їхніми власниками.

Тому, що вища верства московського народу не мала ніякої національної основи під розвиток самостійної культури, переймала вона без розбору від західної культури те, що їй подобалось, зразу з Німеччини, а після воєн Наполеона також із Франції. Як мало запліднюючі були західні впливи на московську інтелектуальну верству, показує ця обставина, що перший московський "поет і учений" в одній особі, М. Ломоносов (1721-1765) з'явився на поверхні щойно в середині 18 століття і нічого нового не дав із себе для всесвітньої культури.

Коли вже Іван IV. надав типічні політичні прикмети московській державі, то Петро I. створив остаточно державу без нації. Це не ніякий випадок, що він остаточно відрікся навіть народного московського імени тієї держави й охрестив її наскрізь доцільно "Росією"***). Це не означало "земля росіян". тільки навпаки, мешканці тієї держави були означені росіянами, без огляду на те, чи вони були москалями, українцями, татарами або членами інших народів. "Росіянин" значило щось таке, як "австрієць" у часі подвійної монархії. Національний принцип пожертвовано вповні державному принци-

**) Зовсім своєрідний, одинокий в історії культурного світу, загарбницький дух московського народу виявився також у загарбленні від українців термінів на означення державного і національного імени. Загарбали і засвоїли собі москалі вже в давнину терміни: „Русь“, „Руський“ („русский“), що в княжій добі відносився до Київщини, а згодом до всієї української території, з виразним виключенням московсько-суздальського князівства. — Загарбали москалі також другий термін: „Росія“, „російський“, якого науковці і письменники України доби Відродження кінця 16., а особливо 17. і 18. стол. вживали в застосуванні до України та українського народу. Вони відновили (наслідуючи під цим оглядом західно-європейський звичай доби Ренесансу: називати особи й речі словами, позиченими з латинської і грецької мови) термінологію, вживану у візантійській літературі 9., 10. і дальших століть, у пристосуванні до „Руси“ (України). У творах науковців і письменників України доби Відродження стрічаємось часто з іменником „Росія“ в розумінні „Україна“, і прикметниками: „російський“, „рос(с)кий“ в розумінні „український“. У творі Захарія Копистенського п. з. „Палінодія“ з 1619-1620 р. р. говорить про князя Василя Острозького, що він „рожай свой з благословенного Яфето-росского по-

пові. З москалів зроблено "росіян" ("русских"), щоб українців можна було зробити "малоросами", білорусинів "білоросами". Чужі народи мають стати не москалями, тільки "росіянами" в політичному змислі слова, тобто вірними хлопцями московського імперіялізму.

Ані царатові ані большевизмові не залежало на тому, щоб з татар, кавказців або туркестанців зробити москалів, тому що останні не є ще націями в європейському змислі цього слова. Але залежало і залежить тепер дуже багато московській владі на тому, щоб у кожного підкореного народу викоринити ці характеристичні національні риси, які не дають служити московській завойовницькій жадобі, як це від століть роблять рабські московські маси. Під цим оглядом таку саму мету й таке саме значення мав проголошений указом Петра I. "російський" народ, як і проклямований союдами "советський" народ, який зрештою навіть за границею також большевики залюбки називають "російським" ("русским"). Вигадливість московського імперіялізму є отже **дуже вбога**.

Тільки такою бездушністю, недостачею індивідуального національного життя та чисто механічною структурою московської держави можна пояснити те, що зайняття України і потім анексія Польщі, отже країн, яких народи стояли на далеко вищому ступені культури, ніж самі москалі, не мали властиво ніякого помітного впливу на "культурне життя" Московії. Зате тим більше спустошливо діяло це завойовання

коліня провадить", він названий потомком „пресловутого Володимера“ і „Даниїла“. „княжат росских“ він „силий мур мідяний, от Бога благочестію нашему поставлений в Росії“. — У „Віршах на жалостний погреб зацного рипера Петра Конашевича-Сагайдачного“ з 1622. р. автор, Касіян Сакович, говорить: „За Олега (читати: „Олега“), росского монарха“. — Михайло Лосицький у передмові до Густинського літопису (в копії з 1670. р.) говорить про князя Володимира, „російського“ (українського). — Про „Росію“ (Україну) говорить в „Житію“ князя Володимира (київське видання, передруковане в Уневі, в Галичині, в 1670. р.). — Тео-Прокопович у своїм „Владимир-і“ з 1705. р. говорить про славі церкви „російські“ (українські), згадує про дві славі установи: Печерський монастир та Київську Академію, що втішались поміччю гетьмана Івана Мазепи. — Загарбавши обі ці назви від українського народу, Москва зручно баламутить увесь західний світ, який навіть не догадується, що ці назви справді колись означали, і живе у фальшивому переконанні, що назви Russia — Russian; Russie — Russe; Russland — Russisch, означають велетенську державу одного велетенського народу.

на культурне життя завойованих країв. Петро I. з типовою для нього жорстокістю пімстився на українському народові за його нібито "зраду". Місто Батурич, осідок гетьмана Мазепи, оспіваного лордом Байроном, Віктором Гюго та Вольтером, було спалене, а його мешканці, що хоробро боронились проти московських осадників, були змасаковані, з жінками й дітьми. Козаків тисячами закатовано та покарано горлом, дальші тисячі марно загинули при будовах на болотах Петербургу, мільйони українських хліборобів стали рабами, кріпаками московських землевласників. Не інакше було і в Польщі та в усіх країнах, де московська завойовницька жадоба прийшла до влади.

"Боротьба проти головного принципу реформ Петра I., тобто проти примусової служби і примусової праці для держави всіх суспільних класів, тривала ціле 18 століття. Рух почався згори. Кляса землевласників (дворянство) в 2 половині 18 століття звільнилася поволі від зобов'язань супроти держави, але одночасно помножила свої привілеї. Ця кляса, з якої рекрутувались гвардійські полки, рішала про насліддя на престолі, бо Петро I. скасував давній дотичний закон. Гвардія посадила на престол Катерину I. так само, як пізніше Петра II., Анну Івановну й Катерину II. Одночасно розвивалося кріпацтво. Катерина II. подарувала землевласникам понад один мільйон людей. В 1783 році заведено кріпацтво також в Україні. Проголошено закон, що позовники з-поміж кріпаків, а також автори їхніх позвів мали бути карані нагайками та заслані на доживотні примусові роботи в копальнях золота в Нерчинську (Вел. Рос. Енци.).

Севастопільська невдача (1856) спричинила знесення кріпацтва (1861). Однак ця "ліберальна" реформа не могла вже здержати упадку московської сили. Поразка у протияпонській війні принесла царській державі "парляментаризм", тобто державну Думу. Однак для парляментарного правління не було ні національних ні соціальних основ, і конституція лишилась тільки на папері. Перша світова війна доконала не тільки царат, але й московський лібералізм. Большевики сягнули до праджерела московської сили, до "оприччини" Івана IV. і завели державне закріпощення не тільки селян, але й робітників.

Аналізуючи московську історію, можемо сказати ось що: Розвиток московського "імперія-

лізму", завойовницької жадоби, попередило створення московської держави. Завоювання чужих етнографічних земель було в повному ході вже в другій половині 15 століття, коли московська країна ще почасти сама була під пануванням татар. Ця завойовницька манія, що пізніше осягнула такі велетенські розміри, була справжньою, не тільки політичною, але й психологічною основою московської держави. Проте не треба ніколи забувати, коли схочемо зрозуміти суть тієї держави, а також найглибші спонуки дії її теперішніх можновладців. Розвиткові дороги імперіялізму Москви і західних потуг були основно різні і йшли у вповні протилежних напрямках. Коли Іспанія, Португалія, Англія, Голандія і Франція почали завойовувати заморські країни, після того, як творення їхніх національних держав було закінчене, московичі почали завойовувати чужі країни, коли їхня держава була ще в ембріональному стані. Імперіялізм західних потуг був наслідком природного внутрішнього розвитку їхніх продуктивних сил, московське князівство черпало сили для свого власного поставання з того, що завойовувало і пустошило сумежні країни. Заморська експансія західних потуг була спричинена надміром внутрішніх домашніх сил і принесла багатство не тільки вищій верстві населення, але деякий добробут також широким масам, особливо міському населенню. Однак територіальні завоювання московської держави були осягнені найвищою напругою і безоглядним зужиттям останніх сил і засобів власного народу, якому понад постійну нужду не принесли нічого. Більше або менше поширений голод московських мужиків, які своєю кров'ю здобували державі велетенські простори, був їх постійною язвою. Так було в московській державі часів Івана Жорстокого, так є і тепер під володінням кремлівських можновладців.

Всякий завойовник приносить завойованій країні тільки те, що має в своїй власній батьківщині. Олександр "Великий" приніс Сходу ві грецьку культуру. Римляни принесли європейським народам римське право і латинську мову. Кожна з європейських потуг принесла заморським країнам частину європейської цивілізації. Московичі принесли поневоленням народам тільки рабство, некультурність та нужду власного народу. Економічний визиск здобутих країн зовсім не збагачував московський нарід,

а приносив тільки сили й засоби, яких надуживано для дальших завоювань. Таким способом, впродовж століть, держава і нарід втрачали всяку творчу силу, всяку спроможність дати якусь продуктивну працю. Московська держава здобувала щораз нові краї, хоч її власні споконвічні землі, навіть з цього боку Уралу, числили тільки 2 до 10 мешканців на один квадратний кілометр і тому не могли бути скульптивовані.

Наслідки стали причиною і замикалися у безвихідне заворожене коло (*circulus vitiosus*). Державний провід, що власній здобичницькій манії, а через те й війні, жертвував усяку продуктивну діяльність, "мусів" дальше здобувати, тобто вести війну, бо вся структура держави, побудована на рабській праці й деспотизмі, робила неможливим ні нормальний господарський, ні здоровий соціально-політичний розвиток краю. Тягар зброєнь і деспотично-бюрократична управа придушували життя краю, де все було призначене й обчислене тільки на війну. Кожний довший мирний період, кожна спроба перевести ліберальні реформи та державний устрій приблизити до європейських зразків, спричинювали конфлікти між суттю московської держави та європейськими державними формами, викликали кризи й ослаблення московської воєнної сили.

Найвищий розвиток осягнула вона (московська військова сила) в часі найбільшого поширення й загострення кріпацтва за цариці Катерини II, і вистачала ще на те, щоб переможно закінчити Наполеонівські війни. Зрештою вже тоді царська влада витягала для себе користі з конфліктів між європейськими державами. Цю роллю зберегла вона, на жаль, також у пізніших війнах. До чого це доводило, бачимо виразно тепер, хоч може й запізно, після "закінчення" другої світової війни. У Кримській війні бачимо наглядно, як мало царська держава могла протиставити об'єднаним європейським силам. Скасування кріпацтва та заведення "парламентаризму" принесли поразку царській державі у Далекосхідній і першій світовій війнах. Це приневолило большевицьку владу з повним успіхом вернутись до праджерела московської сили, тобто до політичного абсолютизму та загостреного закріпощення народних мас до "святих", історичних засад деспотів Івана IV. і Пе-

тра I., а їхні діла звеличити у фільмі й літературі.

Центральна військова й політична сила держави, яку в Європі обмежили Церква, васалі і міські громади, і яка в суттєвій частині уступила місце народному представництву, залишилась необмеженою в царській державі і підкорювала собі все нові краї й народи. Роля московських народних мас у державному житті була все повністю пасивна. Раби ніколи не могли бути громадянами. Самозрозуміло, що власники рабів не могли мати нічого спільного з своїми рабами ні в соціальному, ні в політичному житті. Тому то вплив дуже тонкої "панівної" кляси не був ані постійний, ані органічний, ані значний. Московський абсолютизм був фактично, більше або менше, олігархією, яка складалась з представників військово-бюрократичної касті і якою керували тільки інтереси московського імперіалізму. Тільки деякі царі померли природною смертю. Царська держава пережила чимало па-

латних революцій, але народна революція, а навіть народний рух зовсім чужі московській історії. Також постання козацького ватажка Пугачова не було ніякою революцією в європейському розумінні. Це був радше козацько-башкірський рух над Волгою, отже на окраїнах держави, спрямований проти зцентралізованої влади. Зрештою сам Пугачов видавав себе за Петра III., щоб зневолити селян повірити, що він може звільнити їх від кріпацтва. Маса московського народу, поневоленого від століть, не мала просто ніякого поняття про революцію. Робітництво в царських часах було нечисленне, стояло на низькому ступені культури і не мало ніякого органічного звязку з тонкою верствою інтелектуалів, що революційні ідеї черпали з різних європейських, головне німецьких джерел. "Революція" 1905 року, яку слабосилий уряд Николая II. розбив без особливих труднощів, показала наглядно, що революція неможлива там, де нема одноцімої нації.

II. ЩО ТАКЕ "РОСІЯНИН" (РУССКИЙ)?

Особливі прикмети московського народу заслуговують на увагу тим більше, що вони вможливили постання та закріплення большевизму. Держава, тобто політична, а зокрема військова сила в краю, всюди грала визначну ролю в творенні нації. Однак деспотична влада московських князів спиралася, як ми бачили, не на власний нарід, тільки на військову силу татар. Нарід був поневолений, заки спромігся мати якийсь вплив на творення держави. Державотворчі елементи в Новгороді, Пскові і Твері були вирубані в пень. Нарід, як такий, ніколи не брав участі в творенні і в розвитку державної влади, а це дало державі й самому народові прикметні риси, яких ніде не можна найти.

На питання, чи раби можуть і повинні належати до нації в політичному змислі слова, відповів заперечно з повною рішучістю вже давній Рим. Раб не може бути громадянином, отже ніяким членом нації ані держави, просто з тієї причини, що не має вільної волі, а через те неспроможний її виявити свобідно. Московський нарід, як і весь край, був власністю князя. Ті, яким він віддавав нарід "у позику", були зобов'язані служити йому, ставали його слугами, яких він міг убити без застереження, бо вважав себе втіленням Божої влади. Прохання до царя

навіть бояри підписували: "Твій найнижчий раб-бішко". І це не була тільки форма чемности, це було правильне означення взаємин між московським деспотом і його найближчими слугами. Московські власники рабів, все одно, як вони називались — бояри, опричники або пізніше прості "дворяни", були фактично тільки рабами князя, царя, взагалі державної сили, бо своїх власних кріпаків могли вони держати тільки за допомогою військової сили деспотичної держави. Ці відносини зображені геніяльно в творі українського поета Т. Шевченка ("Сон").

Розмірно короткий відтинок московської історії (1861-1919), між знесенням кріпацтва і заведенням большевизму, не міг під психологічним оглядом змінити ці відносини внутрі московської спільноти. Нація не твориться впродовж десятиліть.

Властиво навіть не можна сказати, що в часі творення московської держави московський нарід був їй жертвованим, бо його тоді ще не було. Тоді була тільки сумішка північно-словянських і фінсько-монгольських племен, що тільки згодом, за допомогою релігії й мови в центрі держави, більше або менше перемінилася в однородну етнографічну масу, що була зневолена

давати свої сили й засоби військовій олігархії, з деспотом у провіді.

Ніяким способом не можна відкинути гіпотези, що перебрання татарської завоювницької справи (можна говорити також про "місію") московською військовою олігархією залишилось велетенським анахронізмом в європейській історії та розвинулось до погубної світової сили. За правдою тієї гіпотези промовляє ця обставина, що соціальна структура та психологічні взаємини між державним правлінням і народними масами залишились ті самі.

Московська армія була завжди армією рабів. У москвичів була і є своєрідна спільність зброї, отже навіть між рабами і рабовласниками. Не треба забувати, що рабство московських народних мас є таке давнє, як і сама держава, що отже ці народні маси не мають ніяких свободолюбних традицій, не мають взагалі ніякого поняття про волю, а своє рабське життя вважають питомим і природним. Упродовж незчислених здобичницьких воєн витворилася своєрідна, для вільного європейця незрозуміла солідарність між московським військовим проводом і рабською армією, а також між московською подеспотичною правлячою бюрократією і поневоленим народом, який свої кайдани і своє поневолення ставить понад чужу волю, якої не знає, не розуміє, і тому боїться. Найнегідніша брехня власного уряду має для цього рабського народу куди більше значення ніж чужа правда. Тут є розв'язка "загадки" московського "патріотизму", над якою ломлять собі голови європейські і не-європейські "дослідники".

Увесь розвиток історичного життя московського народу йшов завжди згори вділ, від уряду до народних мас, ніколи навідворот. Напрямок цього "розитку" може бути наглядно зображений радше спіраллю ніж лінією, бо він проходив у "завороженому колі" і тому завжди вертався до власної вихідної точки. Він не звужувався, як Дантове пекло, згори вділ, тільки поширювався щораз то більше впродовж століть.

"Провідна ролля" уряду в московській державі була під кожним оглядом уможливлена не "авторитарним" державним ладом, тільки обумовлена і підтримана тією обставиною, що внутрішнє життя краю було завжди підпорядковане завоювницьким цілям держави. Всяке відхилення від тієї засади, всякий довший період миру, всяке "відступлення" та зужиття сил і за-

собів держави через внутрішню діяльність і "реформи" розхитували "братерство зброї" уряду з московськими масами, спричинювали соціально-політичні кризи, послаблювали воєнну силу держави і кінчались невдачами: у Кримській війні, на Далекому Сході, у першій світовій війні. Як "Великих" володарів у московській історії славлять татарського холопа Калиту, Івана IV., Петра I., Катерину II., отже завоювників і творців кріпацтва. "Реформаторів", Олександра II., Николая II., московські революціонери просто вбили. Тому самозрозумілим є те, що московський уряд завжди повертався до завоювань.

Фальшиво було б твердити, що цей уряд спирався тільки на штиках та володів тільки насиллям і терором. Між найвищою олігархією і поневоленими масами, які вже навіть не завважували свого рабства, була завжди упривілейована кляса, на яку уряд міг опертись. Після знесення кріпацтва інтелектуальна верства, яка давніше рекрутувалась із кляси "дворян", була скріплена людьми з інших кляс. Ідеологію московських інтелектуалів, т. зв. "інтелігенції", формувала московська історія та її носій, уряд.

Всі визначні московські письменники, від Пушкіна до Толстого, за винятком Достоевського, були власниками кріпаків, яких можна було купити і продати і з якими "пани" не могли мати нічого спільного. Самозрозуміло, що в творах московських клясиків нема ні сліду полум'яного протесту проти кріпацтва, такого прикметного для українського поета, Т. Шевченка, і деяких інших українських письменників. Московські критики признавали, що письменники тієї доби, як і взагалі верства московських інтелектуалів, були "безпочвенники", тобто "людьми без коріння". Свої "ідеї" вони позичали у німецьких, французьких та англійських мислителів і письменників, а потому захоплювали європейських снобів "естетизуючою" психологічною баламутою.

Тому що вже тоді у московських інтелектуалів належало до доброго тону бути постійно в безплідній і бездіяльній опозиції проти уряду, між обидвома партіями була завжди незакаламучена солідарність у питаннях внутрішньої і заграничної експансії. Пушкін, який просив царя про ласку, бо випадково був знайомий з деякими декабристами, був злющим сторонником московського імперіалізму. Український герой волі, гетьман Мазепа, був для нього тільки "зра-

дником" свого московського "пана", Петра І.

Європейських оборонців польських повстанців уважав він "клеветниками" (наклепниками, обмовниками) "Росії" (антисоветськими "реакціонерами", за теперішньою термінологією). Словянські народи закликав він "розплистись у російським (русскім) морі". Московський наслідувач і звеличник лорда Байрона, Лермонтов, що був засланий на Кавказ, говорив у своїх віршах про поборювання та прогнання вільних мешканців гір у спосіб, зовсім незгідний із Байроном. Він радше ідеалізував "добродійства" російської нагайки супроти кавказців. Більше ніж зрозумілою річчю є те, що також Лев Толстой у своїм творі "Война і мир" беззастережно оправдував московських рабовласників у їх боротьбі проти носіїв французької революції, як також ідеалізував оборонців Севастополя. Він не найшов також ні слова догани для московського завойовницького дуру на Кавказі в своїх оповіданнях: "Козакі" та "Кавказській полонник" (полоняник). Чотиролітній побут у каторзі зовсім не перешкодив Достоевському бути "панславістом", тобто панмосквичем, ані говорити про "велику російську місію в гнилій Європі". Не зайво є знати, що офіційна російська критика вважає його "найбільшим знавцем російської душі" (Вел. Рос. Енци.): "Достоевський говорить також про примирення з ідеєю кріпацтва, яка на його думку не стоїть на перешкоді ідейно-моральним взаєминам між землевласниками і кріпаками ("Дневник писателя") . . . і пророкує здобуття Константинополя. Ця людина любить пристрасно страждати і підносить страждання майже до потреб людської істоти. У стражданні є наше оправдання перед вищою істотою. . . . "Ці патологічні "ідеї" є властиво ідентичні з "ідеями" московських сектантів, які давали себе калічити і спалювати, щоб бути милими Богові. Зрозуміла річ, що колективна душа московських інтелектуалів, вихованих у таких ідеях, не могла ставити ніякого спротиву большевизмові. Гістичне бажання Достоевського — страждати — було в психологічному звязку філософією "не противитись злу" ("непротівленіє злу") Л. Толстого, яка представляє тільки лукаву вульгаризацію християнства.

Ясна річ, що після знесення кріпацтва пішла сторчма вниз і московська література, і взагалі вся "культура", побудована на матеріяльній і психічній основі праці рабів. Перехід до боль-

шевицької "літератури" зробив не хто менший, а сам Максим Горький (Гіркий), (vulgo: Пешков), приятель Толстого, і пізніше любимець на дворі Леніна.

Скок "російських" інтелектуалів з "естетичних" висот, у яких походжали письменники доби рабства, у пролетарські низи сальонового большевика Горького, доказав ще раз, що московська інтелектуальна верства не мала під собою ніякого твердого ґрунту ані органічного звязку з народом. Це зневолювало її фактично служити вірно всякому режимові, тобто московському імперіялізмові.

Московських класичних письменників видобули, як відомо, з дна, куди вони були запрошені в часах воєнного комунізму, і з великими почестями прийняли назад до пантеону московської культури, тим більше, що в цій ділянці большевизм не міг створити нічого замітного. Пушкін, Толстой, Тургенев, Достоевський та інші, у всяких можливих заграничних товариствах "для культурного зближення до СССР", роблять таку саму вірну службу, як перед століттям допомагали імперіялізмові "Великої Росії".

З усією московською "інтелігенцією" сталося властиво те саме. Після того, як її прочищено, вигубивши десятки тисяч її членів, большевицька олігархія прийняла її ласкаво на службу московського імперіялізму. Так було в часах Івана ІV, і Петра І. Чому ж мало б воно бути інакше після повороту московської олігархії до Кремля?

На службу до большевицького уряду зголосились не тільки багато московських інтелектуалів, які не могли або не хотіли рятуватися за границею, але також найлютіші вороги большевиків у Парижі і в Америці, сторонники Мілюкова, Керенського і т.д., "ліберали", "соціялісти", і навіть монархісти створили там льояльну опозицію і вже перед другою світовою війною заявили свою готовість беззастережно помагати московському імперіялізмові в часі його конфлікту з Японією. Вони навіть ганили большевицьку політику супроти чужих націй у СССР.

Щоб правильно зрозуміти взаємини між московським урядом і "ширшим загалом", треба кинути оком на період постання, на творення класи "російських" інтелектуалів. Під національним оглядом вона була зовсім неоднородна, і то тим гірше, що московські інтелектуали в часах

Петра I. стояли на дуже низькому ступені культури, в кожному випадку нижчому, ніж німці, українці, поляки, кавказці та інші чужі елементи, які згодом були притягнені до петербурзької "еліти". Зрозуміла річ, що вони не служили невідомому народові кріпаків, тільки державі та її загарбницькій справі. Вони мусіли зректися своєї національності, бо московська держава признавала тільки "росіян". Однак вони навіть не мусіли ставати москвичами, бо московська держава була і є лиш остільки ворожа супроти інших націй, оскільки якась із них могла стояти на перешкоді її загарбницькій жадобі. Вони були отже збігцями в національному змислі слова, ставали попросту наємниками, слугами московського імперіялізму. "росіянами" в державному розумінні, бо московський імперіялізм називав себе "російським" і всі краєві сили, без різниці народности, бажав зробити своїми слугами. Однак вони, звичайно, більше або менше тратили свою національну приналежність, свій органічний зв'язок із своїм народом, ставали "без коріння" і також під цим оглядом приставали до московських інтелектуалів.

Таким способом поставала "російська" або, краще сказавши, петербурзька інтелектуальна верства, що побільшалась чисельно після знесення кріпацтва і вкінці утворила особливу соціально-культурну групу. Хоч вона мала своїх представників у народі, як: учителів, священників, урядовців і т.д., проте не могла ніколи проломити перегороди, що відділювала нарід від інтелектуальної верстви, послушної урядові.

Ця інтелектуальна верства, що становила ледве 2—3% населення, була сама собою велика і досить заможна, щоб "вистачити" самій собі, утворити власну "культуру" та пускати за границею блахмана про існування "російської" ("руської") нації. Духова суть цього петербурзького новотвору була повна противенств, хоч у своїй основі ця "російська" верства інтелектуалів була завжди московською, тобто одночасно глибоко імперіялістичною. Тому що ці інтелектуали не мали ніякого органічного підложжя у своїм власнім поневоленім народі, духовий, "ідеологічний" зміст свого життя черпали вони з заграниці, головню з Німеччини. Однак навіть найбільше радикальні науки, що в головах "російських революціонерів" виростили найбільш нездорові новотвори і спричинили багато терористичних актів, ніколи не зверталися проти

завойовницьких справ уряду, проти московського імперіялізму внутрі і зовні краю.

Це треба мати на увазі, щоб правильно розуміти постання, суть і розвиток большевицької "революції". Московські соціал-демократи і соціал-революціонери були так само централістами, як самий уряд, а може й більше. Завзято й безоглядно поборювали вони всякі визвольні рухи: український, польський або інші визвольні рухи, що могли бути небезпечні для московського імперіялізму, як буцім то "реакційний сепаратизм". Ця спільність імперіялістичних цілей московського уряду та інтелектуалів, разом з "революціонерами", а також їхнє традиційне відділення від народу робили задалегідь безвиглядним усякий революційний рух. Революціонери завжди надмірно боялися виставити на небезпеку завойовницьку жадобу уряду та його експансивну силу, щоб насмілитись виступити проти нього енергійно й рішуче.

З тієї причини "революція" з 1905 року була безуспішна й дала тільки карикатуру парламентаризму. Однак ослаблення політичного режиму вможливило чужо-національним силам з'явитись на поверхні політичного життя та засвідчити, що давня метода уряду — задовільнитись асиміляцією інтелектуальної верхівки поневоленних націй — була зовсім безуспішна. Навіть дуже помірковані представники України, Польщі, Кавказу і т.д. в душі не виявляли найменшого заміру узгляднювати імперіялістичних плянів уряду. Уряд не мав ніяких власних національних сил, які могли б протиставитись цим сепаратистичним рухам. Під барабанні звуки зігнані до купи гурра-патріоти, т. зв. "чорні сотні", що в Києві, Одесі, Варшаві, Тифлісі та в інших центрах національних рухів уряджували погроми, викликали загальне обурення. Урядові не лишалось ніщо інше, як тільки вжити загострених поліційних засобів і так змінити "виборчий закон", щоб до державної думи не вибрати представників погноблених народів.

Національне питання в царській державі перед першою світовою війною було загострене головню через те, що великі частини українського й польського населення жили в Австро-Угорщині й Німеччині. Поспіх, з яким царські війська, може і проти загального стратегічного пляну, впали до Галичини, а також уся тодішня окупаційна політика, що дуже нагадує теперішні большевицькі окупаційні методи, дозволя-

ють здогадуватись, що царський уряд тому так пильно помагав сербським терористам, щоб анектувати українські й польські землі осередних держав. Перебіг війни і трагічні події в царській державі занадто відомі, щоб після того,

ще згадувати тут про них. Одначе їх властивий змісл, а також роля, яку грала боротьба звільнених націй проти Москви при постанні і розвою большевизму, залишились, на жаль, майже невідомі і незрозумілі.

III. МОСКВА У БОРОТЬБИ ПРОТИ НАРОДІВ

Помилкою є бачити у большевизмі щось зовсім нове, оригінальне, революційне. Йому бракує передовсім джерела, з якого органічно постають нові життєві елементи. Большевизм, у своїй основі ворожий народності, бо все, що має творчі національні елементи, противиться московському імперіялізмові.

Коли большевизм є революційний, то большевицька революція є найбільш реакційна за всі часи, бо московська олігархія привела її назад до її перво-почину, привернула її основу. Большевицька "революція" знищила більше або менше, всі "ліберальні реформи", що були введені по смерті Петра I. Ці реформи, у самій суті, були чужі москвичам і підкопували підвалини їх завойовницької справи—деспотію вгорі і рабство внизу, аж доки вони в своїй тодішній структурі не завалились по упадку царату.

Все, що в большевизмі є типове, постійне і суттєве, походить, без сумніву, з часів царату, є тільки спадщиною царату, яку теперішні можновладці Кремля використовують до останку. Привернення Москві прав столиці є під цим оглядом не тільки символічне, але й дуже влучне. Все, що у большевизмі мало б бути "комуністичне, соціалістичне, демократичне й поступове". — є неправдиве, поверхове, протирічне, але передовсім доцільне. Марксизм є вповні чужий московській істоті і щоденному життю, а також московській історії. Марксистську науку, що в Європі давно вже була перейдена в своїй первісній формі, перенесено просто з Берліна до Петербурга, але декілька десятиліть була вона зовсім безуспішна. Отже не соціалістична "ідея" дала большевикам керму в руки. Марксизм мав для них значіння тільки тим, що поміг їм соціально момент протиставити національному, привести до спільного знаменника їх демагогічні жадання та закрити їх правдиві пляни.

"Велика большевицька революція" була вирішена в Петербурзі в кількох днях і в своїй суті була типовою московською палатною революцією, при чому одна олігархія була заступле-

на іншою. Вища інтелектуальна верства, московські імперіялісти простили царському урядові все, зносили терпеливо його абсолютизм, безкультурність, соціально-політичні обмеження, переслідування, приниження, але ніколи не могли простити йому воєнної невдачі, загрози втратити московське панування над пригніченими націями. Вони скинули слабосилу владу Мілюкова й Керенського та проголосили свою незалежність. Тільки через ці невдачі московського імперіялізму знищено без милосердя панівну царську аристократично-бюрократичну і "міщанську" класу та заступили її новою, большевицькою. В боротьбі за поновлене підкорення чужих націй царської держави — виступили большевики як "рятівники родіни" й одержали від московських імперіялістів вільну руку в найбільш кривавих і жорстоких зарядженнях.

Вся "домова війна" була нічим іншим, тільки боротьбою давнього, царського з новим, большевицьким проводом московського імперіялізму і була можлива тільки тому, що царські генерали: Колчак, Юденіч, Врангель, а особливо Денікін — одержали сильну допомогу від колишніх союзників Росії. Ця інтервенція мала найфатальніші наслідки і виїшла на добро тільки большевикам, бо скріпила їх становище. Вони виступали оборонцями історичної московської завойовницької справи проти "інтервентів" і проти царської "реакції". За собою мали вони також більшість московських імперіялістів, які зовсім правильно зрозуміли, що в діяльності московського загарбництва неможлива ніяка тривала співпраця з якоюсь чужою потугою.

Видатна частина воєнного матеріалу, післаного західними державами московським генералам, була вжита не на боротьбу проти большевиків, тільки проти українців, кавказців, туркестанців та інших поневолених народів. У цій боротьбі рівними й солідарними були давні й нові московські імперіялісти: генерали й большевики. Для прикладу: Армія Української Народної Ре-

спубліки під проводом Петлюри мусіла перед переможною силою Денікіна уступити з української столиці, з якої прогнано большевиків. В боротьбі проти чужих народів большевики мали рішучу перевагу над давніми московськими імперіялістами.

Рабська маса московського народу не виявила зацікавлення ні "революцією", ні домашньою війною, не захоплювалась ні большевиками, ні їх противниками, а щоб цей наряд трохи розворушити, большевики мусіли розбудити найнижчі його інстинкти. Коли большевики проголосили "війну війні", "смерть катам", "вивласнення розбишаків і визискувачів народу", "землю селянам, фабрики робітникам", то вони докладно знали, як їх вимоги зрозуміють московські маси і як їх зреалізують. Фронт був розложений. Повінь дезертирів розліялась по Україні й Білорусі, а пізніше і по деяких московських землях, серед підпалів, грабунків та вбивств. Большевики розбили фронт своєю революційною пропагандою не тому, що справді бажали вести "війну проти війни", але тому, що надіялись рівночасно розложити німецьке військо, і тому, що війну проти України вважали важнішою ніж війну проти Німеччини.

Війна проти України була, як відомо, першим кроком большевицького уряду. Вона рознузда господарський і соціально-політичний хаос у московських частинах Росії, щоб перекинути його в Україну та інші чужо-національні країни колишньої царської держави, щоб знищити національно-політичну організацію молодих держав, що їм і вдалося. Пограбування сільсько-господарських підприємств було звернене радше проти України, де вони були високо розвинені, ніж проти розмірно незначних московських землевласників. Панівна кляса давньої Росії була знищена не тому, що була реакційна, але тому, що була нездібна, після упадку царату, опанувати поневолені нації, і тому, що держава може мати тільки одну олігархію. Але ж большевицьку олігархію не спинило це, жадним чином, прийняти на службу окремі групи давньої панівної кляси, особливо частину царської бюрократії та офіцерського корпусу. Вони були потрібні московському урядові на те, щоб вести війну проти чужих націй, війну, яка в Україні тривала до 1922 року, а в деяких частинах Туркестану аж до 1924 року, на те, щоб zorganizувати нову большевицьку державу.

Большевики могли створити хаотичний стан у всіх країнах колишнього царату, бо знали докладно, що московські народні маси не здібні були до якогось революційного руху, тим більше, що в них не було ніякої революційної ідеї. Вони знали також, що хаос, доцільно викликаний партією, буде "оправданним" для большевицького терору. "Революція" зовсім не усунула нужди промислового пролетаріату в московських і змосковчених містах, навпаки, закриття фабрик і перерва товарообміну між містами й селами дуже побільшили нужду робітників, яких влада гнала цілими громадами у ряди "червоної армії". Так отже з хаосу й нужди постав один із найвизначніших стовпів нового московського імперіялізму. Голодні маси московського жебрачого пролетаріату були систематично спрямовувані в багаті сільсько-господарські околиці України, Дону й північного Кавказу. Тут вони ограблювали селян і спричинили голодову катастрофу, якої не було досі в Європі в таких розмірах і яка в цих країнах, як відомо, знищила мільйони людей у жахливих роках 1921-1922. Сила голоду була в руках большевицької диктатури також і пізніше її найсильнішою зброєю проти чужих націй і то не тільки на границях ССРСР, але й поза ними.

Однак далі існування воєнного "комунізму" грозило зруйнуванням господарських основ московського загарбництва. Це спонукало партійну диктатуру під проводом Леніна шукати нових доріг розвитку для московського імперіялізму та пустити в рух "примирення" між селянством і дрібною міською буржуазією. Таким чином виникла "Нова Економічна Політика" НЕП, що одночасно мала бути примірною політикою супроти чужих націй. Первісно НЕП була плянована не тільки як перерва з обмеженою ціллю — відбудувати край, знищений воєнним комунізмом; вона позірно мала спричинити радикальний зворот партійної політики в ліберальному напрямі. НЕП була построена не на світогляді "революційного" пролетаріату, тільки на середнім селянстві. В суті речі нічого з цього там не було, бо, як відомо, большевизм є "ідеологією" без ідеї. Однак НЕП мала одну засадничу хибу, через яку не можна було її продовжувати; вона не давала певної основи для дальшого розвитку московського імперіялізму. Большевики скористали з досвіду своїх попередників, що всяка ліберальна реформа,

всяке злагіднення режиму, всякий, навіть найскромніший достаток населення, ведуть логічно до упадку московської військової сили та до упадку московського імперіялізму.

Зліквідування великої земельної посілости та толерування приватного господарства середніх селян призвели вправді до тимчасового розквіту советське господарство, але одночасно вможливлювали скріплення селянства, яке в Україні та в інших чужо-національних краях вело за собою новий розвиток національного незалежницького руху. Та він був тим небезпечніший для зцентралізованої большевицької держави, що в містах він зеднувався з національно-політичним рухом інтелектуальних українських кол, що находив піддержку в національно-культурній автономії.

Тому це не був ніякий випадок, що скорей нагальне заведення колгоспів в українських селах ішло в парі з найжорстокішою ліквідацією української інтелектуальної верстви по містах. Вона почалася відомим показовим процесом "Союзу Визволення України" і закінчилася чисткою Української Комуністичної Партії, де український елемент був фактично погашений. В подібний спосіб знищено також інтелектуальну верству інших поневолених націй ССРСР.

Заломання НЕП-и та знесення культурно-національної автономії в чужо-національних країнах ССРСР, показали зовсім ясно, що нормальна, мирна співпраця між москалями та іншими націями ССРСР, була неможлива. Не вдалася спроба Леніна привести до основної зміни в історичних взаєминах між Москвою та іншими націями. Таким способом ССРСР був зневолений іти давньою дорогою царської Росії, дорогою поневолення й визиску чужих націй.

Вже ця обставина, що московський уряд завів колгоспну систему аж по десяти роках свого існування, вказує на те, що він міг вдержатися тільки в такий спосіб. Кремлівські можновладці втратили всяку надію порозумітися з українцями та іншими поневоленими націями, і тому були зневолені всю господарську і соціально-політичну структуру держави побудувати насильними і терористичними засобами. Большевицький імперіялізм коштує населенню без порівняння більше ніж царський. Непродуктивні державні видатки на військо, поліцію, бюрократію і всю внутрішню й заграничну діяльність партії виключають усяку можливість нормаль-

ного господарського розвитку краю і вільного товарообміну між промислом та сільським господарством. Збереження партійної диктатури в "соціалізованім" промислі в містах цілої держави, було б неможливе без закріпощення селян. Вільний селянин не міг би вдержатися при робітникові, прикованому до машини.

При заведенні колгоспів був міродайний не виріб, тільки розподіл сільсько-господарських продуктів. Навіть НЕП показала, що вільні хлібороби можуть випродукувати далеко більше зерна, ніж колгоспні раби, але тільки колгоспна система дає змогу советському урядові взяти в свої руки розподіл харчів і таким способом забезпечити свою диктатуру.

Одначе "соціалізація" сільського господарства була далеко більше спрямована проти України та інших чужо-національних країв, що продукували збіжжя, ніж проти московських народних мас. У центрально-московських областях колгоспи розмірно мало змінили землепосідання, бо поля були там завжди в посіданні мужицької громади (мір-у). Рільний колективізм має у москалів деякі традиції. Колективна відповідальність з уваги на плачення податків, ставлення рекрута, доставу збіжжя для держави і т.д., тобто; колективна відповідальність була обумовлена спільним землепосіданням сільських громад, грала велику ролю вже в давній московській державі. Це громадське землепосідання в московських селах послужило большевикам за історичний зразок для колгоспної системи. Він не викликав ніякого спротиву у московських областях ССРСР, де заведено колгоспи пізніше і менше безоглядно, ніж в Україні та в інших чужо-національних країнах ССРСР.

Немає ніякого сумніву, що колективізації сільського господарства ужито в цих краях не тільки для уніфікації з московськими формами землепосідання, але також як доцільний засіб для поборювання сепаратистичних народних рухів. Ліквідацію багатих хліборобів, як соціальної класи, використала советська влада для систематичного викорінювання найсильніших національних елементів в Україні. В подібний спосіб роблять вони це тепер у Польщі, Румунії, Болгарії та в інших окупованих краях. Між багатими хліборобами і біднішими селянськими верствами поведено зовсім уроєну границю, яку можна було посунути до впадоби вділ. Усякого українського селянина, що заваджав больше-

викам, визнавали багатієм (кулаком) або “сторонником кулаків”, оскаржували за контрреволюцію, арештували, стріляли або вивозили. Сільські господарства в Україні мали завжди виразно індивідуалістичний характер, такий притаманний українському селянинові. Колективістичні спроби большевиків стрічали в Україні з найбільшим недовірям уже й тому, що вони виходили від зненавидженого московського уряду. Здоровому розумові селянина було ясно, що колективізація сільського господарства перемінить вільних хліборобів у кріпаків большевицької партійної диктатури. Своєю “соціалістичною” політикою в українським сільським господарстві намагались большевики відвернути від міст надвишку сільського населення, а крижані пустині московської півночі зробити ужитковими для московського імперіялізму вивезенням соток тисяч українських селян.

Завзятим спротивом українських селян московський уряд був спонуканий у найкоротшому часі закінчити колективізацію сільського господарства (що мала бути проведена систематично в кількох роках), щоб селянам у їхній боротьбі з-під ніг вирвати ґрунт. Таким чином колективізація сільського господарства в Україні виродилася в отвертий грабіж, який знищив велетенські цінності, а сільське господарство в багатьох районах перетворив у хаос. Масове вирізування худоби, якої селяни не хотіли віддавати колгоспам, зменшення посівної площі та безоглядні реквізиції збіжжя для міст і промислових підприємств — спричинили в Україні в роках 1931-1932 жахливу голодову катастрофу, якої жертвою було кілька мільйонів людей. Голод поширився до північного Кавказу, Подоння, долішнього Поволжя, де процентовий склад української людности виносив 30-50%.

Колективізація сільського господарства в Україні, що правила за шпихлір для всього ССРСР, була Пирговою перемогою московського уряду. Героїчний спротив українських селян знищив усю надію уряду — могли порозумітись з чужими націями ССРСР та остаточно спрямував внутрішню політику советського уряду на фатальну похилу площу насильної господарки, яку мусіли завести також у московських областях ССРСР, бо централістична система советської держави не терпіла регіональних відхилень від офіційної політики. Большевицький урядовий апарат для примусу, нагляду, контро-

лі, пропаганди та інших непродуктивних дій навіть у промислових, а особливо сільсько-господарських підприємствах поглотчував, за даними советської преси, 15 до 27% всіх зайнятих сил. Такі ж непродуктивні видатки большевицької держави на військові зброєння, бюрократію, а також на політичні інтервенції московського імперіялізму в чужих державах забирали фактично 70% всього державного бюджету.

Та не тільки господарська діяльність советського населення, але також усе його “життя” підпорядковано вимогам московського воєнного імперіялізму. В часі вибуху німецько-советської війни виявилось, що весь спосіб життя советського населення був звернений радше на воєнні часи і тому не потребував змін що були потрібні у всіх інших державах з уваги на мобілізацію. Піввійськові організації, як: ОССОАВІАХІМ і КОМСОМОЛ, необмежене запотребування праці жінок і дітей, усунення всякої господарської самодіяльності, що не служила військовим і політичним цілям держави, і т.д., все те було в ССРСР вже давно перед вибухом війни. Большевицька пропаганда видвигала багато разів, що тільки “соціалістична” структура держави, оперта на колгоспній системі та з партією у провіді, вможливила державі закінчити війну переможно.

Однак ця структура не змінилась навіть після війни, а радше навпаки, бо нова пятирічка має виразно військовий характер. Майже два роки після закінчення війни не було навіть ніякої демобілізації військ в окупованих країнах ані большевицької воєнної машини в краю, навпаки; радше надуживано і надуживається промислу і сільського господарства для дальшого розвою московської воєнної потуги.

Система мало продуктивної невилічливої праці, а також гіпертрофія імперіялізму мали зовсім природно найфатальніші наслідки для господарського розвою ССРСР, а навіть для дальшого існування чужих націй під пануванням Москви. Перепис людности з січня 1939 року показав, що “бурхливий” розвиток “соціалістичного” господарства, яке мало започаткувати “перехід від соціалізму до комунізму”, почав пожирати також основний людський капітал, особливо чужо-національні поневолені збірности. За останнім офіційним советським переписом людности, отже більше ніж оптимістичним, приріст населення в часі від 1926 до 1939 року,

отже у 12 роках, виносив 15%, тобто 1.25% на рік, значить розмірно дуже мало. Деякі знавці ССРСР твердять навіть, що також цей приріст досягнуто за допомогою фалшу.

Яку міру досягнуло винищення найліпших елементів чужих національностей у ССРСР, показує порівняння чисел у найбільших з цих народів, що були подані при переписах людности з 1926 і 1939 р. Число українців виносило в 1926 році 31,194,976, в 1939 році тільки 28,070,404. Білорусини числили в 1926 році 4,738,923, а в 1939 році не більше ніж 5,267,431. Число казахів було в 1926 році 3,968,289, а в 1939 році 3,098,764. Навпаки: Москалів було в 1926 році 77,791,124, а в 1939 році вже 99,019,929. Отже їхній природний (і політичний) приріст виносив у 12 роках 27%, а приріст поневолених народів 3%. Ця обставина, що група віку від 40 до 60 років виносила тільки 15% всього населення, вказує виразно, що советський уряд намагався винищити старші річники, спеціально в чужо-національних областях, бо можна було побоюватись, що вони будуть ставити сильніший опір большевизмові.

Вже статистика фізичного винищення чужих націй ССРСР показує виразно, на який велетенський політичний тиск були вони виставлені впродовж більше ніж 25 років. Коли візьмемо до уваги, що московські можновладці вже після кількох місяців свого панування могли "перевести" вибори в балтійських країнах, які принесли 100% всіх голосів, відданих большевицькій партії і "безпартійним" большевикам, то треба подивляти відпорну силу чужих націй. Чужонаціональне населення ССРСР, ограблене зі своєї інтелектуальної верстви, виставлене на большевицький терор і пропаганду, завжди загрожене голодовою смертю, відрізане від зовнішнього світу, могло зберегти відпорну силу тільки частинно. Увесь велетенський апарат мо-

сковської демагогії і терору був ужитий на те, щоб зломити чужі нації або ослабити їх. Методи большевицького "виховання" чужих народів вироблено так старанно й основно, як це в москалів ще досі не бувало. Густа сітка надзору, терору, насилля окружали кожну людину від колиски до домовини. Взаємне шпіонування стало найвищою догмою, особливо в червоній армії. Партійні члени внутрі армії одержували якнайдокладніші вказівки, як треба вкратитися в довіря кожного салдата зокрема, щоб довідатись усе про його найближчих, аж доки його не прибрано в свої руки так, що він не мав уже виходу.

Члени чужих народів мусіли зберігати в тайні не тільки свої думки й почування, але також навіть народність, бо асиміляція є важливим засобом скріплення московського імперіялізму. Не вважаючи на існування національної "автономії", москвичення чужонаціонального населення поробило куди більші поступи під большевицьким режимом, ніж у царській Росії. Національної мови вживають вправді в школі, в пресі, в урядах та в прилюдних імпрезях, але тільки для поширення большевизму. Українці та білорусини, нпр., які в містах у приватних взаєминах осмілюються вживати рідної мови, ризкують, що можуть бути зліквідовані агентами НКВД.

Наскрізь матеріялістичний характер большевизму і повна недостача всякого ідеологічного елементу роблять вповні безвиглядною боротьбу проти Москви в цій ділянці. Поневолені народи ССРСР завжди бачили свій рятунок тільки поза границями держави. Їх рятунок полягав у тому, що їх спротив проти насилля московських можновладців гонив останніх, з невідкличною кінечністю, на традиційну дорогу дальших завоювань, які завжди повинні були наново скріплювати внутрішнє існування московського імперіялізму.

IV. ІДЕОЛОГІЯ БЕЗ ІДЕЇ

Взаємини між Москвою і поневоленими народами ССРСР визначають посередньо, а в багатьох випадках безпосередньо взаємини між Москвою та іншими державами. Не тільки з уваги на господарські, але також з уваги на всякі інші взаємини між Москвою й іншими націями й державами, прикметне є те, що участь ССРСР в світовому товарообміні виносила тільки ¼

товарообміну царської держави і в 1938 році була менша ніж відповідна процентова участь Швейцарії (імпорт ССРСР 1,11%, Швейцарії 5%). Спроби західних держав після першої світової війни виключити від світу большевицьку державу, показалися утопією. А теперішні спроби — повернути нормальні, мирні взаємини з країнами поза "залізною занавісою" сумно прова-

лилися, не з їхньої вини. Кремлівські можновладці знають дуже добре, що залишилась ще тільки третя можливість, і тому гарячково приготуються, щоб здобути її для себе.

Взаємини, що впродовж століть витворились між московською олігархією і поневоленими народами, продовжувались логічно також поза давніми совет. границями. Формальні передумови для цього створеного вже при випрацюванні "федеративного" устрою ССРСР. Заступники деяких східно- і середньо-європейських держав, які згодились прийняти московський уряд до Союзу Народів, після умисного винищення багатьох мільйонів українців свідомо викликаного голодовою катастрофою — не могли, розуміється, передбачити, що їхні нації дванадцять років пізніше стріне така сама трагічна доля як українців та інших чужих народів ССРСР. Одначе залізні закони розвитку взаємин між державами й націями є справедливіші ніж закони деяких народних трибуналів. Останній політичний акт Союзу Народів, тобто виключення ССРСР за ганебний напад на Фінляндію, мав радше символічне значення і не міг уходити за направу кривди, зробленої Союзом Народів. В цім завіщанні конаючого Союзу Народів могла Фінляндія знайти відряду, але не рятунок. Одначе це логічне закінчення "співпраці" ССРСР в Женеві з іншими державами послужило останнім не за пересторогу перед якимнебудь звязком з Москвою, але було попросту переочене й забуте, а наслідки не дали довго ждати на себе.

Західні держави завзято поширювали погляд, що ідеологічних протилежностей, які ділять ССРСР від західних держав, не можна вважати непереможними перепонами до співпраці советського уряду в європейських справах. Цей погляд потвердило, в дещо неожиданий спосіб, порозуміння між Берліном і Москвою, що перетривало майже два повні воєнні роки.

Большевицька ненависть до "капіталістичних" держав не була перешкодою для Кремля брати обильну поміч від "капіталістичних держав", а це врятувало ССРСР перед долею царату після першої світової війни. Большевицька "ідеологія" була в найбільше зворушливій гармонії з ідеологією "капіталістичних держав" . . . аж до завішення зброї. А тимчасом комуністи, керовані Кремлем, загніздилися у "міщанських" урядах європейських держав і показали наглядно, як виглядає "ідеологія східних демократій".

Большеви́зм є ідеологією без ідеї не тільки тому, що він наскрізь матеріялістичний та що большевики не керуються у своїх діях ніякими засадами, але передовсім тому, що московський нарід ніколи не міг створити національної провідної ідеї, бо він ніколи не був нацією в європейському розумінні цього слова.

Московська теорія і практика, "ідеологія" і життя йшли все різніми а часто навіть протилежними дорогами. Тільки тим можна пояснити скоки і звороти большевицької "ідеології", яка властиво не мала ніякого впливу на реальну політику Кремля, тобто на послідовний розвиток московського загарбництва. Цим пояснюється також факт, що теперішні можновладці Кремля можуть логічно поєднати свою "ідеологію" з кожним періодом історичного розвитку московської держави, тобто московської експансії. Вони лиш остільки вірні своєму правовірному комуністичному "світоглядові" в їхніх відносинах до "міщанських" держав, оскільки це бажане для розкладової акції большевицьких агентів між іншими народами. Комуністична "ідеологія" ніколи не стоїть у контрасті до плянів московського імперіялізму.

Ті, які думають, що завоювання Європи Москвою могло б змінити москалів, або большевицьку організацію московського імперіялізму могло б розложити з середини через європейські впливи, помиляються засадничо, бо не розуміють внутрішньої "національної" суті москвітизму. Її суть засадничо й органічно чужа й ворожа європейській культурі і тому не підпадає її впливам.

Московські власники кріпаків бували звичайно в європейських містах і лікувальних заведеннях багато радше ніж у своїх власних посілостях. Часто по-французьки говорили вони краще ніж своєю рідною мовою, одначе їхній дух через те зовсім не змінився. Не змінився ні Плеханов, ні Ленін, ні Троцький, ні інші "російські революціонери", яких Європа терпіла у своїм нерозумі. Безцінні скарби європейської культури вони розуміли не більше ніж грабіжник, що сам нездібний до ніякої творчої діяльності розуміє вартість загарбленого.

Коли московський уряд китайським муром відділює большевицьку тюрму народів від Європи, то робить це не тому, що європейські впливи могли б бути небезпечні для московського народу, тільки тому, щоб європейцям не

дати ніякої змоги пізнати теперішню Московію та навязати якісь звязки з поневоленими народами ССРСР.

Десятки тисяч большевиків, яких московський уряд післав був до Європи, були цілковито не податні на європейські впливи, за винятком хіба тих, що з особистих причин не хотіли вертатись до Москви. В Європі бачили вони тільки свою майбутню добычу, тому що вони, як і всі москвичі, були зовсім чужі й ворожі європейській культурі. Як довго московський нарід живе під нагайкою своїх панів, він недоступний ніякій освіті. Опис матеріальних вигід європейського життя розбуджує найвище охоту грабунку. Винятки тільки потверджують правило. Зрештою большевики, що спромоглися зірвати з Москвою, як нпр. Беседовський, Гузенко, Кравченко та інші, з походження не були москалями, тільки членами поневолених націй.

Не тільки багато європейців, що ніколи не жили під московською владою, але також члени поневолених народів, як нпр. деякі українці, не можуть уявити, що сто мільйонів москалів, які між усіма європейськими народами стоять на найнижчому ступені культури, мали б підкорити та запанувати над більшим числом високо культурних європейців. Деякі політики потішають себе самих та вводять у блуд інших, твердячи, що Європа дала б собі раду з москалями, бо деякі інші варвари були переможені європейською культурою.

Ця думка цілковито помилкова, бо москалів не лише порівнюється з іншими народами, але також ставиться їх на рівні з ними. Коли кожна нація відрізняється від інших своїми питомими рисами, то москалі різняться засадничо від усіх інших народів. Вони представляють без сумніву атавістичний державний твір, який в наслідок особливо сприятливих гео-політичних обставин зміг безмежно розвинути і зайняти одну шосту частину земної поверхні.

Незмінений напрям політичних і військових дій царської і большевицької держави вказує на ту саму історичну основу, на якій постав цей протиприродний твір. Рабство народних мас і деспотизм панівної кляси, опертої на неосяжній території з велетенськими природними багатствами, яка з трьох боків забезпечена природними границями, а також відповідне числове значення московського елемента на границях держави, призвели до постановля царської Росії,

без сумніву ненормальної в своїм атавізмі, та до її наслідника, ССРСР.

Щоб відповісти на питання, яким способом державний твір, у своїй своїй суті без сумніву хоровитий, міг не тільки простояти сотні літ, але й розвинути під військовим і територіяльним оглядом коштом інших країв і народів, треба узгляднити деякі зовсім "оригінальні" риси тієї московської держави. Хвороба невілляцтва і деспотизму, що триває сотні літ, разом із своїми національними, господарськими, соціально-політичними та іншими наслідками, стає нормальним явищем. Невілляцтво, що для нормальних людей а в даному випадку для членів поневолених народів ССРСР, є нестерпне, оскільки вони не були змосковщені, — стало нормальним явищем для москалів, яких прадіди були також тільки невілляниками. Медицина знає деякі роди носіїв хворіб, що самі від тих хворіб не гинуть. Так і москалі поширюють большевизм у всьому світі, проте самі не гинуть від нього.

Москалі є навіть тоді найсильніші, коли з європейського становища є зовсім хворі, тобто коли вони найбільше поневолені. Недостача моралі і якогось почуття права, від якої всякий інший нарід мусів би скоро провалитись, є щось неначе силою москалів. Людина, вихована на основі певного морального кодексу, яка вбиває, грабить, фальшує або поповнює якісь інші злочини є не тільки хвора під моральним оглядом, але й відчувається хвора, намагаючись укрити свої злочини. Московський рабовласник, нпр. якийсь там "ліберальний" письменник, якого подивляли в Європі за його "ідеалізм", зовсім не мав себе за злочинця, коли відбирав матері дитину і продавав її комусь іншому, або коли "винуватого" кріпака велів на смерть висікти нагайками. Так само не відчувається злочинцем Сталін, що виморив голодом яких дванадцять мільйонів населення, щоб приготувати напад на Європу, або винищити яких тридцять тисяч офіцерів і солдатів, щоб скріпити свою владу, бо він є головою панівної кляси, що не бере в рахунок життя мільйонів невілляників, коли цього вимагають пляни московського імперіялізму. Якби він робив інакше, його повалили б, як якого Керенського та заступили б в іншим на все рішення диктатором.

Про мораль невілляників не може бути мови вже тому, що саме поняття моралі передбачує деякий ступінь вільної волі. Вроджений невіль-

ник не може мати відповідальності, а через те й почуття відповідальності. Його підгонює страх і кермує ним пропаганда. Москаль не може уявити собі іншого життя, бо в цілій історії його краю не було нічого іншого. Як справжній раб, він гордий на успіхи свого жорстокого пана, він без спротиву вмирає за справу московського загарбництва, ставить нагайку московського деспота понад добродійство чужинця. Один московський письменник заявив торжественно: "Ти є рабом, але рабом володаря всесвіту". Далше того не сягає амбіція правдивого москаля, одначе експансія московської деспотії є дуже далека, як бачимо.

Зруйнування чужих культур і знищення інтелектуальних верств поневолених народів, особливо українців, кавказців та інших народів в своїй суті обумовлене тим, що москалі цілковито по жертвували свої розиткові здібності своєму загарбництву. Всяка позитивна співпраця москалів з іншими народами виключена, бо москалі не мають конструктивних, тільки деструктивних здібностей.

Московська держава постала і держиться не дорогою органічного, тобто етнічного, господарського і соціально-політичного розвитку, тільки виключно механічним тиском, насильством, поневоленням, визиском чужо-національного і в меншій мірі власного московського населення. Гіпертрофія централізованої політичної сили розвивалася впродовж століть рівнобіжно з атрофією московської культури, яку згідно з потребами московського імперіялізму заступлено здобутками європейської культури. Одначе москалі "позичають" в інших націй тільки те, чого пізніше можуть потребувати для поборювання й поневолення.

Держава в Європі представляє політичну форму національного організму, національно-культурний і національно-політичний колектив. "Культурні" функції советської держави обмежуються до обмосковлювання підкорених націй, якщо воно потрібне для большевицької акції. Політичні функції держави служать виключно інтересам московського імперіялізму.

Московський характер советської управи державою виявився найкраще в часі останньої війни. Міродайним під цим оглядом є не так склад большевицької олігархії, якої повелителем є грузин Сталін-Джугашвілі і яка вміщає і може вміщати в собі крім грузинів також поляків,

жидів, одного вотяка (Молотова—Скрябіна) та інших, — як радше факт, що ця олігархія спирається на столітній традиції московського імперіялізму, на невільничому дусі московського народу і на велетенській московській території. При всім тим мужик голодує, хоч країна має необмежені скарби природи, одначе думає, що буде ще більше голодувати, якби Москва стратила Україну, Кавказ, а це створює солідарність широких мас московського народу і большевицької олігархії та дозволяє їй на дальші загарбницькі походи.

Большевицька пропаганда в найдальших країнах, як у південній Америці або й Австралії, має на меті передовсім відвернути увагу світу від близьких цілей московського імперіялізму та помагати своїм плянам через поширення політичних впливів Кремля в усьому світі.

Большевизм, як теперішній найвищий ступінь московського імперіялізму, не є вислідом абстрактної ідеї, тільки "життєвою konieczністю" панівної кляси московської держави, що не здібна до якогобудь порозуміння з іншою державою або з іншою нацією. Неможливе також тривале військове порозуміння між Москвою і якоюбудь сусідньою державою, бо всякий сусід мусів би стати його жертвою або заперти йому дорогу.

Большевики мусять продовжувати свій похід проти Європи, бо їх військові приготування вичерпують господарські сили краю, приготуваної війсьній силі грозить небезпека постарітись, а це тяжить нестерпно на економічному житті советських народів. Завоювання дальших країв ані не змінило б фатального положення советської держави ані не перемінило б нищівних сил большевизму у творчі. Число невільників вправді збільшилося б, але не змінилися б ані склад ані істота большевицької партії, яка завжди залишиться московською. Також провід організації, на яких вона спирається, тобто Комсомол, ОССОАВІАХІМ, Професійні Спілки і т. д., а так само військова і цивільна бюрократія та краще платна верства "знатних людей" — у 90% є московські або політично змосковщені.

Члени інших націй зовсім не мають рис справжніх большевиків, які впродовж століть творились у москалів. Тому що вони органічно зеднані з власним народом, не можуть вони бути слугами московського імперіялізму. З тієї при-

чини московський уряд намагається кожну з поневолених націй ограбити з її інтелігентної верстви, щоб легше поневолити народні маси. Незвичайно зручне зовнішнє маскування своєї справжньої істоти є найнебезпечнішою зброєю московської олігархії в боротьбі не тільки проти чужих націй колишньої Росії, але також проти Європи. Вже з початком цього століття московські "соціалісти", а між ними й більшовики, зуміли вмовити в українців, кавказців і т.д. що їх поневолює і визискує не московський імперіалізм, тільки виключно царська влада і "російська буржуазія". Цей обман ослабив в основному рішучість і сили національних держав у боротьбі проти Москви, що прийшла з заломанням німецької сили після першої світової війни.

Європа була ганебно обдурена щодо правдивої істоти більшовизму. Найбільшій частині європейців лишився невідомим факт, що більшовизм і московський імперіалізм — це одне і те саме. Більшевицькі агенти в Європі намагались не менше заподадливо задержати в тайні факт, що основа і провід комуністичної партії все і

всюди були московські. Агенти московського уряду і численна московська еміграція старались викликати враження і поширювати переконання, що "правдивий, добрий, побожний і пильний російський" нарід не хоче нічого знати про "лихих" більшовиків, ані не хоче мати нічого спільного з ними. Вершком цього маскування можна вважати участь багатьох московських емігрантів у різних протикомуністичних організаціях, де всяка успішна діяльність зводиться на ніщо.

Як мало успішна була вся акція проти Комінтерну, показує найкраще легкість, з якою московський уряд "розв'язав Комінтерн", щоб продемонструвати "національно-советський" характер війни й "еволюцію ССРСР від світового комунізму до світової демократії". Коли б правдивий національно-політичний характер більшовизму, як московського імперіалізму, був недвозначно ясний європейським націям, тоді можна було б пізнати всю мерзенну комедію наглої переміни більшовизму в "демократію".

V. ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ "КОМУНІЗМУ"

Коли хто питається, в чому лежить найбільша небезпека нової світової війни, то йому без вагання можна відповісти: "В незнанню правдивої істоти московської держави, яке панує в західних державах". Багатющий матеріал, який вони мають про ССРСР, в нічому не змінє справи. Часом скриває він навіть у собі ядро проблеми.

Увесь розвиток взаємин між західними державами і московським урядом доказує з несамоовитою ясністю, що західні державні мужі не розуміють своїх московських партнерів, бо вони істотно їм чужі. Коли провалились усі скликані після війни конференції, то це доказує, що між обидвома сторонами є щось, чого не можна перемогти. Було б фальшиво, наївно й небезпечно пояснювати традиційну московську завоюницьку жадобу страхом перед новим "нападом" або змаганням "забезпечити себе". Коли кремлівські можновладці мають непереможне недовіря до західних держав, які двічі впродовж 30 років вирятували їх державу від Німеччини, то вони мають до цього добру основу. Вони занадто добре знають себе, щоб не знати, що

не можуть бути в мирі з західними державами, як і з Німеччиною.

Коли західні учасники конференцій думали, що більшевицькі дипломати не хотіли уступити в одній або в другій точці, щоб досягнути порозуміння, то робили їм кривду. Московський уряд не може подаватись, не захитавши своєї основи, що має за собою цілі століття. Коли він уступить в одній точці, то в інших мусить жадати подвійно. Всяка інша держава може втратити якусь частину, коли щось здобула, і через те не наражує на небезпеку своє існування. Московська держава не сміє зробити цього, бо завоювання не є її функцією, тільки істотою.

Найнебезпечнішою помилкою в оцінці більшовиків є вважати їх чимсь відмінним від їх царських попередників тільки тому, що вони велику частину з них знищили. Це сталося просто тому, що вже впродовж десятиліть царизм показався нездібним здобути щонебудь. Було б фальшиво видавати осуд про кремлівських можновладців на основі їх слів, мовляв, їх слова служать іншій цілі і мають інше значіння, ніж в інших людей. Слово і діло, форма і суть ніде не є такі далекі від себе, як у кремлівській державі.

Поняття, що в усьому світі мають означений зміст, в цій державі наскрізь умовні; там мають вони тільки наказаний зміст.

Заграничній людині важко розуміти те, що діється в ССРСР, бо вона не може відрізнити дійсності від блахмана. Вона не має ніякої міри, якою могла б мірити події, людей і речі. Вона не може зрозуміти, що там не тільки нема абсолютних вартостей, але нема взагалі ніяких тривалих засад. "Добре" є там тільки те, що московські можновладці визнають добрим, отже те, що в дану хвилину побажане для "держави", тобто для загарбницької справи.

Засади царської держави, абсолютизм, православ'я і народність, були, розуміється, також неправдиві, то значить, що вони служили тільки цілі. Одначе вони мали принайменше деяку постійність, що відповідала усталізованим відносинам в Європі і вможливлувала співпрацю між царським урядом та іншими державами. Був також звязок між внутрішньою і зовнішньою політикою.

Про большевицьку державу не можна цього сказати. Постійна большевицька внутрішня політика зовсім не дає змоги робити висновки про рід і напрям заграничної політики Кремля. Вона не звязана ніякими напрямними ані якими-будь засадами. Вона може бути революційна, але й консервативна, соціалістична або й панслав'їстична, інтернаціональна або націоналістична, безбожна або клерикальна, коли греко-орієнтальна Церква помагає московській експансії. І це єдина мета і ціль тієї політики.

Не можна ніколи наперед сказати, в якому напрямі піде політика комуністичної партії в цьому або в іншому краю, але певним завжди можна бути, що ця партія буде докладно виконувати доручення Кремля. Оскільки комуністи в кожному краю одержують з Москви політичні пляни і грошові засоби, то не може бути мови про несфальшований вияв волі населення, нпр. при виборах. Коли комуністи тут і там програють, то вони все таки мають ту користь, що демократія в даному краю виходить скомпромітована, бо не має успішних засобів поборювати комунізм, якого джерела сили знаходяться поза цим краєм. Дальше ослаблення демократії виростає з того, що комуністи завжди мають змогу інтервенювати в боротьбі між соціалістичними і міщанськими партіями в інтересі московського імперіялізму. Комуністична демаго-

гія серед робітників не дає соціялістам досягнути порозуміння з міщанськими партіями навіть там, де це було б дуже можливе. Через те виходять ослаблені тільки соціялісти, що спираються на місцеві робітничі маси, а не комуністи, що одержують підмогу ззовні. Кошти комуністичної демагогії платять завжди соціялісти.

Демократична держава не має отже ніяких засобів поборювати комуністичну акцію, кермовану з Москви, бо мусіла б обмежити чи пак усунути загальні вольності, тобто поступово перемінитись в авторитарну державу. Розуміється, було б фальшиво вважати постання фашизму і націонал-соціалізму тільки за реакцію на большевицькі затії. Але може ще більш фальшиво було б недобачити, що большевизм постав 13 літ перед націонал-соціалістичним переворотом в Німеччині і в низці кривавих воєн був накинений чужим народам царської держави. Треба також пригадати собі, що фашизм в Італії переміг напередодні комуністичної революції, що вуличні бої були на порядку дня в Берліні в 1932 році, та що Франко боровся проти комуністичної диктатури в Іспанії.

Погляд, що большевизм можна поборювати соціяльними реформами і піднесенням добробуту народних мас, є дуже фальшивий, бо поперше — саме комуністи, носії большевизму, поборюють демократичні реформи, щоб через те збільшити нужду народних мас і підбурити їх проти "капіталістичних" урядів, а подруге — комуністичну діяльність можна розгортати з Москви в кожній країні до вподоби.

Перед війною мали комуністи найбільший вплив у Франції і в Чехословаччині, отже в державах, що були зовсім не найбідніші. Тоді як нпр. Фінляндія й Туреччина спромоглися боротись проти большевизму. Большевизм вдирається там де йому промощують дорогу місцеві москвофіли. Кремль використав традиційну "приятель" з Парижем і панслав'їстичний комплекс Праги, щоб закріпити там позиції комуністів. Але де відразу супроти Москви мала свою основу, там комуністи не могли стати міцною ногою.

Участь Москви в війні по стороні великих демократій відчинила комунізмові дорогу всюди, більше або менше, та помножила число прихильників Москви. Європа на схід від лінії Штетін-Скутарі попала під владу Кремля. Союзникам західних демократій, Польщі і Югославії,

припала доля колишніх їх ворогів. "Виборчі перемоги "католиків і селян в Угорщині не врятували країни перед пануванням московських комуністів. Їх наступ на Грецію й Туреччину був спинений тільки завдяки сильній волі цих народів оборонятись із зброєю в руках.

Цілі, які ставила собі у війні Москва ґрунтовно різнилися від цілей західних держав. Москва задержує не тільки ці країни, що були завоювані в союзі з Німеччиною, тобто балтійські краї, північну Польщу і велику частину Румунії, але і ті, що були загарбані за допомогою західних держав. Це доказує більше ніж виразно, що Москва ставила собі всюди тільки загарбницькі цілі, байдуже, яких "союзників" мав Кремль у війні. Поведінка московського уряду супроти Третього Райху і західних держав була з цього становища зовсім однакова, тобто — доцільна. Цей факт заслуговує на найбільшу увагу. Німеччина, щоправда, старалася основно скасувати свої "прислуги". Що станеться з боку західних держав, на це треба буде заждати.

Теоретично західні держави не признають деяких московських завоювань, але ж практично московський уряд поводить ся в окупованих країнах так, неначе б вони були вже остаточно йому признані; він визначає границі між Польщею й Німеччиною, Румунією й Угорщиною, перекидає мільйони нещасних мешканців з одного краю до другого та по своїй уподобі формує господарське й соціально-політичне життя в зайнятих краях і т.д.

Московський уряд певно не бажає собі нічого іншого гарячіше, ніж остаточно поділу Європи на дві зони, або щонайменше якнайдовшого задержання теперішнього стану. Москва мала б з цього тільки користі, західні держави тільки втрати. Східна частина Європи лишається поза "залізною заслоною", західна частина повністю віддана розкладовій діяльності комуністичних агентів. Військова обсада західної Німеччини є для західних держав тягарем, але для большевицької армії є вона функцією, яку вона виконує в чужо-національних частинах СРСР майже від тридцяти літ. Виживлення західних зон звязане з найтяжчими матеріальними жертвами англо-американців, але в східній зоні мільйони советських салдатів живуть на рахунок зайнятих територій, з яких пруть до СРСР все, що має будьяку вартість, навіть такі речі, як телефонні урядження у Відні.

Змобілізовані громадяни Англії й Америки є конечні для господарського життя цих країн, але московський уряд може дозволити собі вдержувати кілька мільйонів салдатів в Європі й Азії як обсадну армію, а одночасно переводити четверту п'ятирічку, здобувши нові людські маси в зайнятих теренах, він одержує змогу заступити робочу силу змобілізованих підданих.

Двоподіл Європи побажаний для московського уряду так само, як продовжування теперішніх хаотичних відносин в Європі. Цілі, що їх ставлять собі в Європі англо-сакси і московський уряд, основно різні: Перші хочуть відбудувати Європу, щоб співпрацювати з вільними європейськими державами та з усім світом, другий бажає тільки розбудувати свою владу в зайнятих краях, щоб підготувати здобуття останньої частини континенту.

Не без рації думають большевики, що в теперішніх обставинах час працює на їх користь. Кожний день життя чужих націй і країн під насилием Москви підкопує повагу демократії взагалі і західних держав зокрема та обтяжує їх важкою моральною виною перед усім культурним світом. Багато учасників війни проти Німеччини питаються оправдано: "Чи ми на те боролись проти німецького панування і втратили величезне число людей, щоб віддати Європу під владу Москви?" Советська сила могутнішає з кожним днем, бо постійно зростає число тих, що тратять усяку надію на поміч демократичних держав і советський режим уважають непереможним і неминучим. Моральній советизації населення зайнятих країн сильно допомагають господарські зарядження, яких ціллю є: Фізичне існування всіх верств населення, від селянина до університетського професора, віддати в ласку й неласку окупаційним установам та їх комуністичним виборцям. "Соціалізація", яку московський уряд міг перевести в чужо-національних частинах царської держави, а по чотирьох роках кривавих змагань, — в Польщі, в балканських країнах та в Угорщині, є розмірно легка не тільки тому, що була вже основно випробувана в самому СРСР, але й тому, що спротив населення зломаний тут в істотній частині вже в наслідок війни. Вивласнення дібр, що йде перед "соціалізацією", могло бути переведене дорогою воєнних заряджень. Фабричне устаткування було заняте як "воєнне відшкодування", а робочу худобу селян забрали советські війсь-

ка. Хто хоче прожити тепер в окупованих землях, мусить працювати в суті речі тільки для Москви та слухати наказів московського уряду, бо тепер тільки він постачає машини і сирівці промисловим підприємствам, а також тільки він дає "до розпорядимости" селян сільсько-господарські машини, штучні погної, насіння під посів і т. д.

Румунський або мадярський мужик і робітник залежать тепер від самоволі московського уряду не менше ніж українець або білорусин. Чистка від "фашистських" елементів в окупованих країнах дає окупаційній владі бажану притоку: в короткій дорозі запроторити в тюрму, виселити або в усякий інший спосіб "зліквідувати" тих членів національних верств, які не хочуть служити окупантам. Таким способом кожна нація, що попала під владу Москви, стала безголовною масою, стероризованою та безборонно відданою на поталу окупаційній владі. В таких обставинах, в короткому часі московський уряд має змогу перевести "демократичні" вибори в окупованих країнах і може усунути свої війська, не втративши влади, яку може повністю задержати через господарську залежність кожної країни, через уряди, зложені з кремлівських поплентачів, а також через військову загрозу.

Плебісцит у Польщі виявив недвозначно, як мало можуть допомогти народам "мир" і переведення "демократичних" виборів, коли вони знаходяться під владою Кремля. "Участь" у голосуванні в Польщі була значна, а приявні заграничні журналісти могли ствердити, що формальності, які могли забезпечити "свободу загального голосування" (референдум-а) були взагалі збережені. Але це не спинило польські газети і радіовисильні, послухні Москві, розвинути погану демагогію, тоді як опозиція не мала ані досить паперу для своєї преси, ані доступу до радіовисильень. Пропагандисти, що були на службі Москви, заявили, що селяни, які голосували б за збереження сенату, мусіли б віддати землю землевласникам. Прихильників Міколайчика та членів опозиції взагалі окричали підсудчиками, приклонниками Бор-Коморовського та Андерса, агентами еміграційного уряду в Лондоні і зрадниками польської батьківщини. Одночасно оголошено "вискази свідків", тобто деяких полонених німецьких генералів, що повинні були наплямувати генерала Бор-Коморовського польським "Міхайловичем".

Терор промощує дорогу демагогії й помагає їй там, куди вона не досягає. Проба сил була приготована основною "чисткою". Крім цього кілька тисяч прихильників Міколайчика увязнено перед всенародним голосуванням (референдум-ом). Нема ні одного більшого дому в межах советської влади, який не мав би власного "сексота" (секретний співробітник), тобто тайного агента. До його обов'язків належить знати, хто з його домових співмешканців і на кого віддав свій голос. Є досить випадків, що такий "сексот" доносив на членів власної родини, бо інакше наражував на небезпеку власну голову.

Терор, демагогія й перекупство всякого роду роблять з "демократичних виборів" несамовиту комедію. Коли така московська "виборча штука" в таких дальших країнах, як Італія і Франція, запевнює комуністам визначну частину виборчих голосів, то природна річ, що московський уряд може здобути для себе щонайменше дві третини в сусідніх країнах, то значить, може створити такі "народні представництва" та "уряди", що будуть нічим іншим, як тільки його знаряддям.

Факт, що ці відносини в краях, окупованих Москвою, західні держави не тільки терплять, але в багатьох випадках більше або менше, навіть офіційно, визнають, діє глибоко деморалізуюче не тільки на населення цих країв, але й на політичні кола всього культурного світу, а через те влегшується розкладове діяння большевизму.

Не менше шкідливо діє на спільноту народів також та обставина, що такі "держави", як Україна, Білорусь, Польща та інші, виступають в ООН як самостійні держави, хоч кожний знає, що вони є тільки маріонетками в руках московського уряду. Ці васали Кремля під деяким оглядом грають ту саму роль, яку грає комуністична партія всередині незалежних держав, то значить, що вони виступають всюди, як агенти советського імперіялізму.

Це справді гірка іронія, що саме перемоги західних держав в Європі дозволяють Москві підкорювати собі народи і краї та скріплювати своє власне становище коштом демократій.

Оскільки взаємність є і має залишитись однією з найважливіших основ міжнародних відносин, не можна під цим оглядом робити ніякого винятку також для московського уряду. Якщо

він в окупованих краях не виконує своїх зобов'язань супроти ООН, то він автоматично звільнює інші держави ООН від їх зобов'язань супроти Москви. Надмірні воєнні втрати ССРСР, "жадоба безпеки", особливість соціально-політичної структури "соціалістичної" держави і т.д. не змінюють у цьому нічого. Вкінці советський уряд в другій світовій війні не залишився нейтральним, бо напав на Фінляндію, зайняв балтійські держави, анексував частини Польщі й Румунії. Завоювання мусять бути заплачені, і московський уряд заплатив їх в основному кровю народів, які позірно (Україна, Білорусь) є самостійні. Зрештою воєнні втрати "советського народу" були дуже щедро винагороджені населенням здобутих країв. Незрозуміла річ, чому демократичні засади вирішування спірних питань більшістю голосів не пристосовуються при конференціях ООН, хоч ці засади зобов'язують кожний парламент. Вони дозволили б понад усякий сумнів здобути потрібну більшість членів ООН, щоб усунути право вета (veto), яке справді є всім іншим, тільки не демократичним, і шкодить повазі демократичних держав у всьому світі. А зрештою нема такого закону, якого не могли б усунути його творці. Сьогодні не підлягає сумніву, що заміри творців права вета були основно різні. Англо-американці дали собі вирвати згоду на створення цього більше ніж сумнівного "права" в надії, що їхня згідливість буде по заслугі оцінена. Кремль уже тоді бачив

у цьому засіб вимушувати від своїх партнерів бажані уступки й одержати вільну руку у "власній" зоні. Що такий був їх замір, доказує те, що большевики роблять величезний ужиток із "права вето" і навіть не вважають гідним труду скривати провокаторський характер своєї тактики, що має перед світом виявити неміч ООН.

Було б більше ніж наївно думати, що московський уряд може або хоче задовільнитись своїм теперішнім "посіданням" в Європі та признати демаркаційну лінію Штеттін-Скутарі. Є багато познак, які вказують, що свій теперішній окупаційний терен большевики бажають ужити тільки як відскокну, щоб здобути останню частину Європи. Похід московського уряду та його поплентачів проти Іспанії й Туреччини є одним із найвиразніших доказів на це. Справді не треба мати спеціальної симпатії для теперішнього іспанського режиму, щоб не бачити, що його можна вважати раєм лібералізму в порівнянні з диктатурою Кремля, яку заведено також у всіх окупованих краях. Не можна також твердити, що режим Франка має піддержку іззовні, як нпр. теперішній уряд у Варшаві. Московський уряд має потрібну ціль в іспанській справі — надуживати ООН компромітувати демократію та підюджувати робітництво проти "реакційних помагачів фашизму" в англо-саських краях. Останнє, в своїй істоті, було досягнене на комуністичному конгресі в Стокгольмі та на міжнародному конгресі Професійних Спілок у Москві.

VI. ВІЛЬНІ Й ПОНЕВОЛЕНІ НАРОДИ В БОРОТЬБІ ПРОТИ МОСКВИ

Відносини між вільними й поневоленими народами підлягають тим самим законам, які керують матеріальним життям народів. Це зовсім не випадок, що моральні впливи західної Церкви і розвиток продуктивних сил Європи мали той сам східний напрям. Найвищим принципом життя є саме життя, тобто найвищий його розвиток в духовій і матеріальній ділянці, вможливлення найвищого добробуту для можливо найбільшого числа людей.

Досить кинути оком на політичну карту Європи, щоб побачити, що розміщення країв у нашому континенті зовсім не відповідає найвищому принципів життєвого розвитку європейських народів. Ми бачимо на півночі ССРСР, на ширині Норвегії, Швеції, Фінляндії безконечні території олонецькі, Вологди й Архангельська,

яких населення вносить заледве 5 до 10 осіб на один квадратний кілометр. Не густіше заселені також урожайні рівнини московської території поза ланцюгом Уральських гір. Але це в ніякій мірі не було перепорою для московської експансії від часів Петра I. просуватись у західнім і південнім напрямі. Природний розвиток духових і матеріальних продуктивних сил перенаселеної західної і центральної Європи, її оправдана духовна і господарська експансія, спрямована на Схід, попадала таким способом у щораз то більше противенство до московського імперіялізму.

В цій боротьбі стояла Україна від самого початку по сторону Заходу. Український народ в другій половині 18 століття спромігся поширювати правду і моральну силу католицької Цер-

кви по обох берегах Дніпра. Безупинне поширення українських осель і західної культури, яку принесли з собою українські поселенці на Схід, доходили приблизно в тому самому часі до північного Кавказу. Цьому просуванню українського народу на Схід московські імперіялісти могли протиставити тільки грубе насильство. Сотні тисяч українських католиків, що після поділів Польщі бажали зберегти вірність католицькій Церкві, виселено на Сибір. "Мирна" господарська політика царського уряду зневолила мільйони українських селян покинути батьківщину та сколонізувати далеку країну над Амуром, щоб рятуватись перед нуждою, яку москалі заводи́ли в Україні.

Большевицькі наслідники царської деспотії розвинули безмірно погубну господарську політику в Україні. Сатрап Москви в Україні, Хрущов, зневолив перед другою світовою війною мільйони українців шукати рятунку поза Уралом. Прогнаних українців та членів інших поневолених народів заступали систематично московські колоністи, які штучно, але сильно помножують московську "меншину" в чужо-національних частинах ССРСР. Тепер москалі колонізують Східну Прусію й Альбанію.

Духова й господарська криза, що після першої світової війни поширилася в усій Європі, а до деякої міри в усьому світі, доказує більше ніж виразно, що європейські народи не можуть зректися розвитку своїх духових і господарських сил у східному напрямі, тобто не можуть зректися вільних взаємин з народами, що тепер знаходяться під московською владою. Коли торговельний оборот царської держави виносив ще 10% світового торговельного обороту, то участь ССРСР в ньому в 1938 році виносила не більше ніж 1,2%. Господарська криза Європи загострилася у великій мірі також через те, що сполука європейських країв з народами Далекого Сходу фактично перервана большевиками. Зрештою китайський ринок збуту вже приблизно перед 25 роками пропав не тільки для Європи, але в основному і для США, внаслідок "домашньої війни", яку розпалила там московська інтервенція. Це дозволяє говорити про Москву, як про джерело світової кризи. Коли відгородження країв з більше ніж 80 мільйонами чужо-національного населення та його визискування для виключного розвитку московського імперіялізму видавалося нестерпним для господарсь-

кого і соціально-політичного життя останнього перенаселеного кінчика Європи, то теперішнє поширення московського панування від Ельби аж до бережів Китаю є катастрофальне не тільки для Європи, але й для всього світу.

Засада — тільки досі, а далі ані кроку — є зовсім фальшива у відношенні до московського імперіялізму, бо кремлівські агенти, як відомо, працюють аж до Канади і Японії. Крім цього всяке формальне або тільки фактичне визнання влади Москви навіть над одним чужо-національним краєм є ударом в лице міжнародної моралі, який валить також інші її підпори. А що західні держави зможуть протиставити Москві, коли втратять авторитет політичної моралі?

Заява Сталіна та інших советських "достоїнців" про можливість співіснування "соціалістичної" держави і "капіталістичних" потуг вже тому є смішна, що московський імперіялізм не має нічого спільного з соціалізмом. Існування залізної заслони і постійне загострювання холодної війни доказує більше ніж виразно, що виключене співіснування вільних націй поруч московської деспотії, якої існування держиться тільки на невільничій праці підкорених націй. Виявляється щораз більше, що не тільки війна і мир, але також воля націй і їхнє поневолення, а також добробут і нужда в усьому світі є неподільні на довгий час. Невільничя праця поневолених народів у великій частині світу не може існувати при вільній праці в західних краях. Не може також на довшу мету залишитись визиск більше ніж 700 мільйонів чужо-національного населення московськими імперіялістами без найфатальніших наслідків для добробуту і соціального спокою вільних країв. Так само не можуть існувати різні поняття про право й безправя для різних народів або навіть для різних частин того самого народу, як в Німеччині, Австрії й Кореї.

ОН показують куди наглядніше ніж колишній Союз Народів, що зовсім неможливе співіснування вільних націй і тюрми народів, що називається ССРСР. Там, де більшість ОН не могла вдоволитись пустими балачками, мусіла вона виступити в Кореї збройно проти помітних сил Москви. Це зовсім не випадок, що Об'єднані Нації мусіли виступити не для охорони соціально-політичної засади, тільки для рятунку націй. Агенти Кремля до тієї міри пофальшували най-

важливі засади соціально-політичного життя, що західні нації ледве можуть пізнати їх у своїх власних границях. Одначе є один принцип, якого не можна ані пофальшувати ані знищити ніякою демагогією, тобто національний принцип, принцип незалежності кожної нації. Як бачимо, можна мати різні думки про те, що таке демократія і що таке деспотія, одначе як хочемо, можемо ствердити з повною певністю, яка нація є вільна, а яка не вільна й поневолена. Коли західні держави в ООН трактують такі держави як Україна, Білорусь, Польща і ін. як незалежні держави, хоч по правді вони поневолені Москвою, то це діється тому, що вони з деяких причин волять переочувати факти. В дійсності, ці принципи не мають нічого спільного з принципами ООН. Прийняття до ООН країв, що фактично не мають автономії навіть такої, як якийсь швейцарський кантон, є без сумніву тяжким порушенням основних принципів Об'єднаних Націй. Визнання маріонеткових урядів, які створено в зайнятих країнах органами московських окупаційних установ, звалює на ці "уряди" відповідальність за насильства, яких допускаються в цих краях кремлівські можновладці та їх місцеві агенти.

Не довго треба було ждати на наслідки тієї жалюгідної політики західних держав в ООН супроти поневолених націй. Московські імперіялісти зробили видатний ужиток з цього фактичного визнання їхнього панування в зайнятих краях, бо ж вони узброїли й приготували до нападу на західні держави всі краї, від Польщі до Альбанії. Через те, що Об'єднані Нації признали "незалежність" поневолених народів внутрі і поза ССРСР, запевнили вони, формально і фактично, московській деспотії повну безкарність за її криваве, терористичне панування в цих краях. Коли західні держави спрямовують свої протести до Польщі, Румунії та інших країв під пануванням Москви, то знають дуже добре, що спрямовують їх на фальшиву адресу.

Тільки повна безкарність московських імперіялістів у зайнятих краях Європи могла спонукати їх післати війська "незалежної" північно-корейської республіки для зайняття південної Кореї. Навіть війна в Кореї, яку насправді спровокувала Москва допоміжними корейськими військами, не спонукала ООН змінити основно свою політику зацитькування московської деспотії. Тільки така постава Об'єднаних Націй мо-

гла заохотити Велику Британію та інші держави визнати уряд Пекіну, що слухається Москви, а це знову дозволило кремлівським можновладцям післати до Кореї регулярні китайські війська, як "добровольчі формації", щоб там продовжувати війну.

Коли західні політики намагаються звалити московські насильства в краях, що після війни попали під владу Москви, на місцеві маріонеткові уряди, то "міжнародних комуністів" вони роблять відповідальними за терористичну владу московських імперіялістів у чужо-національних частинах ССРСР. Московські емігранти, що в західних краях діють в соціально-політичних питаннях як лояльна опозиція московського уряду, помагають йому в боротьбі проти поневолених народів. "Голос Америки" в московській мові заступає загарливо офіційну большевицьку концепцію зєдиненого "советського" народу і з повною рішучістю заперечує відповідальність московського народу за злочини власного большевицького уряду. В смішний спосіб намагаються вони переконати американців, що москалі терплять під "комуністичним режимом" не менше ніж члени підкорених націй, — а роблять це тому, щоб зберегти ССРСР перед розпадом на складові частини. Можна б легко виказати, що такі твердження не відповідають дійсності, якби Об'єднані Нації схотіли перевірити національну приналежність невольників у примусових таборах праці. В дійсності українці та інші поневолені народи, з своїми повстанцями в проводі, продовжують традиційну боротьбу проти московської деспотії, а тимчасом упривілеєна московська кляса помагає свому урядові активно, а невольничі московські маси — пасивно.

"Опозиційна" соціально-політична пропаганда московських емігрантів у "Голосі Америки" не осягає своєї мети в ССРСР. Поневолені народи борються за свою незалежність, за відірвання своїх країв від московської держави, а не за господарські користі та громадянські права в її межах. Московські емігранти, не менш завзято, ніж їх політичні противники в Кремлю, намагаються ударемнити спільну акцію вільних і поневолених народів, бо вона зробила б невдержним положення московських імперіялістів.

Післявоєнні взаємини між вільними націями і московською деспотією, невдачі всіх конференцій та безуспішність усіх праць ООН пока-

зують наглядно, що не можна вирівняти протиставлення між обидвома сторонами. Однак приклад Німеччини показує також, що західна частина Європи не може жити окремо від решти європейського континенту, ані не може бути зєднана з краями під владою Кремля, бо всіх продуктивних сил і матеріальних засобів цих країв большевики надживають для озброєння советської армії, тобто для нової війни.

Оскільки вибух нової війни залежить властиво тільки від того, чи московська деспотія має досить сил, щоб вести її з певними виглядами на успіх, то все ж таки кожне пожертвування будь якої країни або народу Москві збільшує небезпеку війни, бо вся експансія московського імперіялізму розвивалася завжди коштом поневолених націй. Теперішня спроба Москви здобути Корею є простим наслідком того, що Об'єднані Нації подарували їй Китай. Кремлівські тирані не посміли б вислати свої допоміжні північно-корейські сили проти південної Кореї, якби не знали, що будуть розпоряджати китайськими військовими силами. Пожертвування чужих народів Москві не тільки скріплює сили московського імперіялізму, але зменшує також моральні й матеріальні сили західних держав. Загальна непевність, яку спричинює зріст московської сили, спинює справу відбудови Європи та поміч для країв, що в господарському розвою залишились позаду.

Об'єднання між вільними народами залежить в основному від об'єднання вільних і поневолених народів. Без звільнення поневолених народів немає ані моральної ані матеріальної основи для мирного життя вільних народів. При цьому немає ніякої можливості для розвитку продуктивних сил Німеччини в східному, ані Японії в західному напрямі. Мусить бути знищений моральний тягар війни, що поширила панування Москви над 700 мільйонами чужо-національного населення. Без направи кривди, яку зроблено народам поза залізною заслоною, неможливе ні духове ні політичне скріплення Заходу.

Тепер не йде вже про війну або мир, тільки про життя або смерть націй у боротьбі держави без нації. Мешканці концентраційного табору посилають втайні просьбу до західних держав скинути атомову бомбу над їхнім табором, щоб їхньому стражданню зробити кінець. За офіційною советською статистикою Україна

стратила 6 мільйонів людей у "мирних роках" 1926-1939, отже правдоподібно більше ніж у другій світовій війні. Повстанці підкорених народів волять смерть ніж московське рабство.

Те, що сьогодні діється на Сході, може завтра статись на Заході, бо досі всі намагання західних держав потягнути границю між вільними й поневоленими народами були зовсім безуспішні. Границі між чужо-національними советськими республіками і "народно-демократичними" республіками затираються щораз більше. Такі народи, як німці, австрійці, китайці та індо-китайці, однією частиною свого краю належать до вільних, а другою до поневолених націй. Розуміється, що це не може тривати довгий час. Західна Німеччина тільки тоді може активно належати до Заходу, коли злука зі Східною Німеччиною буде їй загарантована. Це відноситься також до Австрії. З повним правом протестують корейці проти всяких спроб такого миру, що не передбачував би злуки обох частин краю. Однак злука розірваних країв означає звільнення однієї частини поневолених народів.

Це могло б може парадоксально звучати, однак звільнення всіх народів з московського ярма є може легшою справою ніж звільнення одного або декілька з них. Тому що тирані з Кремля не віддали б без боротьби ні одної з окупованих країн, то тільки загальне повстання поневолених націй або значної їх частини могло б спинити московську деспотію розпалити нову війну. Війну можна оминути тільки рішучою політичною перемогою західних держав. Такої перемоги західних держав не можна подумати без енергійного союзу вільних і поневолених народів. Без якогось конкретного пляну визволення поневолених націй західні держави покищо не всилі від теперішньої політики оборони перейти до наступу проти московської деспотії.

Ужиття атомової зброї може бути оправдане тільки з причини абсолютно злої істоти московського імперіялізму. Такої самої зброї не можна ужити проти московських гнобителів і проти поневолених народів, які, зневолені найжорстокішими терористичними способами, мусять робити кріпацьку службу московської деспотії. Несподіване, безрозбірне ужиття атомової зброї проти народів поза залізною занавісою, що нічого не передчували б, глибоко їх

обурить проти західних держав і через те скрипить воєнну силу Москви. Ці народи мають право знати, що їх підпорядкування наказам Москви не може означати їхнього знищення в новій війні. В рішальній хвилині вони мусять бути поставлені, ясно й виразно, перед вибір; служити Москві, як гарматне мясо і залишитись у неволі, — або своїм відпором зробити неможливим кремлівським деспотам — розпалити війну з виглядами на успіх. Одначе вибираючи другу можливість тієї ділеми, вони мусять мати певність, що визвольні принципи західних держав не тільки не залишаться на папері, але й приведуть до національно-політичної незалежності поневолених народів.

Дальше існування залізної заслони не можна погодити з існуванням атомової зброї. Поневолені народи, які мусять зносити жахливі наслідки союзу і війни, що зараз пішла за ним, тобто війни між московськими і німецькими імперіалістами, мусять бути поінформовані про небезпеки, якими грозить їм етентуальна третя війна. Тепер існують технічні способи, які дають змогу засобити вірними інформаціями всі чужо-національні, Москвою поневолені краї, від Ельби до берегів Тихого Океану, без страху — вмішуватись у "внутрішні" справи советської держави. Це була б одинока і достойна відповідь західних держав на насильне панування Москви в окупованих краях і на щораз більше зростаючу інтервенцію агентів Кремля в чужих державах.

Активну сполуку вільних і поневолених народів у боротьбі проти московської деспотії в основному можуть привернути й розвинути організації поневолених народів. Міродайні організації поневолених народів треба притягнути до проводу Атлантийського Пакту, з дорадним голосом, а також до інших установ Об'єднаних Націй, що займаються обороною перед агресивними московськими діями. Ці органи сполуки поневолених націй могли б за границею поборювати також імперіалістичні дії московської еміграції, яка у своїх намаганнях зберегти московське панування над чужими народами, діє вповні солідарно з советським урядом.

На погубне діяння большевицької демагогії в усьому світі можна відповісти та успішно поборювати її — тільки обороною національної волі й незалежності поневолених народів. Московському принципіві "держави без нації" треба протиставити принцип національних держав. Московського імперіалізму не можна скорше перемогти, а культурний світ не може бути вирятуваний від нього скорше аж засяг панування тиранів Кремля буде обмежений до етнографічної московської території. Імперіалістичні війни закоштовні, щоб їх вести на рахунок власного народу, тому кожна нація большевицької "держави без нації" мусить мати свою територіально-політичну незалежність. Тільки тоді на питання — війна, чи мир, — зможемо відповісти — мир на землі.

Dr. D. Donzov

Another Face of Russian Communism

In the West it is believed that Communism, as propagated by Moscow, is a new social order; the object in itself by which the revolutionary suppression of the "rich" i.e. the bourgeois, in favour of the "poor" i.e. the proletariat, is to be attained.

In reality and, as the Russian Bolsheviks look at it, Communism is quite another thing. It is not the object of a social class movement by the means of a national, Russian-political idea, but an idea which arose under the Tsar which they used no less than the Bolsheviks as a *method for purely Russian expansion*, preaching also a struggle of the oppressed against the oppressors.

During the Polish revolt 1863 the Tsar's envoy in Poland, General Muraviyov, "the hangman," incited the Polish peasants against the great landowners (the instigators of the revolt). The startled West European ambassadors reported from St. Petersburg that "*the Tsar had become a Communist*" and was encouraging the poor peasants to take possession of the property of the nobles to divide among themselves.

And that was not even the only example of Communist policy (against the "rich") instigated by the Tsar. Just as in 1939 the Bolshevik army invaded Galicia to liberate the poor peasants from the rich

Polish landlords, the Tsarist army entered that country in 1914 exactly for the same purpose.

In 1917 the Bolsheviks attacked Ukraine in order to overthrow the *socialist* government the so called General Secretariat of the Republic, with the excuse that the General Secretariat was composed of generals, landlords and other bourgeois who were exploiting the poor peasants in favor of the rich, — the Kulaks, Tsar Peter I appealed to the common people of Ukraine against the Ukrainian nobility when the latter with Hetman Mazepa at their head made an alliance with Charles XII of Sweden against Peter I. He, the Tsar of the rich, in a country where serfdom existed, paraded as the protector of the common people of Ukraine which at that time knew nothing of such bondage. (It was first introduced by Catherine II).

The so-called Muscovite "Slavophiles" (middle of the 19th century), all followers of Tsarism, harangued in their writings against "rotten Europe," against its bourgeois in particular, which was "oppressing" the common people. Dostoyevski expressed his desire to the Frenchman M. de Vogul to see bourgeois Paris destroyed either by her own proletariat, or by the Russian army. All these Khomyakovs, Aksakovs, Leontyevs — most of them tsarists and with proprietary rights over their own people — urged the Tsar to put an end to all thought of legitimism and start a revolution in West Europe. They all dreamt of an "Imperator Spartacus," such as Dostoyevski and Lermontov foresaw. The well known satirist, Saltykov, the Russian Swift, nearly 100 years ago painted a fantastic portrait of Tsarist dignitaries who were sent to communistic barracks (Falansteres) in which all free citizens went to bed at the same time, ate and drank to the minute and were to increase and multiply. This was not only theory, for Arakcheyev, one of the ministers of the "liberal" Tsar Alexander I who had his father Tsar Paul murdered, actually founded such Falansteres, so-called military settlements, where the peasants cultivated the land under strict military regulations.

For a West European who sees only social class warfare in Russian Communism it is incomprehensible from whence these Communist tendencies of the Tsar, his dignitaries, his writers and ideologists arose.

Another phenomenon still more incomprehensible for the west-European, is that while many *white* Rus-

sians were enthusiastic about the idea of Communism before 1917, now red Moscow attacks many Communists, for instance Ukrainian Communists of 1919 to 1920, the Serbian, or Dimitroff Communists in Bulgaria. All that can be easily explained, for the Russians fraternize with the lower classes of other nations when they revolt against their own authorities.

On the other hand, however, as soon as these classes have the power in their own hands Russia goes against them. In both cases it is the object of the Russians to destroy the leading classes and make of the nation a "*bellua sine capite*"; a herd without a shepherd will fall all the more easily to the Muscovite saviour.

Whatever class of society it may be which has the leadership of a nation that is to be liberated — nobility, bourgeois, priests (Tibet!) socialists intellectuals, working classes, rich peasants or even a Communist party which is all too independent from Moscow, that class must be fought against. If the poor are the under-dogs in such a nation they are used to destroy the rich who have the upper hand. Should the poor happen to be on top, then it is the poor who have to be destroyed. It is no question of poor and rich but of who is on top and has the power. A nation that is to be liberated must lose its leading caste in order to succumb to Moscow's leadership. Class warfare is mask; the Communist idea is merely a tool in Moscow's hands to achieve its national political conquests.

That is why the White Russians under the Tsars longed for an "Imperator Spartacus" to call forth a revolution of the masses in the world; that is why the red Russians make their Spartacus emperor to rule over the wandering herd absolutely, in the name of Muscovite messiahship. *Communism is merely his weapon.*

„ВІСНИК“ — ОРГАН ООЧСУ

Редагує Колегія

Відповідальний редактор

Ігнат М. Білінський

Адреса:

O. D. F. F. U.

P. O. Box 304, Cooper Station

New York 3, N. Y.

Збіркова кампанія на Пресовий Фонд „Вісника”

ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, ЧИТАЧІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ „ВІСНИКА”

Проголошуючи місяці листопад і грудень місяцями збіркової кампанії на Пресовий Фонд „Вісника” — Головна Управа ООЧСУ відмічує разом п'яту річницю його появи й проробленої ним великої усвідомлюючої та інформаційної праці серед українського громадянства на американському континенті.

Впродовж п'яти років, переборюючи різні труднощі, „Вісник” голосив правду про визвольну боротьбу українського народу, зокрема боротьбу Української Повстанської Армії, висвітлював національні й політичні цілі цієї боротьби та активізував для неї всесторонню допомогу українського громадянства.

Спираючись на добродійства волі, що їх знають українці в їх прибраній батьківщині — Америці, „Вісник” безнастанно пропагував вимогу застосування до України та інших поневолених Москвою народів, основних принципів демократії — „Чотирьох Свобід” — без яких не може бути здійснене вільне та самостійне життя нації.

Поборюючи здегенеровану матеріялістичну ідеологію комунізму, „Вісник” вияснював та розкривав усі страхотні терору, насилля, грабунків, мордів і поневолення, які приніс московський більшовизм поневоленим народам, зокрема українському народові.

Розглядаючи поодинокі прояви громадського та політичного життя української еміграції — „Вісник” завжди виходив із залогів об'єктивної аналізи та конструктивної критики, відкидаючи та засуджуючи неетичні методи полеміки й некультурну форму вислову, наклепів і обвинувачень, так часто живаних на сторінках української партійної преси.

Виразність ідеологічного напруження, різноманітна тематика статей і співпраця найповажніших теоретиків української національної думки, здобули „Вісникові” загальне признание широким колом українського громадянства та поставили його в ряді найпочитніших українських ідеологічних видань не тільки на американській землі, але й поза Америкою.

Плануючи даліше тематичне поширення змісту „Вісника” та видавання інформаційних бро-

шур і книжок в українській та англійській мовах, ми хочемо звернути увагу наших Читачів і Прихильників, що для цього потребуємо їх моральної і матеріяльної піддержки та постійного приєднання ними нових передплатників.

Цьогорічну збірку кампанію переводитимуть члени Відділів ООЧСУ, збираючи датки на окремі листи, надіслані Головною Управою.

Усі датки будуть проголошені у „Віснику” із зазначенням загальної суми, зібраної поодинокими Відділами ООЧСУ.

Кличемо всіх членів ООЧСУ та наших Прихильників, як також усіх українців, що солідаризуються з діяльністю ООЧСУ та писаннями „Вісника”, включитись активно у переведення збіркової кампанії.

Віriamo, що наш заклик знайде зрозуміння та підтримку українського громадянства, яке мало досі змогу переконатись, що ширенням здорових і правдивих ідей та інформацій „Вісник” причинюється до скріплення світогляду сучасного українця, зокрема американського українця, та усвідомлення ним, що бути добрим американцем, це в першу чергу, бути добрим українцем.

Тому всі на фронт збіркової кампанії за приєднання фондів для „Вісника”.

Нехай не буде ні одної імпрези, на якій не переведено б збірки на Пресовий Фонд „Вісника”, нехай не буде ні одного свідомого українця, який своїм, хочби найменшим датком не причинився б до скріплення корисної праці „Вісника”.

Ми йдемо з живим словом та здоровими ідеями між українське громадянство й віriamo, що воно, піддержуючи наш заклик, засвідчить своє зрозуміння для ваги пропаганди української справи у світі, а зокрема в Америці.

Всі збірки й датки слати на адресу:

“ V I S N Y K ”

P. O. Box 304—Cooper Sta. New York 3, N. Y.
СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
„ВІСНИКА”!

ПРИЄДНУЙТЕ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

Головна Управа ООЧСУ
і Редакція „Вісника”

ЖЕРТВИ

на „Визвольний Фонд“ зложили:

Відділ ООЧСУ Картерет — збірка Товариство св. Ілії \$10.00; Відділ ООЧСУ Бостон — збірка на академії в честь Т. Чупринки \$61.80; Відділ ООЧСУ Джерзі Ситі — зб. на христинах \$27.50; Відділ ООЧСУ Гартфорд — з імпрези Маланчин Вечір \$58.50; Відділ ООЧСУ Дітройт — академія в честь Т. Чупринки \$52.17; Від. ООЧСУ і СУМА Філадельфія — спільне свячене \$33.10; Відділ ООЧСУ Картерет — христини у п. Конів С. Р. \$32.75; Відділ ООЧСУ Бінгемтон — академія, Червневі дати \$16.40; Відділ ООЧСУ Нью Йорк — збірка на забаві п. Сливка \$32.00; Від. ООЧСУ Балтимор — академія, Червневі дати \$32.85; Відділ ООЧСУ Байон — академія, Червневі дати \$30.00; Відділ ООЧСУ Джерзі Ситі — вечірка аматорського гуртка \$16.00; Від. ООЧСУ Джерзі Ситі — збірка на весіллі пп. Филипів \$17.25; Від. СУМА Нью Йорк — збірка на забаві \$38.60; Відділ ООЧСУ Філадельфія — збірка на весіллі у пп. Бурих \$26.00; Відділ ООЧСУ Ньюарк та Заряд Гай Пойнт Фармс Ко. Віпані — дохід з пікніку \$259.36.

Жертводавцям складаємо ширю подяку.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ „ВІСНИКА“ В ЗДА. І КАНАДІ

Передплата на рік	\$2.00
Передплата на півроку	1.25
Ціна окремого примірника	— .50
Передплата для Канади на рік	2.50

Всі передплати, зокрема з Канади, треба надсилати грошовим переказом (моней ордер), або в звичайних листах, на адресу адміністрації журналу.

Банкові чеки й грошові перекази треба виповнювати на адресу:

“V I S N Y K”

P. O. Box 304, Cooper Sta., New York 3, N. Y.

Про всякі зміни адреси прохаємо негайно повідомляти адміністрацію, рівночасно подаючи і свою дотеперішню адресу.

Адміністрація.
